

М39 ТАХТАКОРАЧА ДОВОНИДА ЯНГИ ПУЛЛИК ТОННЕЛ ҚУРИЛИШИ

ЛОЙИҲА КОНЦЕПЦИЯСИ

2026 йил

ОГЛАВЛЕНИЕ

БЎЛИМ 1. СТРАТЕГИК САЛОХИЯТ	3
1.1 МИЛЛИЙ САЛОХИЯТИ	3
1.1.1 Асосий	3
1.1.2 Транспорт сектори	6
1.2 САНОАТ ВА ИНСТИТУЦИОНАЛ САЛОХИЯТ	10
1.2.1 Самарқанд вилояти	10
1.2.2 Қашқадарё вилояти	13
1.2.3 Лойиҳа ҳудудидаги мавжуд йўл ҳолати	16
1.3 ЛОЙИҲА МАҚСАДЛАРИ ВА УНИ АМАЛГА ОШИРИШ НАТИЖАСИДА ЭРИШИЛАДИГАН НАТИЖАЛАР	21
БЎЛИМ 2. ЛОЙИҲАНИНГ МАҚСАДИ	22
2.1 ЛОЙИҲАНИНГ МАҚСАДИ	22
2.2 ЛОЙИҲА ИШТИРОКЧИЛАРИ	24
2.3 АМАЛГА ОШИРИЛГАН ЎХШАШ ЛОЙИҲАЛАР ТАҲЛИЛИ	26
БЎЛИМ 3. ЛОЙИҲА ТАВСИФИ	27
3.1 ЛОЙИҲА КОМПОНЕНТЛАРИ	27
3.1.1 Лойиҳа компонентининг қисқача мазмуни	27
3.1.2 Лойиҳанинг тавсифлари	27
3.2 ЛОЙИҲА ҚИЙМАТИ ВА МОЛИЯЛАШТИРИШ МАНБАЛАРИ	44
3.3 ЛОЙИҲА ДОИРАСИДА ЖАЛБ ЭТИЛГАН КРЕДИТ МАБЛАҒЛАРИНИ ҚАЙТАРИШ МАНБАЛАРИ	47
БЎЛИМ 4. ЛОЙИҲАНИ БАҲОЛАШ	50
4.1 ТЕХНИК ЖИҲАТДАН АМАЛГА ОШИРИШ ИМКОНИЯТИНИ БАҲОЛАШ	50
4.2 ДАСТЛАБКИ ИҚТИСОДИЙ ВА МОЛИЯВИЙ ТАҲЛИЛ	58
4.3 ИЖТИМОИЙ ЖИҲАТЛАРИ	66
БЎЛИМ 5. ЛОЙИҲАНИНГ АСОСИЙ ХАВФЛАРИ	90
5.1 ЛОЙИҲА БЎЙИЧА УМУМИЙ ХАВФНИ БАҲОЛАШ ВА УНИ КАМАЙТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ	90

БЎЛИМ 1. СТРАТЕГИК САЛОХИЯТ

1.1 МИЛЛИЙ САЛОХИЯТИ

1.1.1 Асосий

Марказий Осиё минтақаси давлатлари фақатгина географик жиҳатдан бирлашиб қолмаган, балки умумий маданий, сиёсий ва иқтисодий тарихга эга бўлиб, бугунги кунда давлат бошқаруви тизimini ва давлат корхоналарини самарали тузилмаларга айлантириш каби умумий муаммоларга дуч келмоқда. Бу кўплаб муаммоларни ҳал қилишни талаб қилади, улардан бири — товар ва хизматлар учун жаҳон бозорлари билан уларни ажратиб турган катта “иқтисодий масофа” енгиб ўтишдир. “Иқтисодий масофа” чет эл бозорларига товар етказиш жараёнида сарфланадиган барча вақт ва материал харажатлари йиғиндисидир, шу боис товар ҳаракати йўлида оптимизация ва харажатларни камайтириш ҳамда малакали логистика таъминот завожирини қуриш масалалари минтақанинг барча давлатлари учун иқтисодий ривожланишни белгилайдиган омилдир.

“Иқтисодий масофа”ни фақат инфратузилма ҳолатини яхшилаш орқали эмас, балки транзит ва боғвона расмийлаштирув жараёнларини соддалаштириш, ахборот манбаларига очиқ ва эркин киришни таъминлаш ҳамда ноқонуний тўловларни йўқ қилиш орқали ҳам сезиларли даражада қисқартириш мумкин.

Шу боис транзит йўлларни ривожлантириш масаласи, яъни Япония, Хитой ва Жанубий Шарқий Осиё давлатларини Россия ва Европа Иттифоқи билан боғловчи савдо, транспорт ва иқтисодий кўприк вазифасини бажариш ҳамда бу йўлларни замонавий транспорт инфратузилмаси билан таъминлаш, шу жумладан ахборот, савдо ва омбор логистикасини ривожлантириш, минтақанинг барча давлатлари учун муҳим аҳамиятга эга. Шу билан бирга, Марказий Осиё давлатлари учун устувор масалалардан бири — савдо ва транспорт логистика тизimini яратиш ҳамда глобал таъминот завожири тизимига киришдир.

Марказий Осиё давлатларининг автомобиль йўллари тизими тахминан 66 000 км асосий йўлларни ўз ичига олади, шундан 29 000 км минтақавий ва халқаро транспорт юкларини олиб боради. Темир йўл тармоғи каби, асосий йўлларнинг аксарияти шимолдан жанубга қарай узалган, ўзбек товарлари асосан Қозғоғистон ва Россия орқали транзит қилинади. Минтақани шарқдан ғарбга боғловчи асосий йўл коридори — А-40 битум ва бетон йўли бўлиб, Тошкент ва Олмаотани боғлайди, ундан Хитой ва Туркманистонга йўллانган шох йўллар бор. Шунингдек, Жанубий-Шарқий Осиё давлатлари Россия ва Европа Иттифоқи давлатлари билан боғланиб, бу йўлларни замонавий транспорт инфратузилмаси билан таъминлаш, ахборот, савдо ва омбор логистикасини ривожлантириш муҳим ҳисобланади.

Бу жараённинг ажралмас қисми минтақавий транспорт ва савдо инфратузилмасини яратиш ва ривожлантиришни рағбатлантириш бўлиб, бу барқарор иқтисодий ўсиш ва бандлигини таъминлашда асосий омил сифатида қаралиши керак.

Хозирда Ўзбекистон транспорт соҳасида юк ташиш билан шугулланувчи тахминан 400 та автомобиль транспорт корхонаси фаолият юритмоқда. Бозор муносабатлари ривожланиши билан кичик ва ўрта ҳажмли, кам сонли воситаларига эга автомобиль транспорт корхоналар сони ортди. Автомобиллар ўртача ёши 12 ёшни ташкил қилади, шундан 60%дан ортиғи 15 йилдан кўпроқ фойдаланилган ва тўлиқ эҳирган ҳамда чиқариб юборишга мос келади. Шунингдек, кўпинча автомобиллар Евро-4 халқаро стандартларига жавоб бермайди, бу эса уларнинг Европа бозорида ишлашини таъқиллайди. Барча транспорт воситалари асосан Россия ва МДХ давлатларига юк ташишда қўлланилади. Кўпчилик юк машиналари хусусий мулк ҳисобланади. Объектив равишда, ҳозирги кунда Ўзбекистондаги транспорт воситалари халқаро бозорда рақобат қила олмайди ва уларнинг операторлари Эрон, Туркия, Қозоғистон ва Россия операторлари билан рақобатлаша олмайди. Шу боис кўпчилик ўзбек автомобиллари асосан ички товарлар (пахта, қурилиш материаллари, истеъмол товарлари ва қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари) ташиш учун қўлланилади.

Автомобиль транспорти аҳамияти вақт ўтиши билан ортиб боради, чунки у тезроқ ва ишончлироқ бўлиб, юк йўқолиши ёки зарарланиш хатарини камайтиради. Шу билан бирга, баъзи тез ёриб кетувчи ва вақт талаб қиладиган товарлар учун автомобиль транспорти ягона амалий транспорт усули ҳисобланади. Шунингдек, Ўзбекистондан экспорт қилинадиган қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари, тўқимачилик ва бошқа ресурс бўлмаган товарлар учун автомобиль транспорти афзалликли ҳисобланади.

Халқаро юк ташишда самарали логистика тизимини жорий қилиш транспорт ҳаракатларини камайтиради ва Марказий Осиё маҳсулотларининг хорижий бозорларда рақобатбардошлигини оширади.

Мустақиллик йиллари давомида Ўзбекистон замонавий автомобиль йўллари, муҳим транзит транспорт йўллари ва кенг қамровли реконструкция ва таъмирлаш ишларини мақсадли равишда амалга оширди.

Ўзбекистон Ҳукумати мамлакат ҳудудидан ўтадиган халқаро коридорларни ривожлантириш, транспорт йўллари ва транспорт инфратузилмасини такомиллаштиришга катта аҳамият бермоқда. Халқаро юк ташиш ҳажминини ошириш ва транзит юк оқимини жалб қилиш масалаларини комплекс ҳал қилиш мақсадида республикадаги транспорт ва логистика компаниялари хизмат сифатини яхшилаш бўйича фаол ишлар бошлаш аллақачон зарур. Шу боис, республика иқтисодий ривожланишининг устувор йўналишларидан бири — ўзбек корхоналарида халқаро стандартларга мувофиқ сифат бошқарув тизимларини жорий қилишга айланган.

Йўллар ҳолатининг ёмонлиги умумий транспорт ҳаракатларини одатда 20–30% га оширади. Шу боис миллий йўл тармогини тиклаш Ўзбекистоннинг асосий устувор йўналишларидан бири бўлди.

Ўтган даврда йўлларнинг етарли даражада хизмат кўрсатилмаслиги ва эксплуатацияси уларнинг ҳолатининг ёмонлашишига олиб келди. Мавжуд муаммоларга асосий сабаблар қуйидагилар билан боғлиқ: 1) йўл тармоғини нигоҳ қилиш СССР даври стандартлари асосида амалга оширилади ва ҳозирги транспорт даражасига мос келмайди; 2) қурилиш ва нигоҳ қилишнинг янги технологиялари ва усуллари етарли даражада қўлланмаслик. Бу эса ҳаракатларни сезиларли даражада камайтиришга ёрдам бериши мумкин эди.

Ўзбекистон Ҳукумати учун Ўзбекистон Миллий автомобиль йўлларининг қурилиши ва реконструкцияси лойиҳаларини тезкор амалга ошириш, мамлакатнинг барча ҳудудларини ишончли боғлаб, минтақавий ва жаҳон бозорларига киришни таъминлаш жуда муҳим.

Жанубий-Шарқий Осиё ва Хитой Халқ Республикаси иқтисодиётининг тез ривожланиши ва Осиё–Европа–Осиё йўналишида юк оқимининг ортиши Марказий Осиё давлатларида савдо ва транспортни ривожлантириш ва трансмиллий коридорларни яратишга қаратилган халқаро ташкилотларнинг фаоллигини оширишда асосий омил бўлди.

Бундан ташқари, Марказий Осиё иқтисодиёти махсус дастури (SPECА), Ўзбек тилидаги «Дунё бозорларига кириш учун амалий ҳаракатлар дастури», ҳамда БМТнинг минтақавий комиссиялари (ECE ва ESCAP) орқали Евроосиё транспорт коридорларини ривожлантиришга катта ҳаракатлар амалга оширди.

Европада Хавфсизлик Ташкилоти (OSCE) чегарани босиб ўтишни самарали бошқариш ва коррупцияга қарши курашишга алоҳида эътибор қаратди. OSCE чегарани самарали бошқаришни тарғиб қилади, ер транспорт хавфсизлигини кучайтиради ва OSCE минтақасида халқаро ташишни енгиллаштиради. OSCE сўнгги йилларда Ўзбекистонда лойиҳани амалга ошириб келмоқда.

Европа Иттифоқи 1993 йилдан бери Европа–Қавказ–Осиё (TRACECA) йўналишидаги юк ташиш транспорт коридорини ривожлантириш дастурини фаол қўллаб-қувватлаб келмоқда.

Осиё тараққиёт банки (ADB) Марказий Осиё минтақавий иқтисодий ҳамкорлик (CAREC) дастурини амалга оширади. Бу CAREC давлатларининг халқаро коридорларини мониторинг қилиш лойиҳасини ўз ичига олади.

Халқаро автомобиль транспорти иттифоқи (IRU) 2008 йилдан бери Европа ва Хитой ўртасида мунтазам коммерция йўл транспорт ташишини йўлга қўйиш мақсадида Янги Евроосиё ер транспорти ташаббуси (NELT) лойиҳасини амалга ошириб келмоқда.

1.1.2 Транспорт сектори

(1) Халқаро коридорлар

Ўзбекистон Марказий Осиёдаги стратегик жойлашуви туфайли халқаро юк, логистика ва йўловчи транспортида асосий иштирокчи ҳисобланади. Икки марта ёлиқ давлат сифатида, у Шарқ ва Ғарб ҳамда Шимол ва Жанубни боғловчи муҳим транзит маркази вазифасини бажаради. Мамлакатнинг кенг йўл, темир йўл ва авиа йўллар тармони товар ва шахслар ҳаракатини осонлаштириб, уни глобал таъминот занжирида муҳим қилиб қўйган.

Ўзбекистоннинг логистикадаги аҳамияти CAREC «коридорлари ва Транс-Каспий Халқаро Транспорт Йўли каби асосий транспорт «коридорларида қатнашиши орқали очىқ бўлади. Бу коридорлар Марказий Осиё, Европа ва Осиё ўртасидаги боғланишни мустаҳкамлаб, савдо ва иқтисодий интеграцияни рағбатлантиради. Ўзбекистоннинг замонавий транспорт инфратузилмасини, шу жумладан янги автомобиль йўллари, темир йўллари ва логистика марказларини ривожлантириш саъй-ҳаракатлари уни транзит давлат сифатидаги ролига янада куч қўшади.

Тожикистон билан чегараларнинг яқинда қайта очилиши Марказий Осиёдаги транспортнинг аҳамиятини оширди. Мунтазам муносабатлар ва чегара шартномалари товар ва йўловчиларнинг чегарани кесиб ўтишини осонлаштириб, транзит вақтини қисқартирди ва транспорт ҳаракатларини камайтирди. Бу ривожланиш минтақавий савдо учун муҳим бўлиб, логистика операцияларининг самарадорлигини оширади.

Транс-Афғонистон Халқаро Транспорт Коридори
Термиз (Ўзбекистон) – Мазор-и Шариф – Ҳирот (Афғонистон) – Бандар Аббас (порт) ва Чобаҳор (порт) (Эрон).

Анджкан–Ош–Сариташ–Иркештам–Қашгар транспорт коридори Ўзбекистон ва Хитой ўртасидаги ер коммуникациялари учун энг қисқа йўл ҳисобланади. (Халқаро автомобиль ҳаракати бўйича Хитой Халқ Республикаси, Қирғиз Республикаси ва Ўзбекистон Республикаси ўртасидаги уч томонлама шартнома 1998 йил февралда имзоланган).

Ўзбекистон–Туркменистон–Эрон–Умон–Қатар Халқаро Транспорт Коридори. (Бу транспорт коридори геоиктисодий ҳамкорлик ривожига янги саҳифани очади ва Ўзбекистондан Фараб орқали Туркменистонга, Серахс орқали Эронга, кейин Форс кўрфазига — Умон ва Қатар портларига йўналади).

Мавжуд транспорт коридорлари (автомобиль транспорти) орқали портларга:

- Тошкент – Қизилўрда – Аралск – Ақтўбе – Балтик портлари
- Тошкент – Чимкент – Балқаш – Астана – Петухово – Челябинск – Москва
- Тошкент – Чоржў – Нукус – Гурьев – Астрахан – Қора денгиз портлари
- Тошкент – Чимкент – Олмаота – Самипалатинск – Шарқий портлар

Ривожланаётган транспорт коридорлари (автомобиль транспорти):

- Тошкент – Олмаота – Дружба – Урумчи – Ляоян порт (Хитой) – Пусан порт (Корея)
- Тошкент – Бухоро – Чоржў – Бандар Аббас порти (Эрон)
- Тошкент – Туркменбаши порти – Боку – Потти порти (Грузия)
- Тошкент – Чоржў – Техрон – Мерсин порти (Туркия)
- Тошкент – Кунград – Бейнеу – Астрахан – Россия (Украина) – Европа
- Тошкент – Анжкан – Ош – Сариташ – Иркештам – Қашгар (Хитой)
- Тошкент – Термиз – Мазор-и Шариф – Шеберган – Ҳирот – Доғарун – Бандар Аббас порти (ёки Техрон–Анкара)
- Тошкент – Термиз – Мазор-и Шариф – Шеберган – Ҳирот – Дилором – Милак – Чобаҳор порти

(2) **Бошқа давлатлар билан боғланишнинг аҳамияти** Самарқанд ва Қашқадарё бу жиҳатдан алоҳида аҳамиятга эга. Самарқанд бой тарихий ва маданий меросга эга бўлиб, йирик саноат ва иқтисодий марказ ҳисобланади. Шаҳар транспорт тармоғида асосий боғловчи нўқта вазифасини бажариб, минтақада товар ва шахслар ҳаракатини осонлаштиради. Шаҳарнинг стратегик жойлашуви ва ривожланган инфратузилмаси уни логистика ва савдо учун муҳим марказга айлантирган.

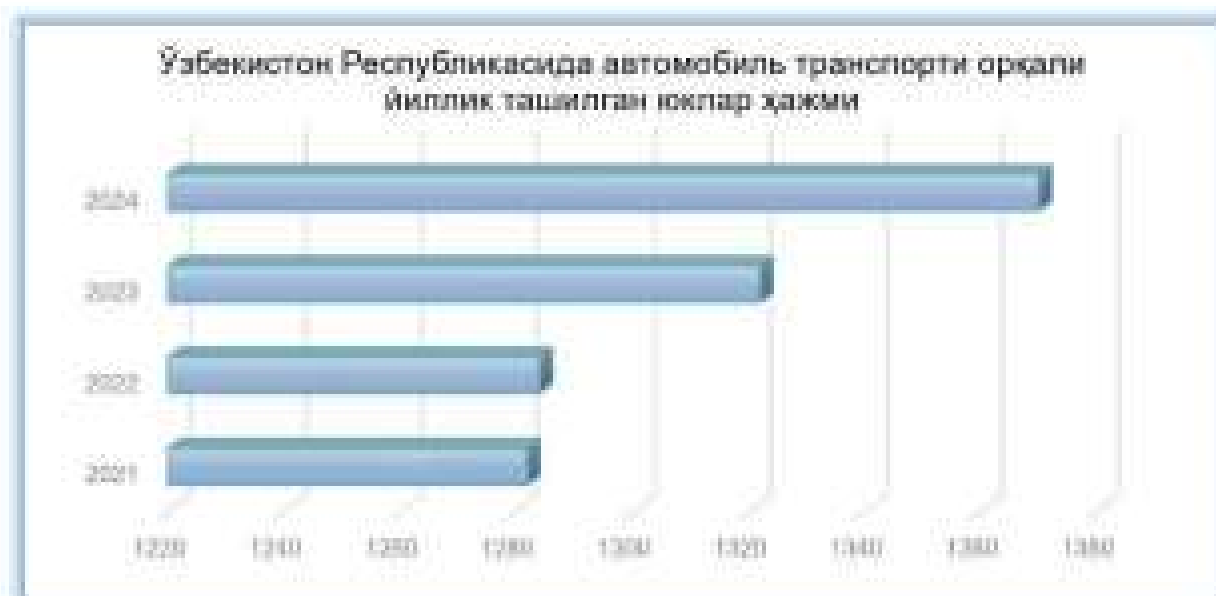
Ўзбекистондан ўтувчи автомагистраллар Россия, Қозоғистон, Қирғизистон, Хитой, Туркия, Эрон ҳамда Европа ва Осиёнинг бошқа кўплаб давлатлари орқали импорт қилинган товарлар ҳамда транзит юкларни ташишга хизмат қилади. Агар биз ушбу йўналишдан келиб чиқадиган бўлсак, автомобиль юк ташини соҳасини ривожлантиришга устувор аҳамият бериш зарур.

Мустақиллик йилларида Республикада замонавий автомобиль йўлларини ривожлантириш, энг муҳим халқаро транзит транспорт йўлакларини тўлиқ реконструкция қилиш ва таъмирлаш бўйича мақсадли ишлар амалга оширилди.

Автомобиль транспортининг аҳамияти йил сайин ортиб бормоқда, чунки у юкларни тезроқ ва ишончироқ етказиб беришни таъминлайди, шунингдек, товарларнинг йўқолиши ёки шикастланиши хавфини камайтиради. Шу билан бирга, кўплаб тез бузиладиган маҳсулотлар ва шошилинч юклар учун автомобиль транспорти ягона самарали ташини воситаси ҳисобланади. Шу сабабли, автомобиль транспорти Ўзбекистондан экспорт қилинадиган қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари, тўқимачилик маҳсулотлари ҳамда бошқа ноҳомашё товарларини ташинида энг мақбул транспорт тури ҳисобланади.

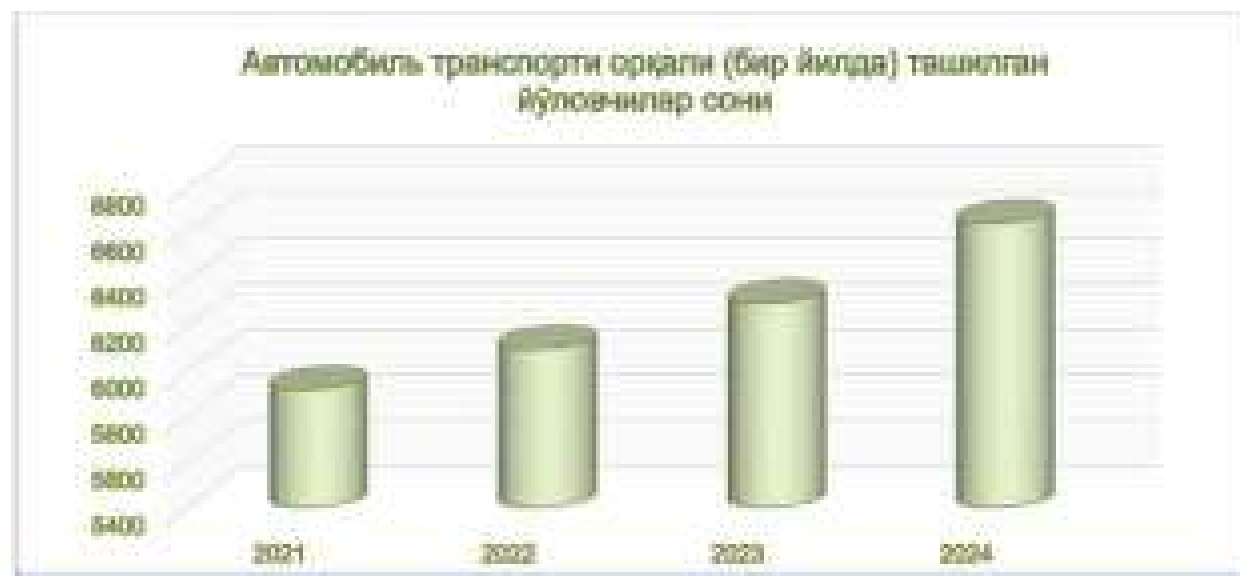
Халқаро юк ташинишлар учун самарали логистика тизимини жорий этиш транспорт харажатларини камайтиради, бу эса ўз навбатида Марказий Осиё давлатлари товарларининг хорижий бозорлардаги рақобатбардошлигини оширади.

Статистик маълумотларга кўра, юк ташини ҳажми бўйича автомобиль транспорти барча транспорт турлари орасида етакчи ўринни эгаллайди (1 021,7 млн тонна). Темир йўл транспорти орқали 55,9 млн тонна юк ташинган. Қувур транспорти орқали 45,5 млн тонна газ узатишган. Ҳаво транспорти орқали эса нисбатан кам ҳажмда — 9,0 минг тонна юк ташинган.

2024 йилда Ўзбекистон Республикасида барча транспорт турлари орқали жами 6 932,7 млн нафар йўловчи ташинган бўлиб, бу 2023 йилнинг шу даврига нисбатан 6,9 фоизга кўдир. 2023 йилда эса 6 483,7 млн нафар йўловчи ташинган бўлиб, бу ўтган йилга нисбатан 3,8 фоиз ўсишни ташкил этган.

2024 йилда автомобиль транспорти орқали йўловчи айланмаси ҳаёми 139 988,2 млн йўловчи-километрини ташкил этди, бу 2023 йилга нисбатан 4 фоизга кўлдир.

Ўзбекистон Ҳукумати учун мамлакатнинг барча ҳудудларини ишончли транспорт алоқаси билан боғлайдиган ҳамда минтақавий ва жаҳон бозорларига чиқиш имкониятини таъминлайдиган Ўзбекистон Миллий автомобиль йўллари тармоқи таркибига кирувчи автомобиль йўлларини қуриш ва реконструкция қилиш лойиҳаларини жадаплаштириш ҳаят муҳим аҳамиятта эга.

1.2 САНОАТ ВА ИНСТИТУЦИОНАЛ САЛОҲИЯТ

1.2.1 Самарқанд вилояти

Самарқанд вилояти Ўзбекистоннинг марказий қисмида жойлашган. У Жидзах вилояти билан чегарадош, шарқда — Тожикистон Республикаси, жанубда — Қашқадарё вилояти, ғарб ва шимол-ғарбда — Навоий вилояти билан боғланган.

Вилоятнинг умумий майдони 16,4 минг км²ни ташкил этади (Ўзбекистоннинг умумий ҳудудининг 4,6%) ва ҳудуд бўйича Ўзбекистоннинг маъмурий-ҳудудий тақсими бўйича биринчи даражаги субъектлар орасида 10-ўринни эгаллайди (14 та субъектдан).

Аҳоли сони бўйича, 4,1 миллион кишига етиб, Самарқанд вилояти мамлакатнинг бошқа вилоятлари орасида иккинчи ўринда турибди, аҳолининг 68,0% қишлоқ жойларида яшайди.

Маъмурий-ҳудудий тузилмага кўра, Самарқанд вилояти 14 та туман ва Самарқанд ҳамда Каттакўрган шаҳарларига бўлинган.

Сўнгги йилларда Самарқанд вилояти қурилиш материаллари саноати соҳасида мамлакатнинг энг жадал ривожланаётган ҳудудларидан бирига айланди. Янгиланган минерал-хомашё базаси, йирик инвестиция лойиҳаларининг амалга оширилиши, хорижий капиталнинг феол жалб этилиши ҳамда юқори қўшимча қийматга эга тайёр қурилиш материаллари ишлаб чиқариш ҳажмининг ўсиши минтақавий саноатни янги ривожланиш босқичига олиб чиқмоқда.

Самарқанд вилоятида металл бўлмаган фойдали қазilmаларнинг 211 та кони маъжуд бўлиб, уларнинг 145 таси доимий равишда ўзлаштирилмоқда.

Минтақанинг минерал захиралари қуйидагиларни ташкил этади:

- 361,5 миллион тонна цемент хомашёси;
- 174,7 миллион куб метр табиий тош;
- 136,1 миллион куб метр қурилиш тоши;
- 66 миллион тонна гипс ва ангидрит;
- 3,7 миллион тонна оҳақтош.

Ушбу кўрсаткичлар Самарқанд вилоятини нафақат республикада, балки бутун Марказий Осиё минтақасида қурилиш материаллари ишлаб чиқариш учун стратегик аҳамиятга эга минерал-хомашё марказига айлантирмоқда.

Самарқанд шаҳрида «Prime Ceramics» қўшма корхонаси МЧЖ томонидан қиймати 10,6 миллион АҚШ доллари бўлган керамик плиткалар ишлаб чиқаришни кенгайтириш лойиҳаси ишга туширилди. Лойиҳа доирасида ишлаб чиқариш қуввати йилига қўшимча 3 миллион квадрат метрга оширилиши назарда тутилган.

Бундан ташқари, 2026 йилда умумий қиймати 339 миллион АҚШ доллари бўлган 45 та инвестиция лойиҳасини амалга ошириш режалаштирилган бўлиб, натижада 1 987 та янги иш ўрни яратилади.

2024 йилда қурилиш материаллари экспорти ҳажми 125 миллион АҚШ долларини ташкил этди. 2025 йилда эса ушбу кўрсаткичнинг 154 миллион АҚШ долларига етиши кўтилмоқда.

2025 йил январь—октябрь ойлари давомида қурилиш материаллари экспорти 144 миллион АҚШ долларини ташкил этди.

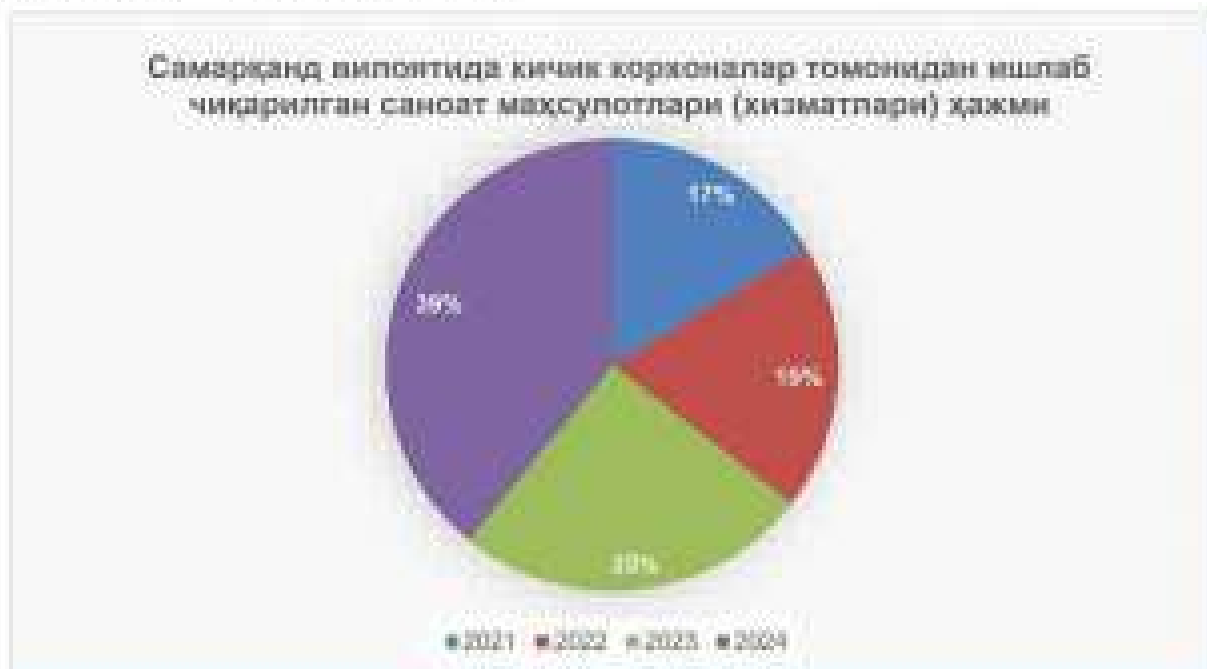
Маълумот учун: жорий йилнинг январь—октябрь ойларида қуйидаги қурилиш материаллари экспорт қилинди:

- металл маҳсулотлари — 109 миллион АҚШ доллари;
- керамика маҳсулотлари — 10,9 миллион АҚШ доллари;
- цемент — 9,7 миллион АҚШ доллари;
- тош маҳсулотлари (мармар ва гранит) — 3,5 миллион АҚШ доллари;
- ПВХ ва пластмасса маҳсулотлари — 3,1 миллион АҚШ доллари;
- девор қозони ва бошқа қозон маҳсулотлари — 2,9 миллион АҚШ доллари;
- шунингдек, бошқа турдаги қурилиш материаллари.

Маъжуд ва янги инвестиция лойиҳаларини ҳисобга олган ҳолда, 2026 йилга келиб қурилиш материаллари экспорти ҳажмини 239 миллион АҚШ долларига етказиш режалаштирилган.

Локализация дэстури доирасида 2025 йилда 605 миллиард сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш режалаштирилган.

2026 йилда маҳаллийлаштирилган маҳсулотлар ишлаб чиқариш ҳажmini 720 миллиард сўмга етказиш режалаштирилган.

Самарқанд вилоятида амалга оширилаётган инвестиция лойиҳалари, бой минерал-ҳомашё базаси, халқаро компанияларнинг фаол иштироки ҳамда экспорт географиясининг кенгайиб бориши вилоятни Марказий Осиёнинг етакчи саноат марказларидан бирига айлантирмоқда.

1.2.2 Қашқадарё вилояти

Қашқадарё вилояти Ўзбекистон Республикасининг жанубий қисмида, Помир–Олой тоғларининг ғарбий ёнбағрида, Қашқадарё дарёси ҳавzasида жойлашган. Вилоят шимолда Самарқанд вилояти, шимол-шарқда Тожикистон Республикаси, шарқ ва жануби-шарқда Сурхондарё вилояти, жанубда Туркменистон, шимол-ғарбда Бухоро вилояти ҳамда қўшман Навоий вилояти билан чегарадош.

Вилоятнинг умумий майдони 28,6 минг км² (Ўзбекистоннинг умумий ҳудудининг 6,4%) бўлиб, бу кўрсаткич бўйича Ўзбекистоннинг маъмурий-территорияли бўлинмаларидан 14 тасидан 4-ўринда туради.

Аҳоли сони бўйича (3,6 миллион киши) Қашқадарё вилояти мамлакатдаги вилоятлар орасида 3-ўринда, аҳолининг тахминан 57% қишлоқ жойларда яшайди.

Маъмурий-территорияли тузилмага кўра, Қашқадарё вилояти 13 та туман ва Қарши ҳамда Шаҳрисабз шаҳарларидан иборат.

Вилоятнинг маъмурий маркази ҳисобланган Қарши шаҳри Ўзбекистон ҳудудидаги энг қадимий аҳоли манзилгоҳларидан бири ҳисобланади. 2024 йил ҳолатига кўра, Қарши шаҳри аҳолиси 212 291 нафарни ташкил этади.

Вилоятнинг йирик шаҳарлари қаторига Қарши, Шаҳрисабз, Косон, Китеб, Қамаши, Муборак, Ғузор ва Яқабтоғ шаҳарлари киради.

Қашқадарё вилояти мураккаб рельефга эга бўлиб, текислик ва суғориладиган ҳудудлар тоғ олди ҳамда тоғли ҳудудлар билан алмашиниб туради. Бу эса автомобиль йўллари инфратузилмасини лойиҳалаш ва реконструкция қилишда махсус ёндашувни талаб этади.

Қашқадарё вилояти табиий ресурсларга жуда бой ҳисобланади. Ўзбекистондаги энг йирик углеводород конлари айнан шу ҳудудда жойлашган. Табиий газ ишлаб чиқариш ҳажми бўйича Қашқадарё вилояти мамлакат ҳудудлари орасида биринчи ўринни эгаллайди. Хусусан, вилоятнинг Ғузор, Нишон, Миришкор, Муборак ва Косон туманларида нефть ва газ қазиб олинади ҳамда қайта ишланади. Шунингдек, ҳудудда олтин, қумуш, алюминий, вольфрам, темир, молибден, гранит, кўмир, мәрмар ва бошқа фойдали қазилмаларнинг йирик конлари мавжуд.

Вилоят иқтисодиётида пахтани қайта ишлаш, консерва саноати, қишлоқ хўжалиги техникаларини ишлаб чиқариш ҳамда халқ хунаرمандчилиги етакчи ўрин тутади. Шаҳрисабз шаҳрининг энг машҳур хунаرمандчилик турлари қаторига гилам тўқиш, нафис каштачилик ва дўппидўзлик киради.

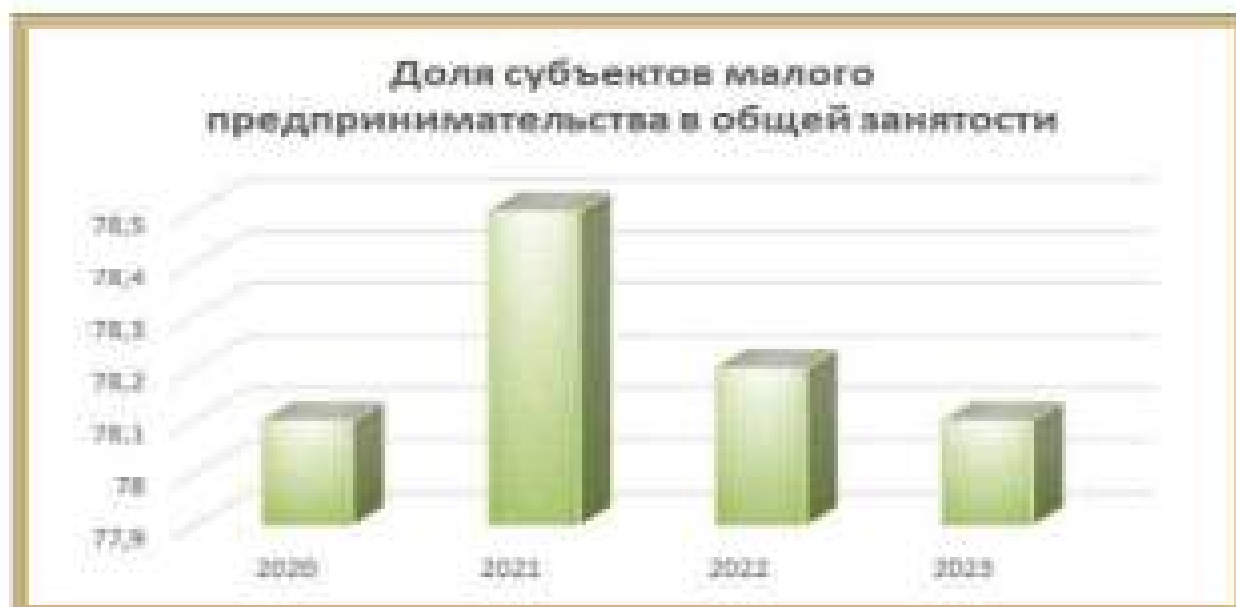
Китеб шаҳри чеккасида 1930 йилда ташкил этилган Китеб халқаро кенглик станцияси жойлашган. У Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг Мирао

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг Мирао

Шаҳарда ипак тўқиш фабрикаси фаолият юритади. Шунингдек, Китоб шаҳри мевали консервалар ва вино маҳсулотлари билан ҳам машҳур.

Қашқадарё вилояти Ўзбекистоннинг энг йirik саноат ҳудудларидан бири ҳисобланади. 2024 йил ҳолатига кўра, вилоятда турли тармоқларда фаолият юритаётган 1 972 та йirik ва кичик саноат корхонаси мавжуд.

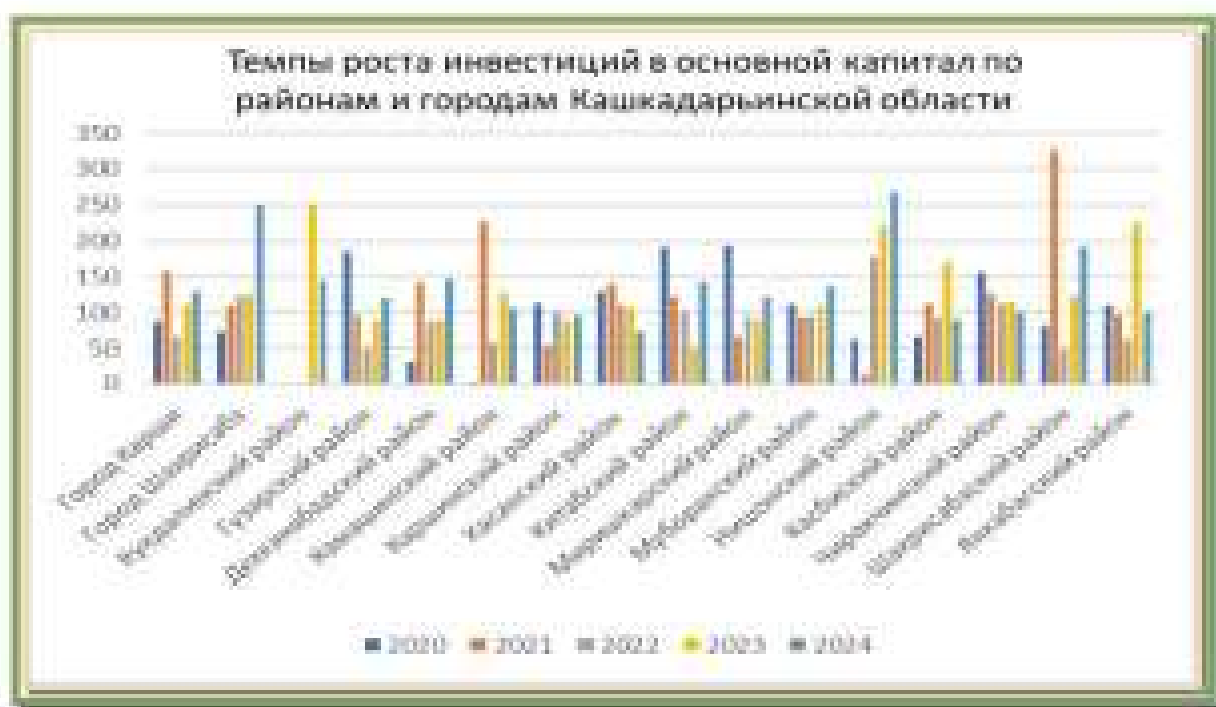
Қуйида Қашқадарё вилоятида умумий бандлик таркибида кичик бизнес субъектларининг улуши келтирилган.

Жалб қилинган инвестиция капитали ҳажми бўйича ҳам Қашқадарё вилояти мамлакатда етакчи ўринлардан бирини эгаллайди. 2006 йилнинг ўзидаяқ тахминан 30 та саноат корхонаси модернизация қилиниб, энг замонавий ишлаб чиқариш технологиялари билан жиҳозланди.

Жумладан, «NeftgazQurilish Servis» МЧЖни модернизация қилиш учун 340 минг АҚШ долларидан ортиқ, шунингдек, «Evalar Kamalag» қўшма корхонасига 103 минг АҚШ долларидан ортиқ инвестиция йўналтирилди.

Бугунги кунда вилоятда фаолият юритаётган қўшма корхоналарнинг умумий сони 57 тага ташкил этади.

Сўнгги йилларда амалга оширилган чора-тадбирлар натижасида Қашқадарё вилоятида саноат ишлаб чиқариши сезиларли даражада ўсди. Жумладан, пахта или ишлаб чиқариш ҳаъми 44,5 фоизга, полиэтилен қувурлар ишлаб чиқариш 25,4 фоизга, бошқа полиэтилен маҳсулотлари ишлаб чиқариш 10,7 фоизга, олтинугурт ишлаб чиқариш эса 5,7 фоизга ошди.

Енгил саноат ҳам жадал ривожланмоқда. Бу соҳада бир қатор йирик корхоналар фаолият юритмоқда. Жумладан, «Yakkabog`Teks» корхонаси йилига 800 тонна ип-калава ва 5 миллиондан ортиқ тўқимачилик маҳсулотлари ишлаб чиқариш қувватига эга.

Шунингдек, «Шўртан газ-химё мажмуаси» вилоятнинг йирик саноат корхоналаридан бири ҳисобланади. Корхонанинг ишлаб чиқариш қуввати йилига 4,2 миллиард куб метрдан ортиқ газ маҳсулотлари, 137 минг тонна суюқтирилган газ, 130 минг тонна енгил газ конденсати, 125 минг тонна полиэтилен ва 4 минг тонна олтинугурт ҳамда бошқа маҳсулотларни ишлаб чиқариш имконини беради.

Қишлоқ хўжалигида фермер хўжаликларининг ўрни ва аҳамияти тобора ортиб бормоқда. Бугунги кунда вилоятда 27 057 та фермер хўжалиги фаолият юритмоқда. Шунингдек, 22 та ихтисослаштирилган ширкат фермер хўжалиги ҳам мавжуд.

Қашқадарё вилояти саноат ва қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини ишлаб чиқариш бўйича мамлакатнинг етакчи ҳудудларидан бири ҳисобланади. Давлат статистика қўмитаси маълумотларига кўра:

- вилоятнинг Ўзбекистон ялпи ички маҳсулоти (ЯИМ)даги улуши тахминан 5,2 фоизни ташкил этади;

- iqtisodiyot tarkibida etakchi ўринларни қишлоқ хўжалиги (тахминан 47%), саноат (тахминан 23%), қурилиш (тахминан 11%), шунингдек хизмат кўрсатиш ва савдо соҳалари эгаллайди;
- вилоят ялпи ҳудудий маҳсулотини шакллантиришда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг улуши 78 фоиздан ортиқни ташкил этади.

Вилоятнинг саноат салоҳияти қуйидаги асосий тармоқларга таянади:

- табиий газ қазиб чиқариш ва углеводородларни қайта ишлаш;
- энергетика (иссиқлик электр станциялари ва электр энергиясини узатиш инфратузилмаси);
- кимё саноати;
- озиқ-овқат ва тўқимачилик саноати, шу жумладан экспортга йўналтирилган корхоналар;
- қурилиш материаллари, цемент ва металл конструкциялар ишлаб чиқариш.

1.2.3 Лойиҳа ҳудудидаги мавжуд йўл ҳолати

(1) Самарқанд

Самарқанд вилоятидаги йўллар умумий узунлиги 4,072.0 км ни ташкил этади. Шу йўллардан цемент-бетон қопламали йўллар узунлиги 40.0 км, асфальт-бетон қопламали йўллар 2,203.0 км, чор йўллар 1,507.0 км, тош-қум қопламали йўллар 309 км ва қоплама йўллар 13 км ни ташкил қилади.

Самарқанд вилоятидаги давлат йўлларининг узунлиги, қоплама турлари ва томфалари бўйича маълумотлар 1.1-1.2-жадвалларда, қувурлар ва кўприклар бўйича маълумотлар эса 1.3-1.4-жадвалларда келтирилган.

Жадвал 1.1

Йўлларнинг аҳамияти	Узунлиги, км	Йўл томфаси, км				
		Цемент-бетон	Асфальт	Қора қоплама	Шағал	Қоплама сиз
Халқаро	355,0	37,0	297,0	51,0	-	-
Давлат	977,0	3,0	709,0	265,0	-	-
Маҳаллий	2 710,0	-	1 197,0	1 191,0	309,0	13,0
Жами	4 072,0	40,0	2 203,0	1 507,0	309,0	13,0

Жадвал 1.2

Йўлларнинг аҳамияти	Йўл томфаси, км				
	I	II	III	IV	V
Халқаро	308,0	41,0	26,0	10,0	-
Давлат	81,0	168,0	379,0	326,0	-
Маҳаллий	22,0	16,0	107,0	1 363,0	1 202,0
Жами	411,0	225,0	512,0	1 701,0	1 223,0

Жадвал 1.3

Йўлларнинг аҳамияти	Кўприklar					
	Жами		Темир-бетон		Металл	
	дона	п.м	дона	п.м	дона	п.м
Халқаро	75	3 350,1	75	3 350,1	-	-
Давлат	125	2 660,4	122	2 523,6	3	136,8
Маҳаллий	352	5 036,3	344	4 859,5	8	176,8
Жами	552	11 046,8	541	10 733,2	11	313,6

Жадвал 1.4

Йўлларнинг аҳамияти	Кўвурлар					
	Жами		Темир-бетон		Металл	
	дона	п.м	дона	п.м	дона	п.м
Халқаро	558	19 052,1	437	16 632,1	121	2 420,0
Давлат	1 445	22 196,9	1 124	16 914,4	321	5 282,5
Маҳаллий	5 451	57 765,7	3 851	40 831,3	1 600	16 834,4
Жами	7 454	99 014,7	5 412	74 377,8	2 042	24 836,9

Самарқанд вилоятидаги республика аҳамиятга эга йўлларнинг ҳолати етказилган таъмир ва парварош ишлари етарли эмаслиги ҳамда транспорт оқимининг ортиши сабабли ёмонлашган.

Мавжуд транспорт оқимлари белгиланган тоифаларга мос келмайди ва уларни реконструкция қилиш ва таъмирлаш техник жиҳатдан эссослидир. Лойиҳа Ўзбекистонда ички ва минтақавий узилгиш имкониятини таъминлайдиган, талабга мос, самарали, хавфсиз ва барқарор йўл тармоғини ривожлантириш стратегияси мақсадларига эришишга ёрдам беради. Бу эса барқарор иқтисодий ўсиш ҳамда ички ва ташқи савдони рағбатлантиришга хизмат қилади.

Самарқанд вилоятининг миллий аҳамиятга эга автомагистрал йўллари самарали, хавфсиз ва барқарор йўл тармоғи сифатида муҳим роль ўйнайди:

- ✓ ички ва минтақавий узилгиш имкониятларини таъминлаш;
- ✓ барқарор иқтисодий ўсишга ҳамда ички, минтақавий ва ташқи савдонинг ривожланишига хисса қўшиш;
- ✓ транспорт ҳаракатларини камайтириш, саноат ва қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етказиб бериш муддатларини қисқартириш, юк ва йўловчи ташувлари ҳажминини ошириш.

(2) Қашқадарё вилояти

Қашқадарё вилоятидаги йўллар умумий узунлиги 3,427.0 км ни ташкил этади. Шу йўллардан цемент-бетон қопламали йўллар узунлиги 29.0 км, асфальтобетон йўллар 1,423.0 км, қора қопламали йўллар 1,951.0 км, тош-қум қопламали йўллар 17.0 км ва тупроқ йўллар 7.0 км ни ташкил қилади.

Қашқадарё вилоятида умумий фойдаланишдаги автомобиль йўлларининг узунлиги ва зичлиги

Жадвал 1.5

№	Минтақа	Худуд, минг.км ²	Умумий фойдаланишдаги йўллар, км			
			Жами	Ўзлақаро	Давлат	Маҳаллий
1	Қасби	0,65	213	-	86	127
2	Қарши	0,95	265	19	98	148
3	Яккабоғ	1,1	261	23	34	204
4	Қарши шаҳри	0,1	22	13	9	-
5	Қосон	1,88	348	28	57	263
6	Чироқчи	2,84	407	55	155	197
7	Шахрисабз	1,66	217	12	29	176
8	Китоб	1,75	205	30	5	170
9	Қамashi	2,66	318	49	105	164
10	Ғузор	2,66	265	87	36	146
11	Нишон	2,11	195	-	73	122
12	Мирншкор	3,21	254	-	121	133
13	Муборак	3,07	199	52	86	61
14	Дахнонобод	4,0	258	57	-	201
ЖАМИ		28,6	3427	425	890	2112

Худудда 29 км цемент-бетон қопламали йўллар, 1 951 км асфальтобетон қопламали йўллар, 1 951 км қора қопламали йўллар ва 17 км шағал қопламали йўллар мавжуд.

Қашқадарё вилоятида умумий фойдаланишдаги автомобиль йўллари қопламаларининг турлари

Жадвал 1.6

T/r	Минтақа	Умумий узунлиги, км	Йўл қопламалари турлари				
			ц/б, км	а/б, км	Қора қоплама, км	шағал, км	тупроқ, км
1	Чироқчи	407	-	162	236	9	-
2	Косон	348	-	90	251	-	7
3	Қамашчи	318	-	196	122	-	-
4	Қарши	265	-	180	85	-	-
5	Ғузор	265	-	176	87	-	-
6	Яккабег	261	8	115	133	2	-
7	Дехқоновод	258	-	72	186	5	-
8	Миришкор	254	-	62	192	-	-
9	Шахрисабз	217	5	102	109	1	-
10	Касби	213	-	78	135	-	-
11	Китоб	205	16	76	113	-	-
12	Муборак	199	-	66	133	-	-
13	Нияшон	195	-	26	169	-	-
14	Қарши шаҳри	22	-	22	-	-	-
ЖАМИ		3427	29	1423	1951	17	7

М39 автомобиль йўли Афғонистон, Тожикистон ва Ўзбекистон ўртасидаги тобора муҳим аҳамият касб этаётган халқаро транспорт йўлагига айланмоқда. Маакур автомагистрал Тошкент, Сирдарё, Самарқанд, Қашқадарё ва Сурхондарё вилоятлари ҳудудидан ўтиб, республикалараро, вилоятлараро ҳамда туманлараро транспорт алоқаларини таъминлайди.

Йўлнинг таъсир доирасида жойлашган асосий юк ҳосил қилувчи марказлар Тошкент, Гулистон, Жиззах, Самарқанд, Қарши, Термиз шаҳарлари ҳамда бошқа туман марказлари ҳисобланади. Автомагистрал Афғонистон (Термиз орқали) ва Тожикистон ўртасида муҳим халқаро транспорт йўлаги вазифасини бажаради ҳамда Трансафғон транспорт йўлаги билан боғланади.

M39 автомагистрали, mazkur poyixaning maqsadli yuli, Qozog'istondagi xalqaro avtomagistral bo'lib, Alma ota shahridan boshlab, Toshkent va Samarqand orqali o'tsa-da, janubdagi Afg'oniston bilan chegaralashgan Termez shahrida tugaydi. Ushbu avtomagistralning Taxtakoracha tog' yuli qismi yirik transport vositalari harakatini cheklaydigan murakkab trassirlash shartlariga ega bo'lib, qish oylarida yul-transport hodisalari va transportda ushishlar kuzatiladi.

Mazkur poyixda O'zbekiston yullarini rivojlantirish strategiyasi maqsadlariga erishishga yordam beradi. Bu maqsad mamlakatda va mintaqalar o'rtasida ushish imkoniyatlarini ta'minlaydigan, talabga mos, samarali, xavfsiz va barqaror yul tarmog'ini kurish orqali barqaror iqtisodiy o'sish hamda ichki va xalqaro savdoni rivojlantirishdir.

1.3 ЛОЙИХА МАҚСАДЛАРИ ВА УНИ АМАЛГА ОШИРИШ НАТИЖАСИДА ЭРИШИЛАДИГАН НАТИЖАЛАР

Лойиҳа қўшни давлатлар ўртасидаги узилиш имкониятларини яхшилаш ва ички, минтақавий ҳамда ташқи савдонинг барқарор иқтисодий ўсишига ҳисса қўшиш мақсадида Тахтакорача тоғ йўлида йўл, тоннель ва ер қирраларини муҳофаза қилишни ривожлантиришга қаратилган. Лойиҳанинг мақсадлари ва уни амалга ошириш натижасида эришиладиган натижалар қуйидагича белгиланган:

- ✓ Тахтакорача доғони орқали йил давомида хавфсиз ва узлуксиз ҳаракатланишни таъминлаш;
- ✓ Самарқанд шаҳри ва Шаҳрисабз (шунингдек, Қашқадарё вилояти) ўртасидаги сафар вақтини қисқартириш;
- ✓ Энг хавфли тоғли йўл участкасини четлаб ўтиш ҳисобига ҳаракат хавфсизлигини ошириш;
- ✓ Қўшни давлатлар, хусусан Тожикистон ва Афғонистон билан халқаро боғланиш имкониятлари ривожлантирилади ва Марказий Осиё иқтисодиётининг ўсиши тезлаштирилади.
- ✓ Тожикистон, Афғонистон ва Ўзбекистон орасида йўловчи сони ҳамда юк ташувлари ҳажми оширилади.
- ✓ Йўл ҳолати ва ҳаракат хавфсизлиги халқаро стандартларга мувофиқ янгиланади ва транспорт қўлаати мустаҳкамланади.
- ✓ Йўлсўчилар ва йўл фойдаланувчилари учун чиқинди газлар ва шовқин каби салбий атроф-муҳитга таъсирлар йўл ҳаракати ўзгартирилганлиги туфайли камайтирилади.
- ✓ Ўзбекистоннинг шимоли ва жанубини боғловчи ҳамда Афғонистон йўналишига чиқишни таъминловчи М39 автомобиль йўли бўйлаб ўтувчи халқаро транспорт йўлагини мустаҳкамлаш.

БЎЛИМ 2. ЛОЙИХАНИНГ МАҚСАДИ

2.1 ЛОЙИХАНИНГ МАҚСАДИ

Ўзбекистонда транспорт соҳаси мамлакат иқтисодиётини ривожлантиришда муҳим аҳамиятга эга бўлиб, йўллар бу соҳанинг асосий таркибий қисми ҳисобланади. Йўллар алоқаси стратегик аҳамиятга эга бўлиб, нафақат ички савдо ва ҳаракатни таъминлайди, балки Ўзбекистоннинг қўшни давлатлар билан иқтисодий алоқаларини мустаҳкамлайди. Бу алоқа Ўзбекистон ва кенгроқ Марказий Осиё минтақасининг иқтисодий ривожланиши учун зарурдир.

Ўзбекистоннинг географик жойлашуви уни Марказий Осиёда муҳим транзит марказига айлантиради, бу уни Тожикистон ва Афғонистон каби давлатлар билан боғлайди. Йўл инфратузилмасини такомиллаштириш ва қўшни давлатлар билан алоқани яхшилаш минтақавий иқтисодий интеграция ва ривожланишни таъминлашда муҳим аҳамиятга эга. Ривожланган алоқа савдо, туризм ва инвестицияларни қўллаб-қувватлайди, минтақанинг умумий иқтисодий фаровонлигига ҳисса қўшади.

Япония, Жапония Халқаро Ҳамкорлик Агентлиги (JICA) орқали, Марказий Осиёда иқтисодий ривожланишни қўллаб-қувватлашда барқарор шерик сифатида иштирок этмоқда. JICAнинг Ўзбекистон ва унинг қўшнилари орасидаги алоқани яхшилашга қаратилган ташаббуслари барқарор ривожланиш ва минтақавий ҳамкорликни рағбатлантиришга қаратилган кенгроқ вазифаси билан уйғунлашади. Йўл инфратузилмасини такомиллаштириш орқали JICA транспортни янада суяк ва самарали қилишга ҳаракат қилади, бу иқтисодий фаолият ва минтақавий барқарорлик учун муҳимдир.

2025 йил февралда JICA Ўзбекистонга йўл инфратузилмаси ҳолатини баҳрлаш ва ривожлантириш учун асосий йўналишларни аниқлаш мақсадида сўровчи гуруҳ юборди. Гуруҳ Ўзбекистон Йўл қўмитаси билан кенг қўламли маслаҳатлашувлар ўтказди ва Ўзбекистонни Тожикистон ва Афғонистон билан боғловчи муҳим йўллар аҳамиятини муҳокама қилди. Бу маслаҳатлашувлар бир қатор асосий лойиҳаларнинг аҳамиятини очиб берди:

M39 йўлидаги Тахтакорача тоғ йўли ва офатларга қарши чоралар билан янги айланма йўл қурилиши: Тахтакорача тоғ йўли M39 йўлидаги энг муҳим қисм ҳисобланади, у Ўзбекистоннинг турли ҳудудларини боғлайди ва қўшни давлатларга узайади. Бу ҳудудда офатларга қарши чораларни амалга ошириш йўл тармоғининг хавфсизлиги ва ишончилигини таъминлашда муҳим аҳамиятга эга, айниқса ер силқинуви ва тош чиқиши каби табiiй офатлар оқибатида. Офатларга қарши чоралар Тахтакорача тоғ йўлида япон технологияси орқали тош чиқишини олдини олиш чоралари ва тоғ тоннели билан янги айланма йўл қурилишини ўз ичига олади.

JICA сўровчи гуруҳининг тоғилмалари ушбу лойиҳаларнинг Ўзбекистон иқтисодий ривожланиши ва минтақавий алоқдаги стратегик аҳамиятини очиб берди. Аниқланган инфратузилма бўшлиқларини бартараф этиш ва таъкиф этилган такомиллаштиришларни амалга ошириш орқали Ўзбекистон минтақавий транзит

маркази сифатидаги маъқолини мустаҳкамлай олади ва иқтисодий ўсишни рағбатлантириши мумкин.

Хулоса қилиб айтганда, Ўзбекистонда йўл инфратузилмасини такомиллаштириш пойиҳаси мамлакат иқтисодий ривожланиши ва минтақавий алоқа учун катта аҳамиятга эга. Ўзбекистонни Тожикистон ва Афғонистон билан боғловчи асосий йўналишларга эътибор қаратган ҳолда, пойиҳанинг мақсади минтақавий интеграцияни мустаҳкамлаш, иқтисодий ўсишни рағбатлантириш ва барқарор ривожланишни қўллаб-қувватлашдан иборат. ЛИСАнинг ушбу пойиҳани қўллаб-қувватлаши Марказий Осиёда минтақавий ҳамкорлик ва фаровонлиқни ривожлантиришга бўлган садоқатини кўрсатади.

2.2. ЛОЙИХА ИШТИРОКЧИЛАРИ

Лойиҳа ташаббускори – Ўзбекистон Республикаси Транспорт вазирлиги тасарруфидagi Автомобиль йўллари қўмитаси ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 1 февралдаги "Транспорт соҳасида давлат бошқарув тизimini тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги ПФ-5647-сон Фармониға мувофиқ, Ўзбекистон Республикаси Давлат йўл қўмитаси Транспорт вазирлиги тизимидаги Автомобиль йўллари қўмитаси сифатида қайта ташкил этилган.

2019 йил 9 декабрдаги Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Ўзбекистон Республикаси йўл бошқарув тизimini чуқур ислоҳ қилиш чора-тадбирлари тўғрисида"ги УП-5890-сон ва "Йўл бошқарув тизimini янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги РР-4545-сон қарорларига қўра, Транспорт вазирлиги тасарруфидagi Автомобиль йўллари қўмитаси автомобиль йўллари соҳасида махсус ваколатли орган сифатида фаолият олиб боради ва давлат автомобиль йўллари лойиҳалаштириш, қуриш, реконструкция қилиш ҳамда қайта қуриш ишларининг ягона мижозидир.

Ўзбекистон Республикаси "Йўллар тўғрисида"ги Қонунида белгиланган вазифалардан ташқари, қўмитага қуйидаги фаолиятларни амалға ошириш ваколати топширилган:

давлат автомобиль йўллари тармоғини тўғри ҳолда сақлаш ва ривожлантириш, уларнинг юк ташиш қувватини ошириш, йўл фойдаланувчиларига кўрсатиладиган хизмат сифати ва даражасини яхшилаш;

йўл ва йўлбўйи хизмат объектларини ривожлантиришни мувофиқлаштириш;

- ✓ Халқаро молия институтлари ва хорижий давлат молия ташкилотлари иштирокида ҳамда донор маблағлари жалб этилган ҳолда йўл қурилиш лойиҳаларини ишлаб чиқиш ва амалға ошириш;
- ✓ Йўл тармоғига, асосан хорижий тўғридан-тўғри инвестицияларни жалб қилиш ва давлат-хусусий шериклик механизмлари ҳамда альтернатив молиялаштириш манбаларини жорий этиш, давлат йўлларини лойиҳалаштириш, қуриш, реконструкция қилиш ва таъмирлашда қўллаш;
- ✓ Йўл тармоғини бошқаришни такомиллаштириш, замонавий бошқарув тизимлари, энг яхши хорижий тажрибалар ва инновацион шакл ҳамда иш ташкил этиш усулларини халқаро стандартларға мувофиқ жорий этиш;
- ✓ Йўл қурилиши соҳасида техник тартибға солиш, йўл қурилиш материаллари, маҳсулотлари ва иншоотлар бўйича норматив ҳужжатлар ва талабларға риоя қилишни таъминлаш;
- ✓ Давлат йўллари учун ажратилган ер участкаларидан оқилона ва самарали фойдаланишни ташкил этиш;
- ✓ Замонавий рақамли автоматлаштирилган йўл ҳаракати бошқарув тизимларини жорий этиш.

Лойиҳа бузурмачиси — Ўзбекистон Республикаси Транспорт вазирлиги ҳузуридаги Йўл қўмитаси тасарруфидаги “Давлат йўлларини қуриш ва реконструкция қилиш бошқармаси” давлат унитар корхонаси ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси Транспорт вазирлиги ҳузуридаги Йўл қўмитаси тасарруфидаги “Давлат йўлларини қуриш ва реконструкция қилиш бошқармаси” ДУК юридик шахс ҳисобланади, мустақил бағансга эга, Ўзбекистон Республикаси Марказий банкида, жумладан хорижий валютада ҳам ҳисоб рақамлари мавжуд, Ўзбекистон Республикасининг давлат раъзи ва номи туширилган мўҳрга эга. Давлат йўлларини қуриш ва реконструкция қилиш бошқармаси қуйидаги манзилда жойлашган:

100000, Тошкент шаҳри, Мустақиллик кўчаси, 68 уй
Телефон: 237-32-54 Ўзбекистон Марказий банки РКЦдаги ҳисоб рақами: 2340 200 3001 0000 1010
МФО: 00014, СТИР (ИНН): 304803866.

Лойиҳани амалга оширишдаги иштирокчилар қуйидагилардан иборат:

- ✓ Ўзбекистон Республикаси Транспорт вазирлиги ҳузуридаги Йўл қўмитаси;
- ✓ Самарқанд ва Қашқадарё аҳолиси;
- ✓ Йўлнинг бошқа фойдаланувчилари.

Лойиҳа мавжуд йўлни реконструкция қилади. Лойиҳа миқдорли жиҳатдан ўлчанмайдиган иқтисодий ва иқтимой фойдаларни яратди. Сифатли йўллар қўшимча иқтисодий фаолият ва транспорт ҳаракатини жалб қилиш аҳтимолги юқори бўлиб, бу кенгроқ фойдаланувчилар қатламлари учун манфаат яратди.

Лойиҳанинг асосий фойдаланувчилари йўлдан фойдаланувчилар бўлади, иккинчи даражали фойдаланувчилар эса реконструкция қилинган йўл бўйида яшовчи аҳоли ҳисобланади.

Лойиҳанинг тўғридан-тўғри фойдаси қурилиш ишлари давомида маҳаллий аҳоли учун иш ўринлари яратилишида намоён бўлади. Қурилиш вақтинчалик иш ўринлари яратди, ўрта малакага эга ходимлар эса йўлнинг доимий таъмирлаш ишлари учун ишга олинади.

Лойиҳа барча йўл фойдаланувчилари учун яхши ва тақомиллаштирилган инфратузилма, саломатлик муассасалари, мактаблар ва бозорларга қўлай кириш имконини таъминлайди.

Билвосита фойдалар қаторида иш ўринлари ва бизнес имкониятларининг ривожланиши, масалан, йўл бўйида оёқатланиш нўқталари ва транспорт воситаларига хизмат кўрсатиш ва таъмирлаш билан боғлиқ хизмат кўрсатувчи объектлар очилиши ҳамда кичик бизнес ривожланиши кириши мўмкин.

2.3 АМАЛГА ОШИРИЛГАН ҲҲШАШ ЛОЙИҲАЛАР ТАҲЛИЛИ

Тахтакорача довони орқали пуллик автомобиль тоннелини қуриш лойиҳаси Ўзбекистон Республикасида илк бор амалга оширилаётган, мамлакат транспорт инфратузилмасини ривожлантиришнинг янги босқичини бошлаб беришчи ноёб ва стратегик аҳамиятга эга лойиҳадир. Ушбу лойиҳа замонавий муҳандислик ечимлари, халқаро стандартлар ва илмий эксплуатация тажрибаларини амалиётга татбиқ этиш орқали мамлакатда инновацион транспорт инфратузилмасини шакллантириш, халқаро транспорт йўллари рақобатбардорлигини ошириш ҳамда келгусида шунга ҲҲШАШ йирик инфратузилма лойиҳаларини амалга ошириш учун мустақам асос яратди.

Шунинг учун ҳозирги кунда халқаро молия институтлари иштирокида йирик йўл қурилиш лойиҳаларини молиялаштириш билан бирга, халқаро ташкилотлар ва минтақавий интеграция тузилмалари – ЕвроОсиё иқтисодий ҳамкорлик комиссияси (EurAsEC), Шанхай ҳамкорлик ташкилоти (SCO), Транс-Афғон Халқаро Транспорт Коридори ривожлантириш бўйича Давлатлараро мувофиқлаштириш кенгаши, ESCAP ва UNECE, Халқаро йўл федерацияси билан халқаро транспорт йўллари ва йўналишларидан фойдаланишда ҳамкорликни кенгайтириш ва чуқурлаштириш бўйича тизимли ишлар олиб борилмақда.

БЎЛИМ 3. ЛОЙИХА ТАВСИФИ**3.1 ЛОЙИХА КОМПОНЕНТЛАРИ****3.1.1 Лойиҳа компонентининг қисқача мазмуни**

Авабпроқ тоннел қурилиши Давлат-хусусий шериклик (PPP) асосида амалга ошириш имконияти ўрганилган бўлса-да, ҳаракат самарадорлиги бўйича хавотирлар туфайли лойиҳа илгариланмаган. Бироқ ҳудудда транспорт оқимининг ортиши натижасида ушбу участкада тоннел қурилиши зарурати янада долзарб бўлиб бормоқда. Тоннелни давлат инфратузилмаси лойиҳаси сифатида амалга ошириш сифатига мувофиқ, зарур муҳандислик лойиҳалаш ишларини бажариш талаб этилади.

Лойиҳа компонентининг қисқача мазмуни 3.1-жадвалда келтирилган.

Жадвал 3.1

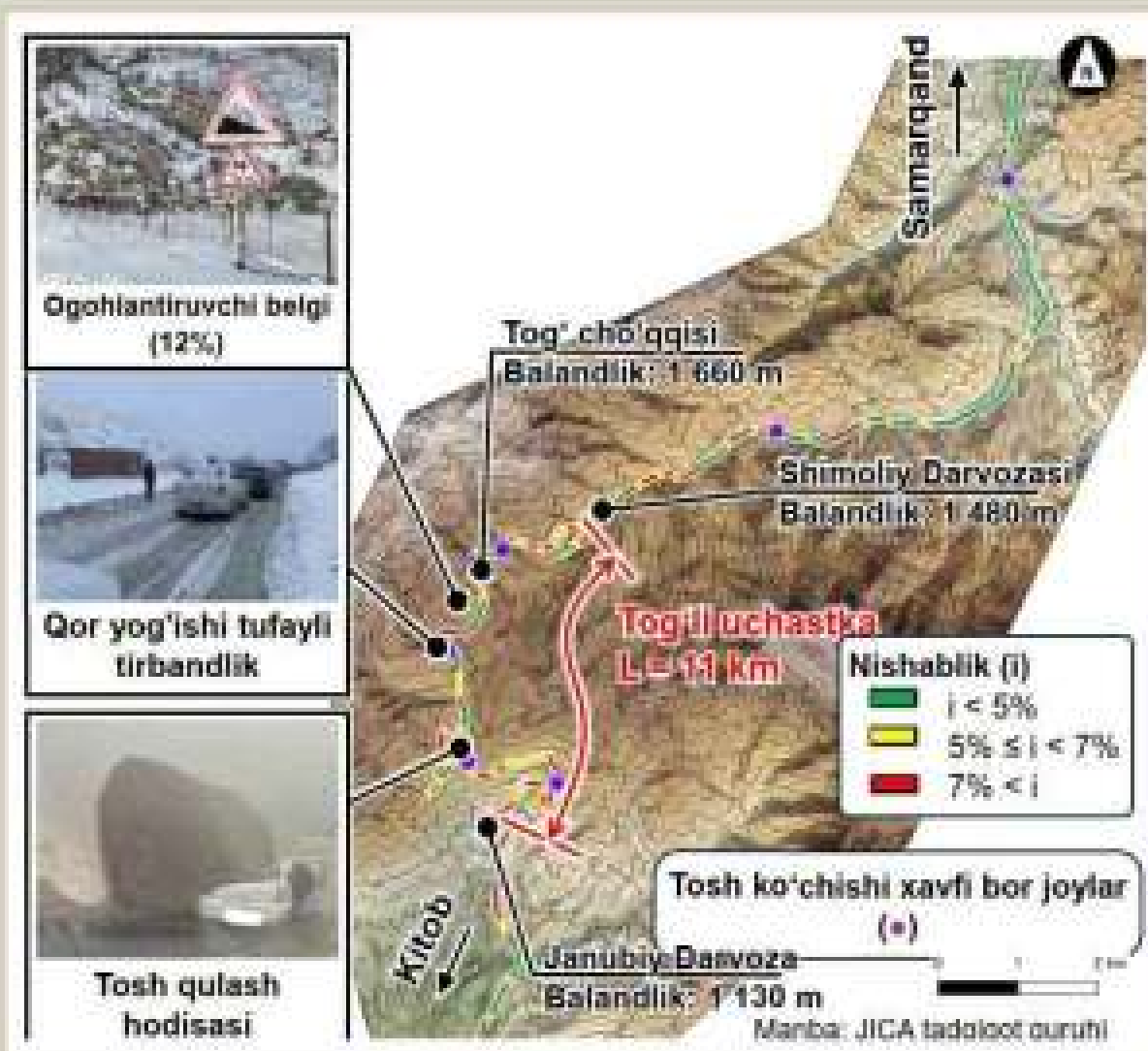
№.	Лойиҳа таркибий қисмлари	Тавсиф	Изоҳлар
1.	M39 автойўлида тоғ тоннели қурилиши (Тахтақорача довони участкаси)	Янги айланма йўл қурилиши (кириш йўли ва тоғ тоннели)	Самарқанд ва Қашқадарё
2.	M39 автойўлининг Тахтақорача довонидаги (1115-1145 км) табиий офатларнинг олдини олиш чора-тадбирлари	Тош кўчиши каби табиий офатларнинг олдини олиш чоралари	Самарқанд ва Қашқадарё

3.1.2 Лойиҳанинг тавсифлари**(1) M39да тоғ тоннелини қуриш (Тахтақорача ўтиш қисми)**

Лойиҳа томонидан кўзда тутилган Тахтақорача довони тиз қияликлар ва кескин бурилишлар каби йўл геометрик шароитларининг ёмонлиги билан тавсифланади, бу эса 12 тоннадан ортиқ сифрликка эга юк ташувчи транспорт воситалари, йирик юк машиналари, тиркамалар, автобуслар ва микроавтобуслар ҳаракатини чеклайди. Бундан ташқари, қор ёғиши пайтида транспорт воситаларининг тезлиги пасайиши ва тикилиб қолиши натижасида ҳаракат тирбандлиги юзага келиб, транспорт оқими раванлигини бузади.

Лойиҳанинг мақсадли йўл участкаси хусусиятлари 3.1-расмда кўрсатилган бўлиб, унда геометрик шароити ёмон бўлган тоғ довони участкасини тоннел орқали айланиб ўтиш орқали яхшилаш режалаштирилган. Ушбу тоғ довони участкаси транспорт учун тор жой (бўгин) ҳисобланганлиги сабабли уни айланиб ўтиш шароитида, тоннел участкасининг бўйлама нишаблиги 3% (энг кўпи билан 4%) дан ошмаслиги мақсад қилинган, бу эса вентиляция функцияси ва тоннел ичидаги йўл хавфсизлиги нуқтаси назаридан маъқул ҳисобланади.

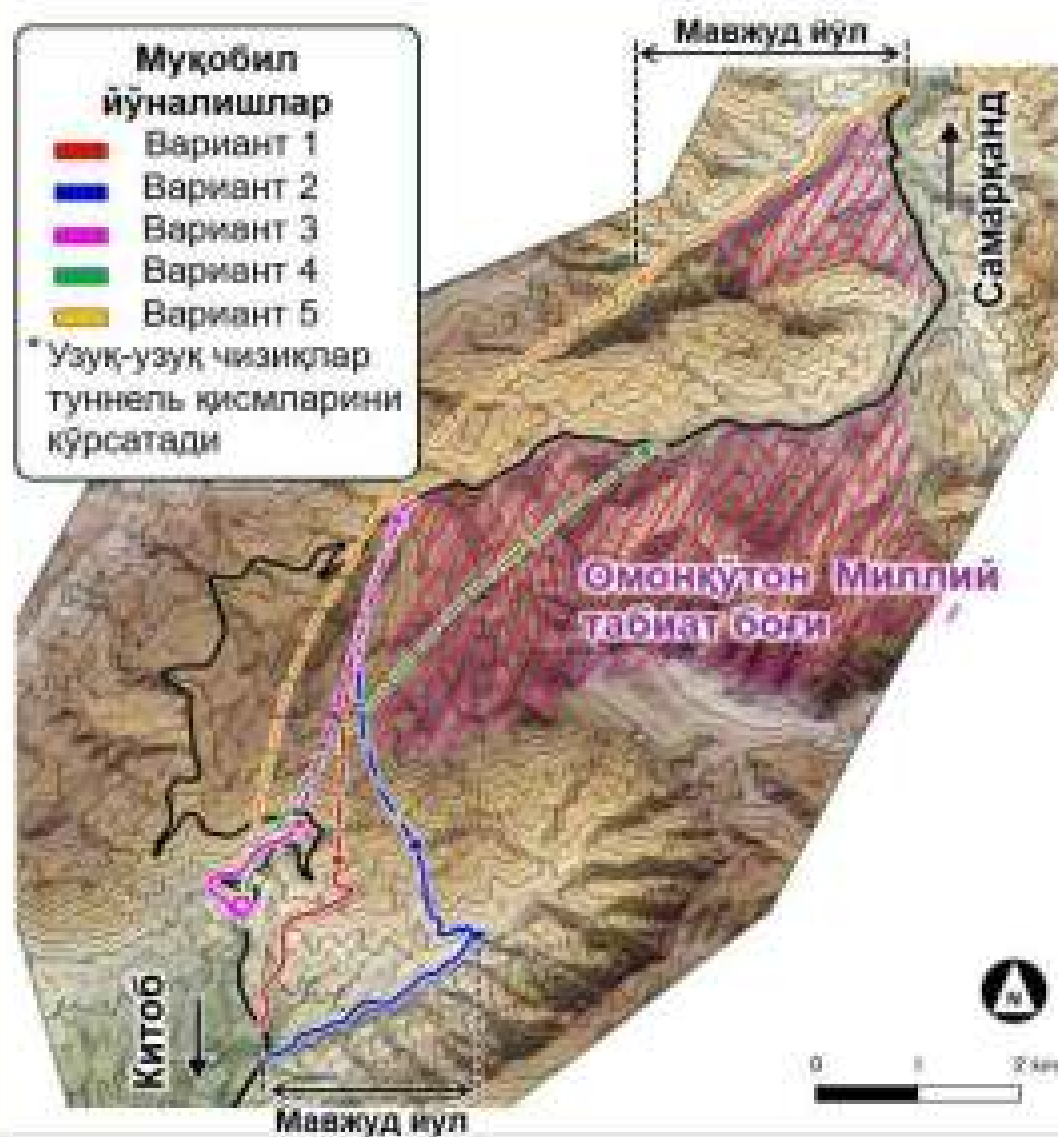
Rasm 3.1

Mavjud йўл билан боғланиш, рельеф шaroитлари ҳамда Амонқўтон Миллий Табиат боғига таъсирини инобатга олган ҳолда, 3.2 ва 3.3-расмларда кўрсатилганидек, бир нечта тоннел йўналишлари (5та вариант) кўриб чиқилган.

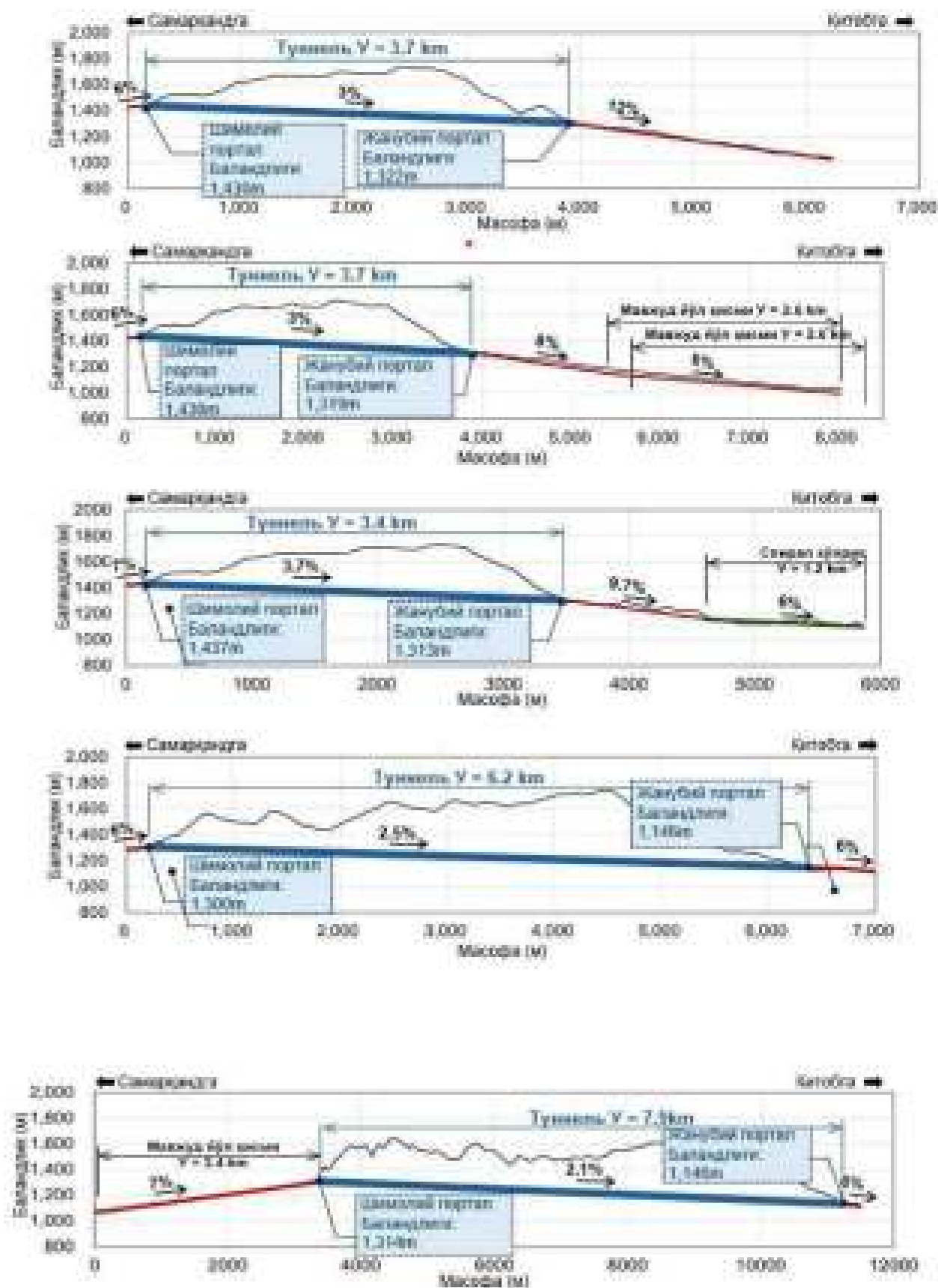
Лойиҳанинг мақсадли йўналиши бўлимининг хусусиятлари

Рисм 3.2

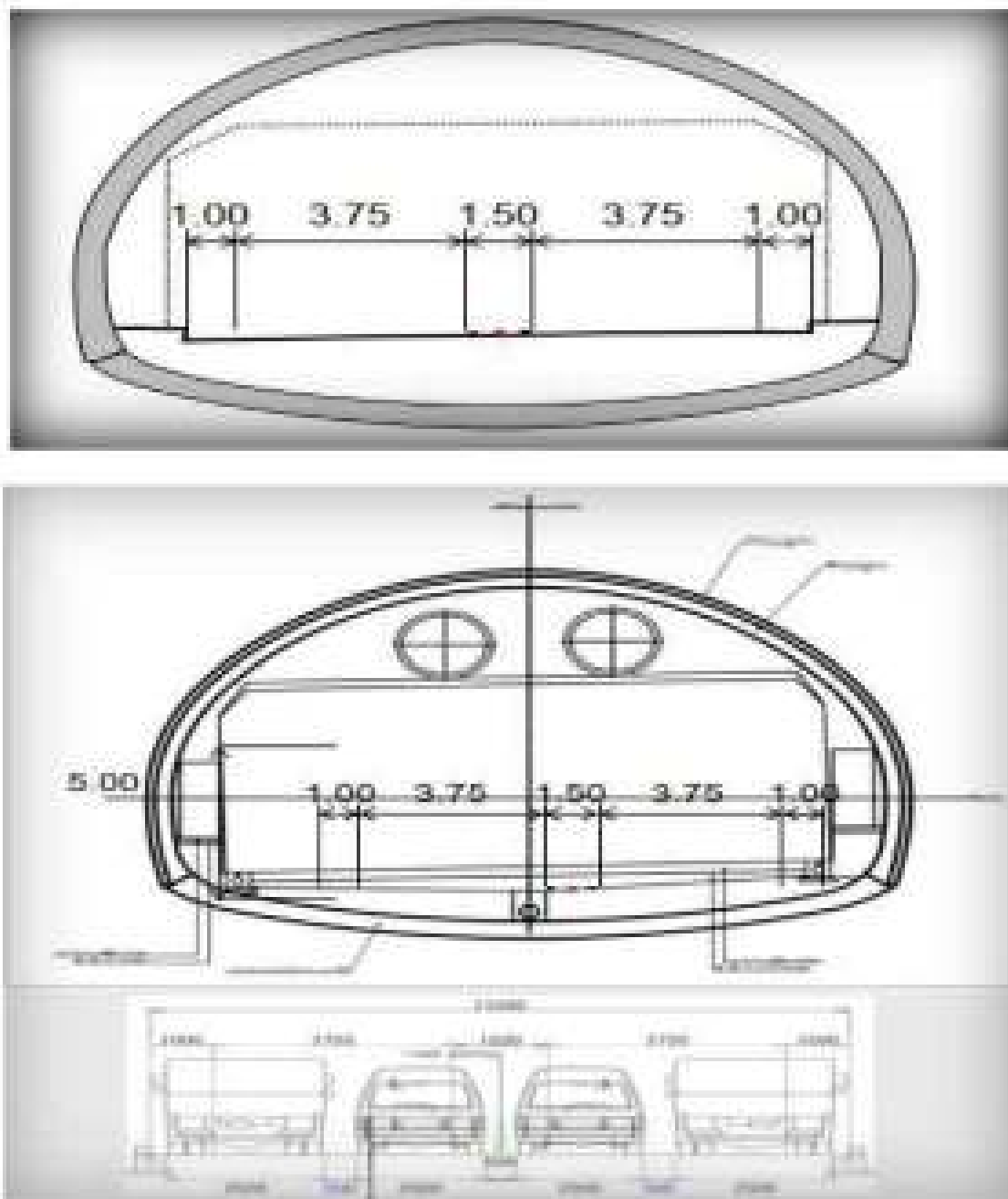
Тоннельни муқобил йўналишлари (5 вариант) схемаси

Рис. 3.3

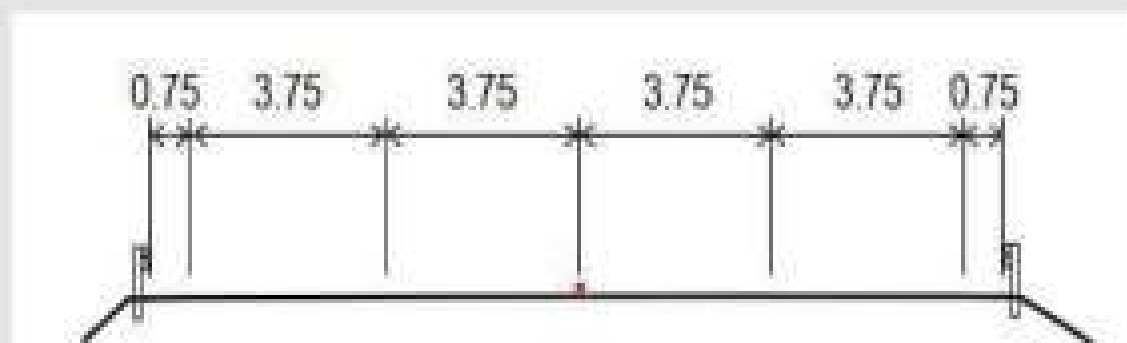

Йўл кўндаланг профиллари (5-вариант учун)

ШНҚ 2.05.02-23 талабларига мувофиқ лойиҳалаштириладиган тоннел ва кириш автомобил йўли учун куйидаги асосий техник параметрлар қабул қилинди. Дастлабки намунавий кўндаганг кесим Лойиҳани баҳолаш ҳужжати (ЛБХ) ни ишлаб чиқиш босқичида тайёрланади ҳамда маҳаллий давлат ҳокимияти органлари билан келишилади.

Тоннел қисми учун

Кириш автомобил йули учун

Юқорида келтирилган вариантлар бўйича техник тақдирлама орқали энг муқобил вариант танлаб олинган (жадвал 3.2.).

Юқорида келтирилган вариантлар бўйича таҳдослаш жадвали

Жадван 3.2

[illegible]

Аҳолини кўчарак	5-10 та уй қўраққа қараб, Шимолий портал жамғида мактаб бор	5-10 та уй қўраққа қараб, Шимолий портал қўрақда мактаб бор	5-10 та уй қўраққа қараб, Шимолий портал жамғида мактаб бор	5-10 та уй қўраққа қараб, Шимолий портал қўрақда мактаб бор	Аҳоли қўраққа қўтилиши
	B	B	B	B	A
Йўл ҳаракати хафсизлиги	Шимолий тоннел портал жағидадан мажбурий йўл бўлиб 10 тадан ортиқ уй ва мактаб жойлашган. Транспорт оғири ортқили туфайли йўл-транспорт ҳўдасалари хафси ошқан	Шимолий тоннел портал жағидадан мажбурий йўл бўлиб 10 тадан ортиқ уй ва мактаб жойлашган. Транспорт оғири ортқили туфайли йўл-транспорт ҳўдасалари хафси ошқан	Шимолий тоннел портал жағидадан мажбурий йўл бўлиб 10 тадан ортиқ уй ва мактаб жойлашган. Транспорт оғири ортқили туфайли йўл-транспорт ҳўдасалари хафси ошқан	Шимолий тоннел портал жамғидадан мажбурий йўл бўлиб 10 тадан ортиқ уй ва мактаб жойлашган. Транспорт оғири ортқили туфайли йўл- транспорт ҳўдасалари хафси ошқан	Риқаталардан йўл участкаси бўлиб уй ва мактаб йўл
	C	C	C	C	A
Ер ости сувлари сатҳининг пасайиши *4	Ер ости сувлари сатҳи пасайиши қўтилишқан таъсир хўдудларини бўлоқлар: 4 та бўлоқ	Ер ости сувлари сатҳи пасайиши қўтилишқан таъсир хўдудларини бўлоқлар: 5 та бўлоқ	Ер ости сувлари сатҳи пасайиши қўтилишқан таъсир хўдудларини бўлоқлар: 5 та бўлоқ	Ер ости сувлари сатҳи пасайиши қўтилишқан таъсир хўдудларини бўлоқлар: 3 та бўлоқ	Ер ости сувлари сатҳи пасайиши қўтилишқан таъсир хўдудларини бўлоқлар: 12 та бўлоқ
	A	A	B	A	B
Қўрилиш қиймати *1	Тоннел улуғлиги қўрақ ва бўйланган ҳўдасаларни ласт	Тоннел улуғлиги қўрақ ва бўйланган ҳўдасаларни ласт	Тоннел улуғлиги қўрақ ва бўйланган ҳўдасаларни ласт	Тоннел улуғлиги қўрақ ва бўйланган ҳўдасаларни ласт	Тоннел улуғлиги қўрақ ва бўйланган ҳўдасаларни ласт
	A (130 млн. USD)	A (140 млн. USD)	A (150 млн. USD)	B (210 млн. USD)	C (300 млн. USD)
Пойка самарадарлиги	Ҳўдасаларнинг қўрақлиги: 15- 17 дақиқа. Ҳўдасаларнинг участкани қўрақ: 5/7	Ҳўдасаларнинг қўрақлиги: 15- 17 дақиқа. Ҳўдасаларнинг участкани қўрақ: 5/7	Ҳўдасаларнинг қўрақлиги: 15- 17 дақиқа. Ҳўдасаларнинг участкани қўрақ: 5/7	Ҳўдасаларнинг қўрақлиги: 20-22 дақиқа. Бўйланган участкадан қўрақ: 6/7	Ҳўдасаларнинг қўрақлиги: 20- 30 дақиқа. Бўйланган участкани қўрақ: 6/7
	C	C	C	B	A
Иншоотларни ва таъсир қўрақлиги *2	Жанубий қўрақ йўли участкаси қўрақлиги қўрақлиги талаб қўрақлиги қўрақлиги. Аҳолий тоннел ва иншоотларни талаб қўрақлиги қўрақлиги. Ҳўдасалар A тойфалиги тоннел учун қўрақлиги иншоотларни қўрақлиги талаб қўрақлиги	Жанубий қўрақ йўли участкани қўрақлиги талаб қўрақлиги қўрақлиги. Аҳолий тоннел ва иншоотларни талаб қўрақлиги қўрақлиги. Ҳўдасалар A тойфалиги тоннел учун қўрақлиги иншоотларни қўрақлиги талаб қўрақлиги	Жанубий қўрақ йўли участкаси қўрақлиги қўрақлиги талаб қўрақлиги қўрақлиги. Аҳолий тоннел ва иншоотларни талаб қўрақлиги қўрақлиги. Ҳўдасалар A тойфалиги тоннел учун қўрақлиги иншоотларни қўрақлиги талаб қўрақлиги	Аҳолий тоннел ва иншоотлар қўрақлиги талаб қўрақлиги, қўрақлиги A тойфалиги тоннел учун қўрақлиги иншоотларни қўрақлиги талаб қўрақлиги	Аҳолий тоннел ва иншоотлар қўрақлиги талаб қўрақлиги, қўрақлиги A тойфалиги тоннел учун қўрақлиги иншоотларни қўрақлиги талаб қўрақлиги
	A	A	A	B	B

Шартли белгилар: A-аҳоли; B-яхши; C-қўрақлиги

* – Тоннелда икки томонлама ҳўдасаларни ташкил этиш назарда тутилганлигини ҳисобга олган ҳўдасаларда, йўл ҳўдасалари хафсизлигининг зарур даражасини таъминлаш мақсадида ҳисобий ҳўдасалар таъминлиги 80 км/сўат этиб қабул қилиш таъсир этилади.

*1 – Қўрилиш ҳўдасалари бошқа мамлакатдаги шўнга ўхшаш пойкалар асосида таъминан баҳоланган.

*2 – Тоннел тойфалиги қўрақ зарур болган тоннел иншоотлари маълумот материалида келтирилган.

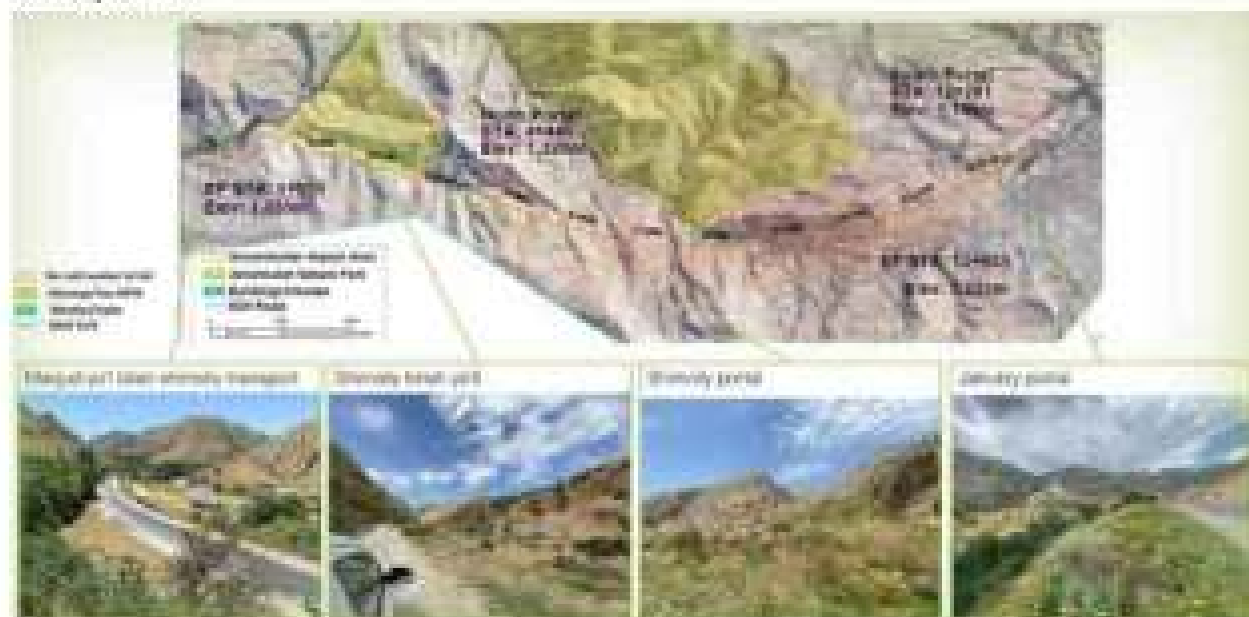
*3 – Ўзбекистон қўрақлигида миллий табиат бонк ҳўдасалари инфрақўрақлиги қўрақлиги таъминланади.

*4 – Ҳўр бир вариантнинг қўрақлиги таъсир қўрақлиги маълумот материалида келтирилган.

Тоннел трассасининг муқобил вариантлари қиёсий таҳлил асосида баҳоланди ва таққослаш жадвалида кўриб чиқилди. Баҳолаш жараёнида ҳаракат қулайлиги, қурилиш ишларини амалга ошириш қулайлиги, дарахтларни қўчириш зарурати, атроф-муҳитга таъсир даражаси, аҳолини қўчириш эҳтиёжи, йўл ҳаракати хавфсизлиги, ер ости сувлари даражаси, қурилиш қиймати, пойтахтнинг самарадорлиги ҳамда эксплуатация ва техник хизмат кўрсатиш кўрсаткичлари қабл асосий мезонлар инобатга олинди.

Қиёсий Баҳолаш натижаларига кўра, **5-вариант** қиммат болса ҳам, лекин техник, иқтисодий, экологик ва эксплуатацион кўрсаткичлар бўйича энг мақбул ечим сифатида баҳоланиб, амалга ошириш учун тавсия этилди.

Тавия этилган **5-вариант** бўйича асосий тавсифи қуйдаги расмда келтирилган.

Шимолий тарафдан кириш йўли қуйдаги расмларда келтирилган.

Кириш йўли Шимолий тарафдан дарёни кесиб ўтиб M39 йўлига уланиш режалаштирилган. Ҳозирги кунда самосваллар дарёни вақти-вақти билан кесиб ўтмоқда. Шимолий кириш йўли икки тоғ орасида шағал йўл қурилган бўлиб, унда яқин атрофдаги карердан материалларни ташишда фойдаланилади. Шағал йўл бўйлаб тош қазиб олиш майдонини учратиш мумкин.

Жанубий портал участкаси қуйдаги расмларда берилган.

Жанубий портал асосий ва эвакуация тоннели Китоб ҳудудиги участкасида режалаштирилган. Бу жойга бориш ва қурилиш даврида ер ишларини бажариш қийинчиликлар туғдирмайди, чунки режалаштирилган участкада аҳоли яшамайди, лекин иккита кичик қулба мавжуд.

Режалаштирилган трасса бўйича геологик шароитлар тадқиқоти ўтқазилди. Геологик қатламлар оҳактош, сланец ва гранит жинсларидан иборат. Барча жинслар қаттиқ бўлса-да, уларнинг ёрилиш шакллари фарқ қилади, айниқса сланец ёрилишга мойил.

Oshaktoch

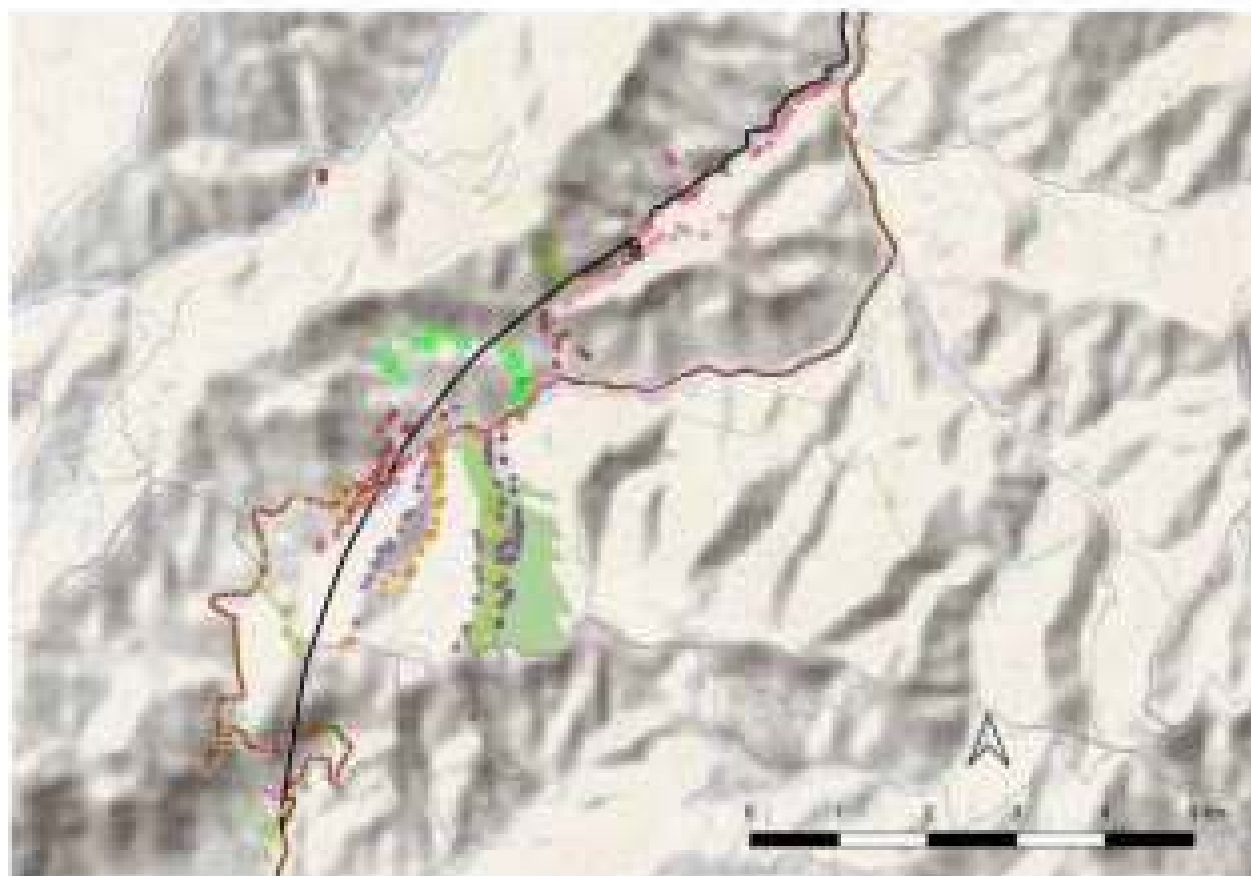

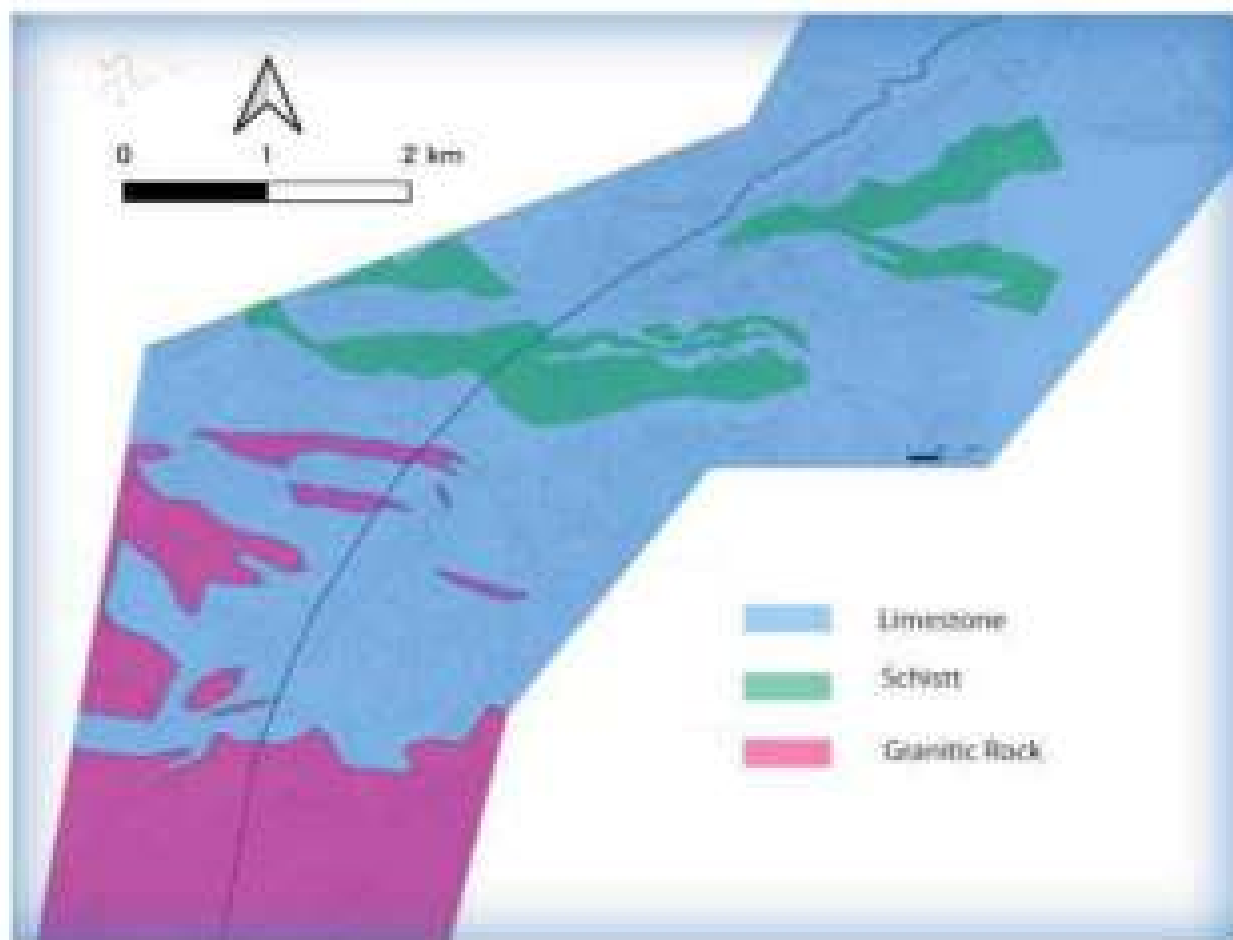
Slanets

Granit jins

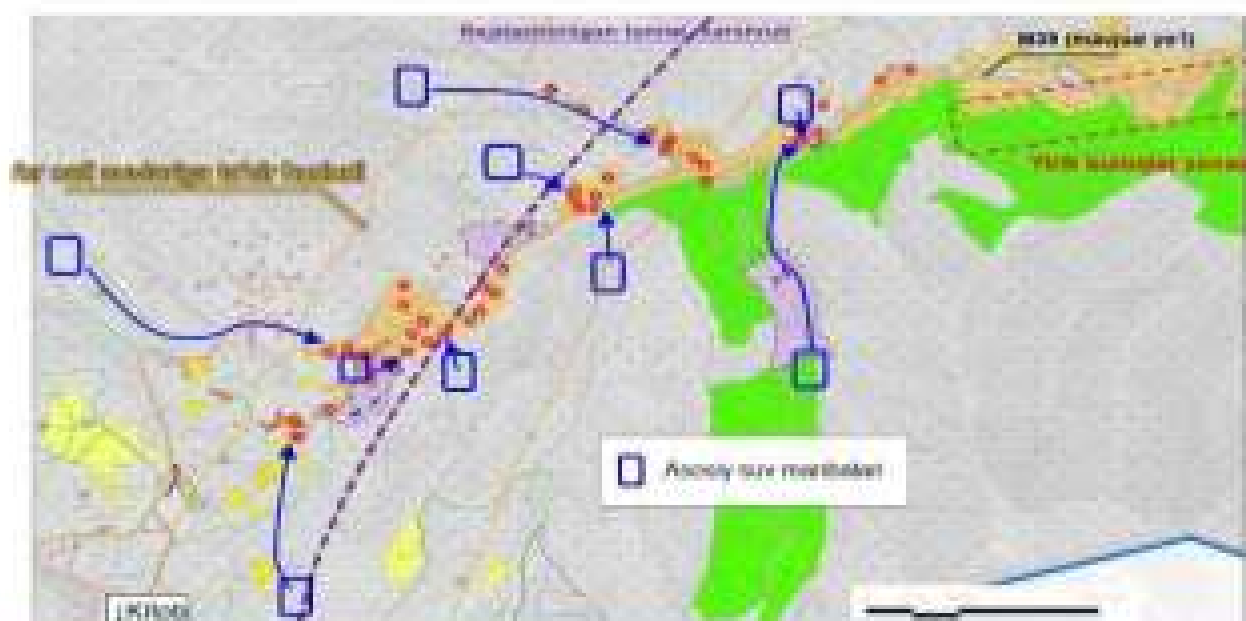
Геологик тадқиқот трассасини харитаси

Dastlabki gidrogeologik baholash natijalariga ko'ra, tunnel qurilishi natijasida yer osti suvlariga ta'sir tunnel marshruti bo'ylab 500 m kenglikdagi hudud bilan cheklanishi prognoz qilinmoqda (rasmda to'q sariq rang bilan ko'rsatilgan).

Ер ости сувларига таъсир хۇдуди

Ta'sir hududida joylashgan soy va buloqlardan suv oluvchi manbalarda suv sarfining kamayishi ehtimoli mavjud. Shu bilan birga, mazkur hududdan tashqarida joylashgan suv manbalariga hamda tunnel marshrutining sharqiy qismidagi yirik buloqlar zonasiga sezilarli salbiy ta'sir kutilmaydi. Suv sarfining kamayishi ehtimoli aniqlangan manbalar uchun muqobil suv ta'minoti manbalarini tashkil etish va zarur kompensatsiya hamda monitoring chora-tadbirlarini amalga oshirish rejalashtiriladi.

(2) Тахтақорача довонининг табиий офатларининг олдини олиш (M39: Олмаота-Bishkek-Toshkent-Shaxrisabz-Termiz (1115-1145 км))

M39 йўли Самарқанднинг жанубида жойлашган Янақўшлоқни Қашпоқ билан боғлайдиган икки қаторли халқаро автомобил йўли ҳисобланади. Ушбу йўл суткасига 11 789 та транспорт воситаси ҳаракатини қабул қилади ва туристлар, шаҳарлараро йўловчилар ҳамда Самарқандга қатновчилар каби турли тоифадаги аҳоли ҳаракатини таъминлайди. Бундан ташқари, маъкур йўл Каспий денгизи коридоридаги халқаро логистика йўналишининг муҳим қисми ҳисобланади. У таъминот юклари, қишлоқ хўжалиғи маҳсулотлари ва бошқа товарларни ташинишда катта аҳамиятга эга.

Лойиҳа объектлари хавфли қияликлари ва тез-тез тош кўчиш ҳолатлари билан машҳур бўлган тоғли ҳудуд — Тахтақорача довонида жойлашган. Тахтақорача довони участкасында ҳар йили тош кўчиш ҳолатлари кузатилади. Барҳарор логистика ва йўл хавфсизлигини таъминлаш мақсадида, 3.4 ва 3.5-расмларда кўрсатилганидек, хавфли қияликларга қарши чора-тадбирларни амалга ошириш талаб этилади.

Рисм 3.4

Ханфли қияликларда жойлашган жой харитаси (Тахтақорача довони)

Рисм 3.5

Тош қўчиши хавфи мавжуд қиялик
(1124.4 дан 1124.5 км гача)

Тош қўчиши хавфи мавжуд қиялик
(1128.4 to 1128.6km)

Тош кўчиши хавфи мавжуд қиялик
(1133.3 to 1133.4km)

Тош кўчиши хавфи мавжуд қиялик
(1133.8 to 1133.9km)

Нишабнинг Хавфли Ҳолати (Тахтақорача Довони)

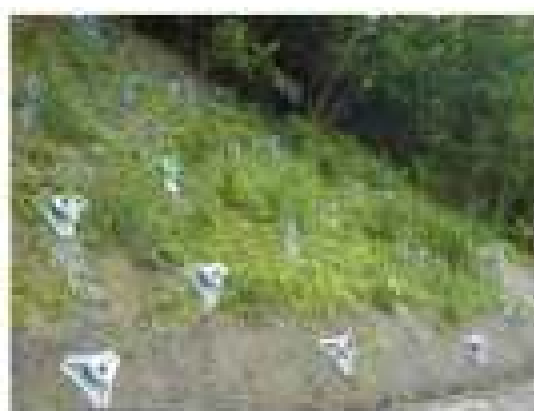
Ҳар бир қиялик учун қарши чора-тадбирлар қиялик нишаблиги, тош ўлчами, тошларнинг барқарорлиги ва бошқа омилларни инобатга олган ҳолда режалаштирилиши лозим. Кутилаётган тош кўчишининг олдини олиш чора-тадбирлари қуйидагилардан иборат.

Рамкасиз қурилиш усули (қияликни мустаҳкамлаш)

Табиий қияликларда дарахтларни кесиш талаб этилмайди ва қияликлар маълум оралиқларда тош болтларини қўйиш орқали мустаҳкамланади. Афзалликлари қуйида келтирилган.

- ✓ Қияликларни кесиш ва шакл бериш ҳажмини камайтириш (харажатларни камайтириш)
- ✓ Қурилишдан кейинги ландшафт ва атроф-муҳитни инобатга олган ҳолда қияликни мустаҳкамлаш (атроф-муҳитни муҳофаза қилиш)

Рисм 3.6.

Пардасимон тўр (тош кўчишидан ҳимоя)

Сим арқон ва сим тўрдан тайёрланган тўр тушадиган тошларнинг энергиясини ютиб олади. У юқори энергияни ютиш қobiliятига эга бўлган ҳимоя иншооти бўлиб, юқори чидамликка эга.

✓ Йўл билан қиялик орасидаги массафа тор бўлган ёки рельеф мураккаб ҳудудларда қўллаш мумкин.

✓ Қиялик билан тўр орасида бўшлиқ (кисса) мавжудлиги сабабли, баланд жойларда содир бўладиган тош кўчишларига ҳам самарали жавоб беради.

Расм 3.7**Қудратли тўр (тош кўчишининг олдини олиш)**

Қияликдаги йирик тошларнинг дастлабки силжишини олдини олиш ва уларни ушлаб туриш мақсадида қияликка махсус сим тўр ўрнатилади.

✓ Турли геологик турдаги қияликлар учун қўлланилади.
✓ Тулроқ ва қумли қияликларда эрозияни камайтиради ва қияликни барқарорлаштиради.

Расм 3.8

Тош тўсиғи (тош кўчишидан ҳимоя)

Ҳимоявий тўсиқ бўлиб, сим тўр, сим арқон ва таянчларининг пластик деформация хусусиятлари орқали тушаётган тошларнинг юқори энергиясини ютиб олади.

- ✓ Ўрнатиш ва йиғиш осон.
- ✓ Асосий плита тури мавжуд қўллаб-қувватловчи деворлар ёки барқарор тош қишлоқларига анкари орқали мустаҳкамланиши сабабли, катта қўлампи қўллаб-қувватловчи девор қурилиши ёки қазини ишлари талаб этилмайди.

Рәсм 3.9

3.2 ЛОЙИХА ҚИЙМАТИ ВА МОЛИЯЛАШТИРИШ МАНБАЛАРИ

Лойиҳа бўйича инвестиция харажатларини молиялаштириш манбалари қуйидагилардан иборат:

- Япония Расмий ривожланишга қўмаклашиш дастури (ODA) доирасидаги Япония халқаро ҳамкорлик агентлиги (JICA) кредити;
- Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети маблағлари (ижтимоий солиқ харажатларини молиялаштириш, ҳўшилган қиймат солиғи (ҚҚС) бўйича бериладиган имтиёزلарни Ўзбекистон Республикаси улўши сифатида қўллаш ҳамда инвестиция даврида юзага келадиган молиявий харажатларни молиялаштириш учун).

Дастлабки ҳисоб-китобларга кўра, лойиҳанинг умумий қиймати **364,56 млн АҚШ долларини** ташкил этади, шундан:

- JICA кредити ҳисобидан – **325,50 млн АҚШ доллари**;
- Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати улўши – **39,06 млн АҚШ доллари**.

Лойиҳанинг дастлабки асосий техник-иқтисодий кўрсаткичлари қуйидаги жадвалда келтирилган.

ЛОЙИХАНИНГ ДАСТЛАБКИ ТЕХНИК-ИҚТИСОДИЙ КЎРСАТКИЧЛАРИ¹

Т/г	Лойиҳа бўйича инвестиция харажатлари	JICA кредити	Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати улўши	Жами
1	Қурилиш-монтаж ишлари (ҚМИ) жумладан:	310 000.0		310 000.0
	M39 автойўлида тоғ тоннели қурилиши (Тахтакорача доғони участкаси)	300 000.0		300 000.0
	M39 автойўлининг Тахтакорача доғонидаги (1115-1145 км) табиий офатларнинг олдини олиш чора-тадбирлари	10 000.0		10 000.0
	Қўтилмаган харажатлар (қурилиш-монтаж ишлари қийматининг 5 %)	15 500.0		15 500.0
2	Солиқлар ва боғхона тўловлари		39 060.0	39 060.0
	Умумий базавий қиймат:	325 500.0	39 060.0	364 560.0

¹ Ушбу ҳисоб-китоблар дастлабки (таъминий) ҳисобга эга бўлиб, ағурий ҳисоб-китоблар Лойиҳани амалга оширишнинг ағурий вақтида шартли равишда қўйилган бўлиши мумкин.

Лойиҳанинг асосий техник-иқтисодий кўрсаткичларини дастлабки ҳисоблашда қуйидаги харажатлар инобатга олинмаган:

- Янги пуллик тоннел қурилиши ва мавжуд автомобиль йўлини реконструкция қилиш жараёнида қурилиш ишларини техник назорат қилиш ва мониторинг қилиш бўйича муҳандис-консультант хизматлари харажатлари;
- Лойиҳани амалга ошириш офиси (ЛАОГ) фаолияти билан боғлиқ харажатлар;
- ЛАОГ ходимлари ҳамда маҳаллий консультантлар учун ягона ижтимоий солиқ тўловлари;
- Бузилиши лозим бўлган турар жой ва нотурар жой бинолари ҳамда иншоотлари учун компенсация тўловлари;
- лойиҳа-смета ҳужжатларини ишлаб чиқиш харажатлари;
- молиявий харажатлар.

Мазкур харажатлар лойиҳа қийматини кейинги босқичларда аниқлаштириш. Лойиҳани баҳолаш ҳужжати (ЛБХ) ҳамда лойиҳа-смета ҳужжатларини ишлаб чиқиш жараёнида қўшимча равишда ҳисобга олинади.

Молиявий харажатлар молиялаштирувчи ташкилот (банк) аниқлангандан сўнг, молиялаштиришнинг амалдаги ҳажми ҳамда маблағларни ўзлаштириш муддатларини ҳисобга олган ҳолда белгиланади.

Солиқ ва божхона имтиёзлари амалдаги қонунчилик талабларига мувофиқ қўлланилади.

Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг 483-моддасига мувофиқ, 2028 йил 1 январга қадар халқаро молия институтлари (ХМИ) ва хорижий ҳукумат молия ташкилотлари (ХХМТ) томонидан ажратилган ёки жалб этилган давлат ташқи қарзи ҳисобидан тўлиқ ёки қисман молиялаштириладиган лойиҳалар доирасида харид қилинадиган товарлар (ишлар ва хизматлар) реализацияси бўйича айланмалар, шунингдек, ушбу товарлар (ишлар ва хизматлар)ни импорт қилиш қўшилган қиймат солиғидан (ҚҚС) озод этилади. Мазкур имтиёз харидлар бюджет ташкилотлари, давлат корхоналари ҳамда устав капиталида давлат улуши 50 фоиз ва ундан ортиқ бўлган юридик шахслар томонидан амалга оширилганда қўлланилади.

Лойиҳани баҳолаш ҳужжати (ЛБХ) якуний ишлаб чиқилгандан сўнг қурилиш ишларининг қиймати қайта кўриб чиқилиши мумкин. Лойиҳанинг якуний қиймат кўрсаткичлари батафсил лойиҳа-смета ҳужжатлари ишлаб чиқилгандан ҳамда товарлар ётказиб бериш, ишларни бажариш ва хизматлар кўрсатиш бўйича ўтказиладиган тендерлар натижаларига асосан аниқланади. Хомашё, материаллар ва хизматларнинг бозор нархлари ўзгарган тақдирда лойиҳа қиймати тегишли равишда қайта ҳисобланиши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати улуши бўйича тўловлар тўлов сертификати расмийлаштирилган санадаги амалдаги валюта курси бўйича миллий валютада амалга оширилади.

Мухандис-консультант хизматлари бўйича прогноз харажатлари, шу жумладан кафолат муддати давомидаги хизматлар ҳамда пудратчининг қурилиш ишларини узайтириш эҳтимоли билан боғлиқ харажатлар муҳандис-консультант билан шартнома тузиш бўйича музокаралар жараёнида эниқлаштирилади ва заруратга кўра лойиҳани амалга ошириш натижаларига мувофиқ тегишли ўзгартиришлар киритилади.

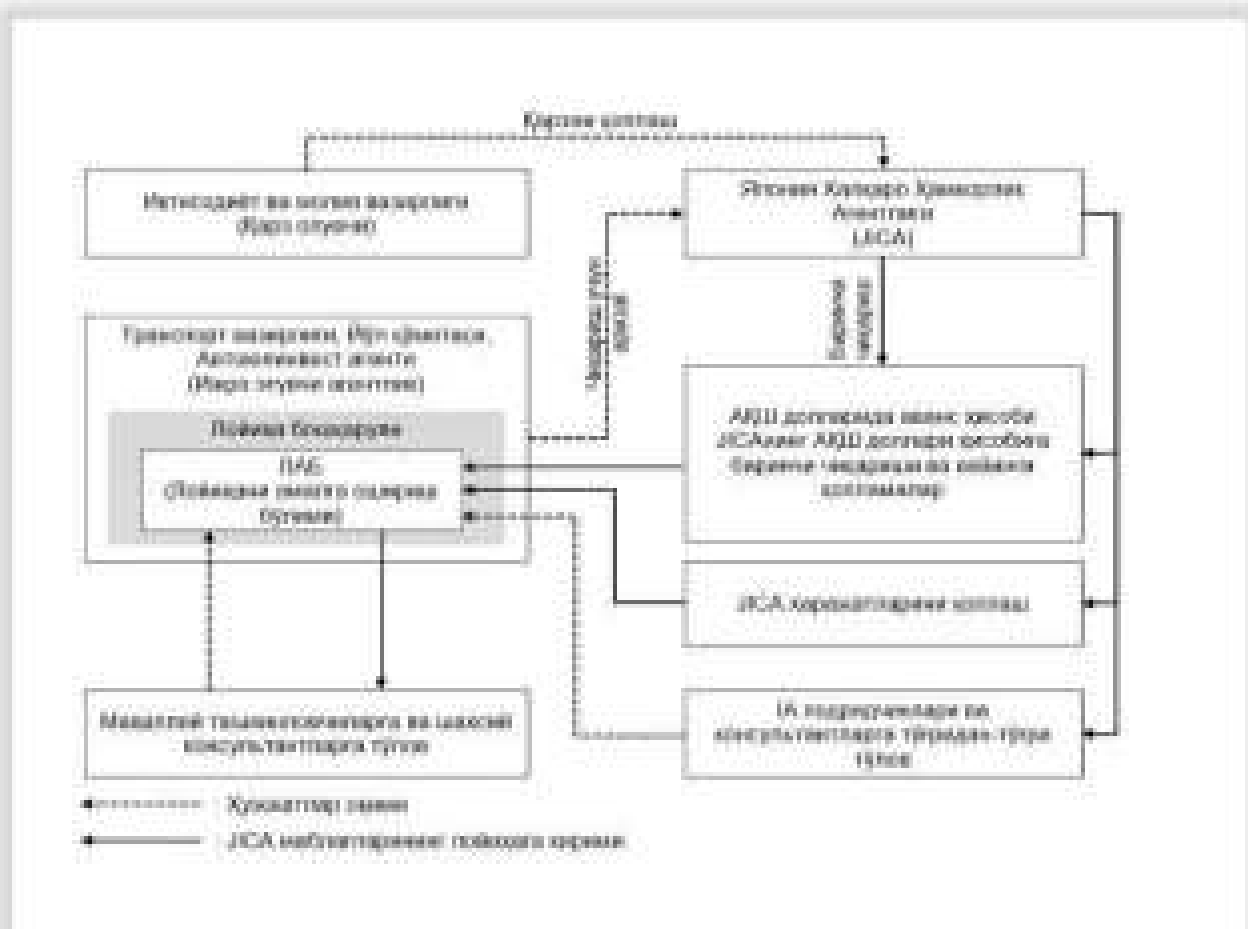
Мазкур ҳисоб-китоблар дастлабки (тахминий) хусусиятга эга бўлиб, янврий ҳисоб-китоблар Лойиҳани баҳолаш ҳужжати (ЛБХ) ишлаб чиқилгандан сўнг амалга оширилади.

3.3 ЛОЙИХА ДОИРАСИДА ЖАЛБ ЭТИЛГАН КРЕДИТ МАБЛАГЛАРИНИ КАЙТАРИШ МАНБАЛАРИ

Лойиҳани молиялаштириш манбалари сифатида Япония Ҳукуматининг Расмий ривожланишга қўмаклашиш (ОРА) маблағлари ҳамда Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети маблағлари назарда тутилган.

Япония Ҳукуматининг Расмий ривожланишга кўмаклашиш (ODA) дастури Ўзбекистонда иқтисодий ислохотларни қўллаб-қувватлаш, инсон ресурсларини ривожлантириш, соғлиқни сақлаш тизимини такомиллаштириш ҳамда инфратузилмани модернизация қилишга қаратилган. Дастур доирасида грантлар, имтиёзли кредитлар ва техник ҳамкорлик механизмлари қўлланилади. Шунингдек, назарда тутилган Япония халқаро ҳамкорлик агентлиги (JICA) томонидан транспорт, энергетика, сув таъминоти ва бошқа инфратузилма соҳаларида йиллик инвестиция лойиҳалари ҳам молиялаштирилади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт ва моллия вазирлиги JICA кредити бўйича асосий қара, фонд тўловлари ҳамда бошқа тегишли комиссия тўловларини Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан амалга оширади.

Маблағлар оқими диаграммасы

Ўзбекистон Республикаси инвестиция даврида молиявий харажатларни молиялаштиришни, лойиҳа-смета ҳужжатларини ишлаб чиқишни, 2028 йил 1 январга қадар солиқ ва боғхона имтиёзларини тақдим этишни, шунингдек маҳаллий консўльтантлар учун ижтимоий солиқ тўловларини амалга оширишни таъминлайди.

JICA лойиҳа доирасида автомобиль йўлини реконструкция қилиш бўйича қурилиш-монтаж ишларини, қурилиш ишлари устидан техник назорат қилиш бўйича муҳандис-консўльтант хизматларини ҳамда атроф-муҳит ва ижтимоий муҳофаза чора-тадбирларини молиялаштириш орқали лойиҳани биргаликда молиялаштиради.

JICA кредити ҳисобидан молиялаштириладиган товарлар, қурилиш ишлари ва хизматларни харид қилиш JICAнинг харидлар бўйича қўлланмалари ҳамда лойиҳа харидлар режасига мувофиқ амалга оширилади.

Рақобатбардорш тендер жароёнини таъминлаш мақсадида халқаро конкурс савдолари (ХКС/ICB) асосида шартнома пакетларини қўллаш назарда тутилган.

Халқаро конкурс савдолари (ХКС) қуйидаги ҳолларда қўлланилади:

- қурилиш ишлари қиймати 5 млн АҚШ долларидан ортиқ бўлган ҳолларда;
- товарлар хариди қиймати 2 млн АҚШ долларидан ортиқ бўлган ҳолларда.

Қиймати 5 млн АҚШ долларидан ошмайдиган қурилиш ишлари бўйича шартномалар учун миллий конкурс савдолари (МКС/NCB) қўлланилиши мўмкин. Қурилиш ишлари бўйича шартномалар, зарур ҳолларда, кейинги маала баҳолаш (post qualification) тартиби қўлланилган ҳолда халқаро конкурс савдолари орқали амалга оширилади.

Лойиҳани амалга ошириш доирасида асосан халқаро конкурс савдолари (ХКС) тартибларидан фойдаланиш режалаштирилган. Агар миллий конкурс савдолари (МКС) асосида харидларни амалга ошириш зарурати юзага келса, JICA ҳамда Автомобиль йўллари қўмитаси давлат харидлари тартиб-таомилларини JICA талабларига мувофиқлиги нўқтан назаридан кўриб чиқади. Зарур ўзгартиришлар ва тушунтиришлар лойиҳанинг харидлар режасида акс эттирилади.

Лойиҳа доирасида қуйидаги шартнома пакетларини шакллантириш назарда тутилган:

- қурилиш-монтаж ишлари (ҚМИ);
- лойиҳани бошқариш ва қурилиш ишлари устидан техник назорат қилиш бўйича муҳандис-консўльтант хизматлари;
- лойиҳа-смета ҳужжатларини ишлаб чиқиш хизматлари.

Шартнома пакетларининг якуний таркиби тендер ҳужжатларини тайёрлаш босқичида белгиланади.

Барча консультантлар JICAнинг консультантларни жалб этиш бўйича қоидалари ҳамда лойиҳа харидлар режаси талабларига мувофиқ танлаб олинади.

Лойиҳани амалга оширишни мувофиқлаштириш ва назорат қилиш мақсадида Ижро этувчи агентлик ҳузурида Лойиҳани бошқаришни қўллаб-қувватлаш гуруҳи (Project Management Support) ташкил этилади.

Лойиҳани бошқаришни қўллаб-қувватлаш гуруҳи белгиланган тартибда Ижро этувчи агентлик ҳузурида фаолият юритади. Ижро этувчи агентлик лойиҳани амалга оширишнинг бутун даври мобайнида гуруҳ раҳбарини тайинлайди, уни маъкали муҳандис-техник, молиявий ва маъмурий мутахассислар билан таъминлайди, шунингдек зарур офис биналари, жиҳозлар, транспорт воситалари ва бошқа моддий-техник ресурслар билан таъминлайди.

Лойиҳани бошқаришни қўллаб-қувватлаш гуруҳининг асосий мақсади — лойиҳани амалга ошириш жараёнида JICA қоидалари ва тартиб-таомилларига қатъий риоя этилишини таъминлашдан иборат.

Лойиҳани бошқаришни қўллаб-қувватлаш гуруҳининг асосий вазифалари қуйидагилардан иборат:

- тезкор маълумотларни йиғиш ҳамда белгиланган муддатларда чорақлик ва йиллик ҳисоботларни тайёрлаш;
- давлат буюртмачисининг қурилиш дастури ижроси бўйича йиллик ҳисоботни тайёрлаш;
- йиллик Инвестиция дастури ҳамда бошқа молиялаштириш манбалари аниқлаштирилганидан сўнг лойиҳани амалга ошириш режасига тегишли ўзгартиришлар киритиш;
- ташқи консультантлар ва Ижро этувчи агентлик мутахассислари билан ҳамкорликда тендер ҳужжатларини тайёрлаш ҳамда тендер жараёнларини ташкил этиш;
- Лойиҳани бошқаришни қўллаб-қувватлаш гуруҳи ҳисоб рақамлари ва кредит маблағлари бўйича аудитнинг ўз вақтида ўтказилишини таъминлаш.

Қурилиш ишлари устидан техник назоратни амалга оширувчи муҳандис-консультант Ижро этувчи агентлик олдида қурилиш ишларининг шартнома талабларига мувофиқ бажарилиши учун масъул ҳисобланади.

БҲЛИМ 4. ЛОЙИХАНИ БАҲОЛАШ**4.1 ТЕХНИК ЖИҲАТДАН АМАЛГА ОШИРИШ ИМКОНИЯТИНИ БАҲОЛАШ**

Ўзбекистонда йўл қурилиши ва реконструкциясига инвестицияларнинг самарадорлиги иқтисодий-иқтисодий хусусиятга эга. Иқтисодий-иқтисодий самарадорлик лойиҳа натижалари ва ҳаракатларининг, иштирокчилар таркибига қарамасдан, жамиятнинг умумий мақсадлари ва манфаатлари ҳамда муайян ҳудуд (ёки бутун минтақа) мақсадлари ва манфаатларига мувофиқлигини акс эттиради.

Транспорт, айниқса юк ташиш ҳажмининг муттасил ўсиши натижасида автомобиль йўллари қопламасининг ёмирилиши жадаллашмоқда ва уларни сақлаш ҳамда таъмирлаш харажатлари ортиб бормоқда.

Лойиҳа Ўзбекистонда самарали, хавфсиз ва барқарор йўл тармоғини ривожлантиришга ҳисса қўшади, бу ички ва минтақавий боғланишни таъминлайди ва барқарор иқтисодий ўсишни рағбатлантиради.

Лойиҳа асосий фойдаланувчилар – йўл фойдаланувчилари, иккинчи даражали фойдаланувчилар реконструкция қилингандайта тикланган йўл бўйида яшовчи аҳоли бўлади.

Лойиҳа Тахтақорача ўтказгичида тоғ тоннели билан янги айланма йўлни қуриш ва М39 йўлида хавфли тоғлар тоғли ҳудудларни муҳрфаза қилишни ўз ичига олади. Лойиҳа иқтисодий ва иқтисодий манфаатларни миқдор жиҳатдан баҳолаб бўлмайдиган даражада яратади. Яхши йўллар қўшимча иқтисодий фаолият ва транспортни жалб қилиш эҳтимоли юқори бўлиб, кенгроқ фойдаланувчи доирасига манфаатлар келтиради.

Лойиҳа барча йўл фойдаланувчилари учун яхшироқ ва ривожланган инфратузилма, соғлиқни сақлаш муассасаларига, мактабларга ва бозорларга яхшироқ кириш имконини таъминлайди.

Билвосита манфаатлар қаторига иш ўринлари ва йўл бўйи савдо нуқталари, транспорт воситалари техник хизмат ва таъмир билан боғлиқ хизматлар кўрсатувчи нуқталарни очиш ҳамда кичик бизнесни ривожлантириш каби бизнес имкониятлари киради.

Ҳозирги кунда ўртача транспорт оқимини аниқлаш ва прогноз қилиш ишлари 2026 йилда CTI Engineering International Co., Ltd компанияси мутахассислари томонидан халқаро стандартлар талабларига мувофиқ амалга оширилган.

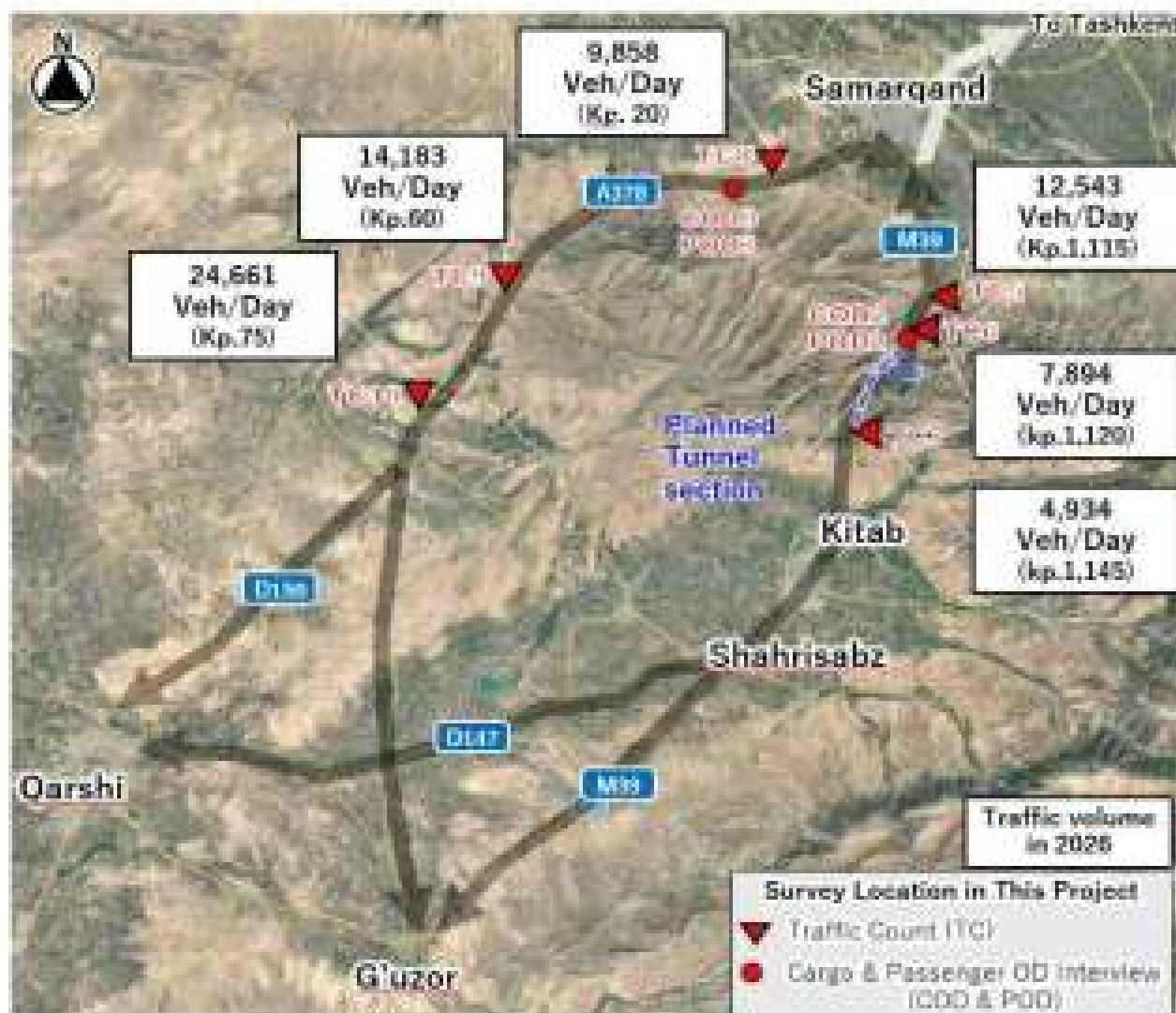
Харакат жаддалигини ҳисоблаш учун мавжуд автомобиль йўли ва
режалаштирилган тоннел йўналишини схемаси

Йўналишни танлаш афзалликлари бўйича ўтказилган сўров натижаларига асосан, A378 автомобиль йўлидан маъхур йўналишга ўтадиган транспорт оқими ҳажми баҳоланди.

Мавжуд транспорт юмини баҳолаш режалаштирилган янги тоннел ва йўл йўлаги доирасидаги M39 ва A378 автомагистраллари бўйлаб жойлашган 7 та назорат пунктида тўпланган маълумотлар асосида амалга оширилди.

Мавжуд автомобиль йўли ва режалаштирилган тоннел транспорт оқимини жойлашуви

Назорат пунктлари қуйидагиларни ўз ичига олади:

TC - Транспорт оқимини ҳисоблаш тадқиқоти

COD/POD - Юк ташиш ва йўл бўйидаги «Бошланиш нуқтаси (COD) – Манзил нуқтаси» (POD) тадқиқоти

Транспорт оқимини жаддалиги соат 8:00 то 18:00 гача ҳисобланган ва ҳаракат йўналишлари бўйича тақсимот бақарилган, қуйдаги маълумотларга эга:

- TC5 — 12 543 авт./сутка (км 1115)
- COD2/POD2 — 7 894 авт./сутка (км 1120)

Режалаштирилган тоннел участкасидаги транспорт оқими 08:00–22:00 (16 соат) даврида ҳисобланган ва қуйдаги натижалар белгиланган:

- TC6 — 7 894 авт./сутка (км 1120)
- TC7 — 4 934 авт./сутка (км 1145)
- TC8 — 9 858 авт./сутка (км 20)
- TC9 — 14 183 авт./сутка (км 60)
- TC10 — 24 661 авт./сутка (км 75)

Таҳлилнинг методологик асоси МҚН 45-2007 «Йўл ҳаракати интенсификацияси баҳолаш методологиясининг F иловасида, шунингдек, K_г коэффициентидан фойдаланган ҳолда (қузатув ойини ҳисобга олган ҳолда) мавсумий тузатиш тартибини тартибга солишни ушбу ҳужжатнинг G иловасида баён этилган тамойилларга асосланган.

Юк ташувчи ва йўловчи транспорт воситаларининг улуши

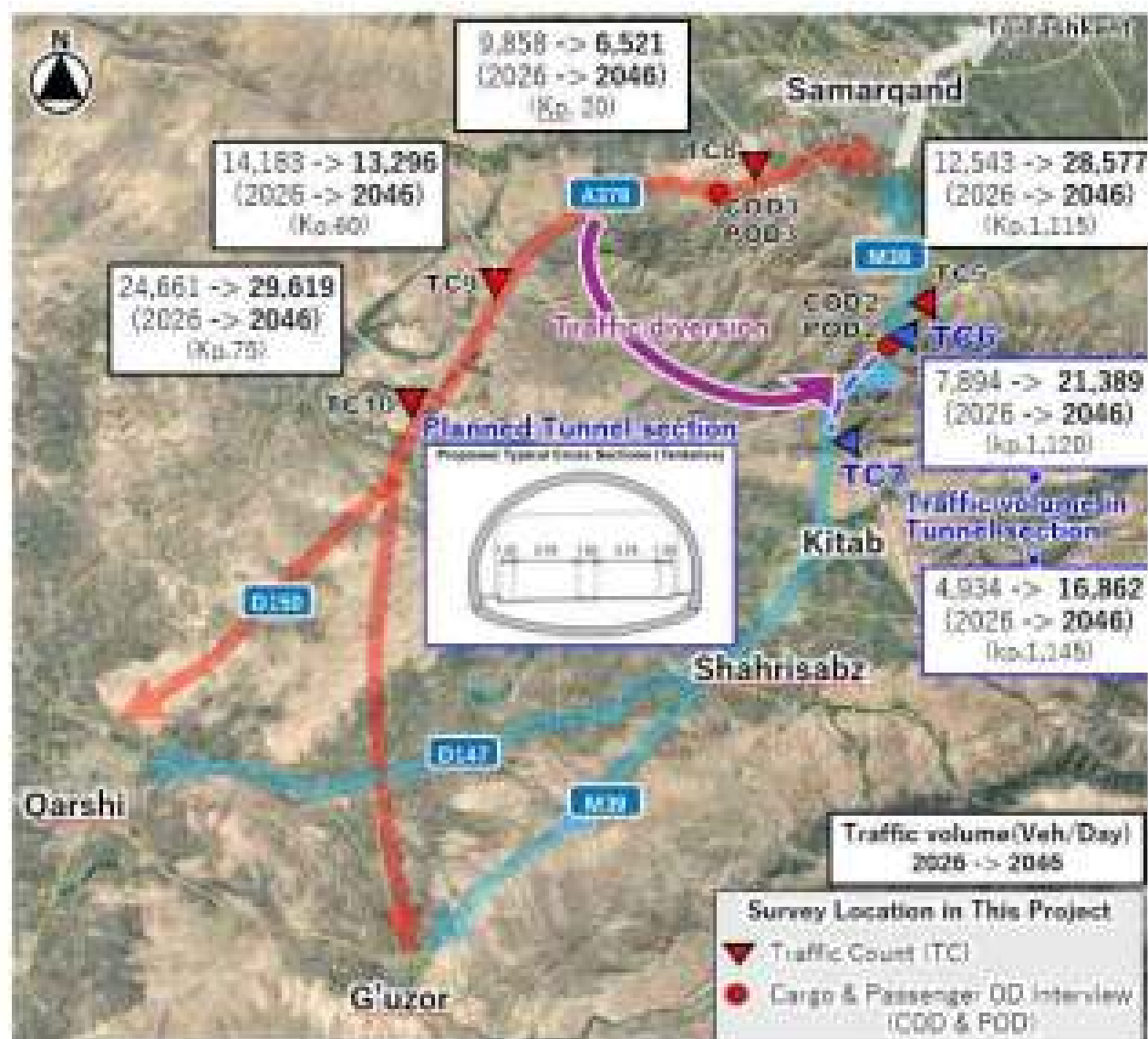
Енгил автомобиллар	Пикаплар	Кичик юк автомобиллари (2 та ўқли)	Ўрта юк автомобиллари (3 та ўқли)	Катта юк автомобиллари (4 та ўқли ва ундан ортиқ)
71%	56%	57%	77%	45%

M39 автомагистрали бўйлаб прогноз қилинган транспорт юкламаларининг таҳлили 2026–2046 йиллар учун прогноз даврида транспорт оқими ҳажмининг барқарор ва сезиларли даражада ўсишини кўрсатди.

Транспорт оқимининг прогноз даври учун ўсиш коэффициентлари иқтимой-иқтисодий ҳамда транспорт соҳасига онд асосий кўрсаткичлар таҳлили асосида аниқланди. Ҳисоб-китобларда қуйдаги маълумотлар инобатга олинди:

- келгусидаги транспорт ҳаракатига бўлган талаб прогнози аҳоли сони;
- транспорт воситалари рўйхатдан ўтказилиши;
- Ялпи ички маҳсулот (ЯИМ) ўсиш суръати;
- иқтимой-иқтисодий кўрсаткичларга асосланган ўсиш модели.

Транспорт оқимини назорат нуқталари прогнози

Транспорт оқимининг қайта тақсимланиш даражаси йўналиш танлаш бўйича ўтказилган сўров натижалари асосида баъжарилган.

Транспорт воситалари турлари бўйича прогноз ўсиш суръатлари куйидаги ижтимоий-иқтисодий кўрсаткичлар асосида аниқланди:

Енгил автомобиллар – автомобиллаштириш даражаси, аҳоли сони ҳамда аҳоли даромадларининг ўсиш динамикаси асосида;

Пикаплар – автомобиль транспортида йўловчи ташини ҳажмининг ўсиш динамикаси ва аҳоли сонининг ўсиш суръатлари асосида;

Юк транспорт воситалари – автомобиль транспортида юк ташини ҳажмининг (туманлар қисмида) ўзгариш динамикаси ҳамда ялпи ҳудудий маҳсулот (ЯХМ)нинг ўсиш суръатлари асосида.

Тоннел участкасидаги транспорт ўтказувчанлик қобилияти куйдаги жадвалда ҳисоб-китоблар асосида келтирилган.

Назорат пунктлари	Ҳаракат оқими 2026 (авт./сут)	Ҳаракат оқими 2036 (тоннел фойдаланишга топширилгандан сўнг) (авт./сут)	Ҳаракат оқими 2046 (тоннел фойдаланишга топширилгандан 10 йилдан сўнг) (авт./сут)
ТС6	7 894	17 791	21 389
ТС7	4 934	13 968	16 862
Тоннел қисми	-	26 689	26 689

Мавжуд автомобил йўллари, айниқса Самарқанд ва Қашқадарё вилоятларининг ҳудудларида, ҳозирги кунда юқори транспорт юкласи шариотида фаолият кўрсатмоқда. ШНҚ 2.05.02-2023 талабларига мувофиқ, икки тасмали автомобиль йўлининг ҳисобий ўтказувчанлик қobiliяти суткасига тахминан 15 000–20 000 енгил автомобиль эквиваленти ташкил этади. Ўтказилган таҳлиллар мавжуд транспорт оқими мазкур кўрсаткичдан деярли барча участкаларда ошиб кетганини, айрим ҳудудларда юқори эканлигини кўрсатди.

Шундай қилиб М39 Тахтакоррача довонида янги пуллик тоннел қурилиши тўлиқ мувофиқ келади.

Пойиҳани 2026-2036 йиллар давомида амалга ошириш режалаштирилган.

Пойиҳа доирасида янги пуллик тоннел қурилиши ва автомобиль йўлини реконструкция қилиш ишларининг режалаштирилган муддати қуйидагича:

Лойиҳанинг режалаштирилган муддати²

Иш элементи	Муддат
Мақбуллик тадқиқоти (JICA томонидан)	2026 йил январь – 2027 йил декабрь
Батафсил муҳандислик лойиҳаси учун қарз шартномаси (ES қарзи)	2027 йил декабрь
Маслаҳатчини харид қилиш	2028 йил январь – 2028 йил июнь
Батафсил муҳандислик лойиҳаси (DED)	2028 йил июль – 2029 йил декабрь
Қурилиш учун қарз шартномаси	2029 йил декабрь
Пудратчини харид қилиш	2030 йил январь – 2030 йил декабрь
Қурилиш ишлари	2031 йил январь – 2036 йил июнь
Нуқсонлиқ мажбуриятлари муддати	2036 йил июль – 2037 йил июль

Лойиҳани амалга ошириш техник жиҳатдан асосланган бўлиб, Ўзбекистон Республикасининг стратегик ривожланиш сиёсати, ҳудудий режалаштириш ҳужжатлари ҳамда амалдаги норматив-ҳуқуқий базаси талабларига мувофиқдир.

Лойиҳани амалга ошириш босқичларини жадвали

Йиллар	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037
Тайёргарлик даври (JICA томонидан)												
Лойиҳани баҳолаш ҳужжати (Ўзбекистон томон)												
Қарз бети ми												
Амалга ошириш босқичлари												

4.2 ДАСТЛАВКИ ИҚТИСОДИЙ ВА МОЛИЯВИЙ ТАҲЛИЛ

Лойиҳани тахминий даври учун молиявий ва иқтисодий таҳлил тайёрлашда 25 йил (2029-2053) ҳисобга олинган².

Автомобиль йўллари соҳасида инвестиция лойиҳаларининг асосий инвестори давлат ҳисобланади. Шу боис, йўл қурилиши ва реконструкциясига йўналтирилаётган давлат инвестицияларидан самарали фойдаланиш ҳамда уларнинг иқтисодий қайтимини таъминлаш муҳим аҳамият касб этади.

Йўл инфратузилмасига киритилган инвестицияларнинг самараси, аввало, автомобиль йўлларида фойдаланувчилар учун транспорт харажатлари ва ҳаракат вақтининг қисқариши, ҳаракат хавфсизлигининг ошиши ҳамда транспорт хизматлари сифатининг яхшилланишида намоён бўлади. Шунингдек, мазкур инвестициялар хизмат кўрсатилаётган иқтисодиёт тармоқларининг самарадорлиги ошишига, ҳудудларнинг иқтимоий-иқтисодий ривожланишига ва аҳоли фаровонлигининг юксалишига хизмат қилади.

Автомобиль йўлларини қуриш ва реконструкция қилишга йўналтирилган инвестициялар самарадорлигини баҳолашда, одатда, икки асосий йўналиш ажратилади:

- тижорат (молиявий) самарадорлик – лойиҳанинг инвестор нуктаи назаридан иқтисодий натижадорлигини баҳолайди;
- иқтимоий-иқтисодий самарадорлик – лойиҳанинг жамият, иқтисодиёт ва аҳоли учун келтирадиган умумий иқтимоий ва иқтисодий фойдасини баҳолайди.

Лойиҳанинг тижорат (молиявий) самарадорлигини баҳолаш асосан пуллик автомобиль йўллари ёки йўл инфратузилмасидан тўғридан-тўғри даромад олиш имконияти мавжуд бўлган инвестиция лойиҳаларига нисбатан қўлланилади. Бундай ҳолларда инвестицияларнинг қайтарилиши йўлдан фойдаланганлик учун тўловлар, йўл бўйи сερвис объектлари, реклама хизматлари ва бошқа тижорат фаолиятидан олинадиган даромадлар ҳисобидан таъминланади.

Шу муносабат билан, тижорат самарадорлигини баҳолаш асосан пуллик автомобиль йўллари, кўприклар, тоннеллар ҳамда йўл инфратузилмасидан тижорат мақсадларида фойдаланишни назарда tutувчи лойиҳалар учун мақсадга мувофиқ ҳисобланади.

Иқтимоий-иқтисодий самарадорлик лойиҳани амалга ошириш натижасида жамият, иқтисодиёт ва аҳоли учун юзага келадиган умумий иқтисодий ва иқтимоий фойдаларнинг инвестиция харажатларига нисбатини акс эттиради. Бунда баҳолаш муайян иштирокчилар манфаатларидан эмас, балки мамлакат ва ҳудудларнинг узоқ муддатли ривожланиш мақсадларидан келиб чиққан ҳолда амалга оширилади.

Автомобиль йўлларини, кўприklar ва тоннелларни қуриш ва реконструкция қилиш лойиҳаларининг самарадорлигини баҳолашда айрим ижтимоий натижаларни тўлиқ пул ифодасида баҳолаш қийин ҳисобланади. Хусусан, ҳаракат хавфсизлигининг ошиши, инсон ҳаёти ва саломатлигини сақлаб қолиш, аҳолининг вақт тежамкорлиги, ижтимоий хизматлардан фойдаланиш имкониятларининг кенгайиши ҳамда ҳудудларнинг транспорт жиҳатдан интеграциялашуви каби омилларнинг иқтисодий қиймати аниқ ҳисоблаш ҳар доим ҳам имкони мавжуд эмас.

Автомобиль йўллари мамлакат иқтисодий ва ижтимоий инфратузилмасининг муҳим таркибий қисми ҳисобланади. Шунинг учун йўл инфратузилмасини ривожлантиришга қаратилган капитал қўйилмаларни баҳолашда нефқат транспорт соҳасидаги, балки иқтисодиётнинг бошқа тармоқларида юзага келадиган билвосита ижтимоий-иқтисодий самаралар ҳам инобатга олинади.

Лойиҳанинг асосий ижтимоий-иқтисодий таъсири

М39 Тахтакорача довонида янги пуллик тоннел қурилиши Самарқанд ва Қашқадарьё вилоятларининг ижтимоий-иқтисодий ривожланишига комплекс таъсир кўрсатиши кутилмоқда. Баҳолаш қўйидаги учта асосий йўналиш бўйича амалга оширилади:

- транспорт самараси;
- транспортдан ташқари (билвосита) иқтисодий самара;
- ижтимоий самара.

1. Транспорт самараси

Транспорт самараси қўйидаги натижалар орқали намоён бўлади:

- транспорт воситалари эксплуатация харажатларининг камайиши;
- сафар вақтининг қисқариши;
- ёқилғи сарфи ва транспорт харажатларининг пасайиши;
- ҳаракат хавфсизлигининг яхшиланиши ҳамда йўл-транспорт ҳодисаларининг камайиши;
- автомобиль йўлининг ўтказувчанлик қобилияти ошиши.

Самарқанд ва Қашқадарьё вилоятлари учун мазкур таъсир айниқса муҳим бўлиб, саннат ва қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини ташин харажатларини камайтириш, аҳолининг ҳаракатчанлигини ошириш, инвестиция муҳитини яхшилаш ва ҳудудлараро иқтисодий алоқаларни мустаҳкамлашга хизмат қилади.

2. Ижтимоий самара

Лойиҳани амалга ошириш натижасида:

- соғлиқни сақлаш, таълим ва давлат хизматларига транспорт жihatдан етиб бориш имконияти яхшиланади;

- аҳолининг ҳаракатланиш қулайлиги ва турмуш сифати ошади;

- йўл-транспорт ҳодисалари ҳамда жароҳатланиш ҳолатлари камади;

- қишлоқ ва чекка ҳудудларнинг транспорт изоляцияси қисқаради;

- аҳолининг иқтисодий фаоллиги ва меҳнат бозорига кириш имкониятлари кенгайди.

3. Иқтисодий самара

Лойиҳанинг иқтисодий таъсири қуйидагиларда намоён бўлади:

- логистика харажатларининг камайиши;

- саноат ва қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари рақобатбардорлигининг ошиши;

- инвестиция муҳитининг яхшиланиши;

- тадбиркорлик субъектлари фаоллигининг ошиши;

- янги иш ўринларининг яратилиши;

- аҳоли даромадларининг ўсиши;

- маҳаллий ишлаб чиқарувчилар учун янги бозор имкониятларининг кенгайиши.

4. Ҳудудий ривожланиш самараси

Лойиҳани амалга ошириш:

- ҳудудларнинг мутаносиб ривожланишига хизмат қилади;

- шаҳар ва қишлоқ инфратузилмасининг интеграциясини кучайтиради;

- ҳудудларaro иқтисодий ҳамкорликни ривожлантиради;

- транспорт жihatдан чекланган ҳудудларни иқтисодий фаолликка жалб этади.

5. Транспортдан ташқари (билвосита) самара

Йўл инфратузилмасини тақомиллаштириш натижасида қуйидаги қўшимча самаралар юзага келади:

- инвестиция фаоллигининг ошиши;

- саноат, қишлоқ хўжалиги, туризм ва хизмат кўрсатиш соҳаларининг ривожланиши;

- йўл бўйи инфратузилмасининг шаклланиши;

- ер ресурсларидан самарали фойдаланиш;

- давлат ва иқтисодий хизматлар кўрсатиш сифати яхшилланиши;
- ҳудудларнинг экологик ҳолати ва шаҳарсозлик муҳитининг яхшилланиши;
- транспорт оқимларини оптималлаштириш ҳисобиға атмосфераға чиқиндиларнинг қисқариши.

Лойиҳанинг иқтисодий самарадорлигини баҳолаш ёндашуви

Ўзбекистон Республикасида умумий фойдаланишдаги автомобиль йўллари bepул фойдаланиш тамойили асосида хизмат кўрсатиши ҳамда иқтисодий таъсирларнинг катта қисмини пул кўринишида баҳолаш методологияси чекланганлиги сабабли, мазкур лойиҳанинг иқтисодий самарадорлиги халқаро амалиётда қабул қилинган шартли иқтисодий кўрсаткичлар асосида баҳоланади.

Бунда асосий иқтисодий самара қуйидаги омиллар ҳисобидан шаклланади:

- ✓ транспорт воситалари эксплуатация харажатларининг қисқариши (Vehicle Operating Cost Savings);
- ✓ сафар вақтининг қисқариши (Travel Time Savings);
- ✓ йўл-транспорт ҳодисалари оқибатидаги иқтисодий йўқотишларнинг камайиши (Accident Cost Savings);
- ✓ автомобиль йўлини сақлаш ва таъмирлаш харажатларининг қисқариши (Road Maintenance Cost Savings).

Мазкур иқтисодий фойдалар асосида лойиҳанинг иқтисодий самарадорлиги ENPV (Economic Net Present Value), EIRR (Economic Internal Rate of Return) ва B/C Ratio (Benefit-Cost Ratio) кўрсаткичлари орқали баҳоланади.

Йўлни сақлаш ва таъмирлаш харажатларининг камайиши

Лойиҳа доирасида автомобиль йўлини реконструкция қилиш натижасида йўл қопламаси ҳамда йўл иншоотларини сақлаш ва жорий таъмирлаш харажатлари камаяди.

Базавий («Лойиҳасиз») сценарийда йўлнинг мавжуд ҳолатини сақлаб туриш учун зарур бўлган минимал техник хизмат кўрсатиш ишлари амалга оширилиши назарда тутилади.

«Лойиҳа билан» сценарийсида дастлаб капитал инвестициялар амалга оширилади, кейинчалик эса даврий техник хизмат кўрсатиш ишлари бажарилади. Бунда техник хизмат кўрсатиш харажатлари ва уни амалга ошириш даврийлиги лойиҳалаштирилган йўл ҳолати ҳамда прогноз қилинган транспорт оқимига мувофиқ иқтисодий жиҳатдан оптимал даражада белгиланади.

Йўл ишлари учун прогноз қилинган капитал ва эксплуатация харажатлари.

Тахминий нарх тәәсифлари

<i>«Пойиҳани амалга оширмасдан» варианты</i>	
<i>Жорий таркиб</i>	39,842 минг. АҚШ доллар 1 km учун
<i>«Пойиҳа амалга оширилгандан сўнг» варианты</i>	
<i>Жорий таркиб</i>	4,305 минг. АҚШ доллар 1 km учун
<i>Вақти-вақти билан таъмирлаш</i>	
<i>5 йил</i>	12,08 минг. АҚШ доллар 1 km учун
<i>10 йил</i>	24,17 минг. АҚШ доллар 1 km учун
<i>15 йил</i>	40,28 минг. АҚШ доллар 1 km учун
<i>20 йил</i>	60,43 минг. АҚШ доллар 1 km учун

Шундай қилиб, пойиҳани амалга ошириш йўлни таъмирлаш учун йиллик эксплуатация харажатларини камайтиради.

**Йўлни сақлаш ва эксплуатация қилиш харажатларининг камайиши
ҳисобига олинадиган шартли иқтисодий самара**

Йиллар	Лойиҳасиз ҳолатда йўлни жорий сақлаш харажатлари прогнози, минг АҚШ доллари эқв.	Лойиҳа амалга оширилгандан кейин йўлни жорий сақлаш харажатларининг прогноз кўрсаткичлари, минг АҚШ доллари экв.	Лойиҳа амалга оширилгандан кейин йўлни даврий таъмирлаш харажатларининг прогноз кўрсаткичлари, минг АҚШ доллари экв.	Йўлни сақлаш ва эксплуатация қилиш харажатларини тежаш ҳисобига олинадиган шартли иқтисодий самара, минг АҚШ доллари эқв.
2 029	517,95	55,97		461,98
2 030	517,95	55,97		461,98
2 031	517,95	55,97		461,98
2 032	517,95	55,97		461,98
2 033	517,95	55,97	157,04	304,94
2 034	517,95	55,97		461,98
2 035	517,95	55,97		461,98
2 036	517,95	55,97		461,98
2 037	517,95	55,97		461,98
2 038	517,95	55,97	314,21	147,77
2 039	517,95	55,97		461,98
2 040	517,95	55,97		461,98
2 041	517,95	55,97		461,98
2 042	517,95	55,97		461,98
2 043	517,95	55,97	523,64	-61,66
2 044	517,95	55,97		461,98
2 045	517,95	55,97		461,98
2 046	517,95	55,97		461,98
2 047	517,95	55,97		461,98
2 048	517,95	55,97	785,59	-323,61
2 049	517,95	55,97		461,98
2 050	517,95	55,97		461,98
2 051	517,95	55,97		461,98
2 052	517,95	55,97		461,98
2 053	517,95	55,97		461,98
Жами	12 948,65	1 399,13	1 780,48	9 769,05

Хисоб-китоблар натижаларига кўра, 2029–2053 йиллар мобайнида йўлни сақлаш ва эксплуатация қилиш харажатларини тежаш ҳисобига шаклландиган шартли иқтисодий самара 9,769 млн АҚШ доллари эквиваленти миқдорида бўлиши прогноз қилинмоқда.

Транспорт воситаларини сақлаш ва эксплуатация қилиш харажатларининг камайиши

Пойқўлаштирилётган янги тоннел қурилишини қилиш фуқаролар ҳамда ҳўжалик юритувчи субъектларга тегишли транспорт воситаларидан янада самарали фойдаланиш учун қўлай шарт-шароитларни яратади.

Ҳозирги кунда автомобиль йўллари тармоқининг ривожланганлик даражаси транспорт ташувларига бўлган ўсиб бораётган талабга тўлиқ жавоб бериётганлиги сабабли ҳудуд иқтисодиёти ва аҳоли учун қўшимча иқтисодий йўқотишлар юзага келмоқда. Бунга асосий сабаблардан бири мавжуд автомобиль йўлининг юқори даражада эскирганлиги ва техник ҳолатининг меъёрий талабларга жавоб бермаслигидир.

Халқаро тажриба шўни кўрсатадики, автомобиль йўлларининг транспорт-эксплуатация ҳолати белгиланган меъёрларга жавоб бермаган ҳолларда транспорт воситаларини эксплуатация қилиш харажатлари сезиларли даражада ортиб боради.

Янги пуллик тоннел қурилиши натижасида транспорт воситаларининг доимий ва ўзгарувчан эксплуатация харажатлари қисқаради.

Доимий эксплуатация харажатларининг камайиши асосан ҳаракат тезлигининг ошиши ҳамда сафар вақтининг қисқариши ҳисобига таъминланади.

Тоннелнинг транспорт-эксплуатация ҳолати яхшилланиши натижасида шахсий ва тижорат транспорт воситаларидан фойдаланиш самарадорлиги ортади. Бу қўйдаги иқтисодий натижаларни таъминлайди:

- ёнилғи сарфининг камайиши;
- шиналар, осма тизими ва бошқа агрегатлар ейилишининг қисқариши;
- транспорт воситаларининг таъмирлашлар оралиғидаги хизмат муддатининг узайиши;
- ўртача ҳаракат тезлигининг ошиши;
- юklar ва йўловчиларни етказиб бериш вақтининг қисқариши.

Ёнилғи сарфининг камайиши ҳисобига шаклландиган шартли иқтисодий самарани баҳолашда қўйдаги шартли ҳисоб-китоб параметрлари қабул қилинди:

автомобиль йўли бўйича транспорт воситасининг ўртача суткалик юриш масофаси — 14,2 км;

транспорт vositalarining ўртача суткалик soni — прогноз қилинган ўртача суткалик ҳаракат жадаллигига тенг деб қабул қилинди;

ёнилғи сарфининг қисқариши — 1 л/100 км;

бензиннинг ўртача нархи — 12 500 сўм/л;

шаҳар ташқарисида ҳаракатланиш шaroитида транспорт vositasining ўртача ёнилғи сарфи — 7 л/100 км.

Йўл ва тоннел бўйича транспорт vositalarining шартли ўртача суткалик юриш масофаси янги қурилиш қилинаётган тоннел узунлиги ҳамда прогноз қилинган ўртача суткалик ҳаракат жадаллигини кўпайтириш орқали аниқланди.

Ҳисоб-китоблар натижаларига кўра, 2029–2053 йиллар давомида ёнилғи сарфининг камайиши ҳисобига шаклланадиган прогноз шартли иқтисодий самара 18,24 млн АҚШ доллари эквивалентини ташкил этиши кутилмоқда.

**Ёнилги (бензин) сарфининг камайиши ҳисобига олинадиган шартли
иқтисодий самара**

Йиллар	Ўртача суткалик ҳаракат жадаллиги, транспорт воситалари	Транспорт воситасининг ўртача суткалик юриш масофаси, км	Бензин сарфининг ўртача суткалик тежалиши, литр	Бензин сарфининг камайиши ҳисобига олинадиган ўртача йиллик иқтисодий самара, минг АҚШ доллари экв.
2029	7 425	105 435	1 054	382,20
2030	7 796	110 707	1 107	401,31
2031	8 186	116 242	1 162	421,37
2032	8 595	122 054	1 221	442,44
2033	9 025	128 157	1 282	464,56
2034	9 478	134 585	1 346	487,79
2035	9 950	141 293	1 413	512,18
2036	10 448	148 358	1 484	537,79
2037	10 970	155 776	1 558	564,68
2038	11 518	163 564	1 636	582,91
2039	12 095	171 743	1 717	622,56
2040	12 699	180 330	1 803	663,68
2041	13 334	189 346	1 893	686,37
2042	14 001	198 813	1 988	720,69
2043	14 701	208 754	2 088	756,72
2044	15 436	219 192	2 192	794,56
2045	16 208	230 151	2 302	834,29
2046	17 018	241 659	2 417	876,00
2047	17 869	253 742	2 537	919,80
2048	18 763	266 429	2 664	966,79
2049	19 701	279 750	2 798	1 014,08
2050	20 686	293 738	2 937	1 064,78
2051	21 720	308 425	3 084	1 118,02
2052	22 806	323 846	3 238	1 173,92
2053	23 946	340 038	3 400	1 232,62
Жами:				18 241,09

Пойиҳалаштирилаётган тоннелнинг ҳудуд транспорт тизимида муҳим аҳмиятта эга эканлиги инобатга олинганда, юқорида қайд этилган эксплуатация ҳаракатларининг камайиши вилоятдаги автомобил эгаларининг муайян қисми учун иқтисодий самара келтириши кутилмоқда.

Ҳудуд доимий аҳолиси сонининг ўсиш суръати ўртача йиллик ҳисобда 2 фоизни ташкил этади.

Аҳолининг автомобиллар билан таъминланганлик даражаси

	2022	2023	2024	Ҳар 1 минг нафар аҳоли ҳисобига тўғри келадиган энгил автомобиллар сонининг прогноз ўсиши
Ҳар 1 минг нафар аҳолига тўғри келадиган энгил автомобиллар сони	96	101	109	6,9%

Шартли иқтисодий самарани ҳисоблаш мақсадида транспорт воситалари эгалари томонидан техник хизмат кўрсатиш, шунингдек эҳтиёт қисмлар, шиналар ва бошқа эксплуатация материалларини харид қилиш харажатларининг ўртача қисқариши ҳар бир транспорт воситаси учун йилига 7 АҚШ доллари эквиваленти миқдорида қабул қилинди.

Тоннел қурилиши натижасида транспорт воситалари эгалари томонидан техник хизмат кўрсатиш, эҳтиёт қисмлар, шиналар ҳамда бошқа эксплуатация материалларига сарфланадиган харажатлар камайиши ҳисобидан шаклланадиган шартли иқтисодий самаранинг йиллар кесимидаги ҳисоб-китоблари қуйидаги жадвалда келтирилган.

Ҳисоб-китоблар натижаларига кўра, 2029–2053 йиллар давомида транспорт воситалари эгалари томонидан техник хизмат кўрсатиш, эҳтиёт қисмлар, шиналар ва бошқа эксплуатация материалларига сарфланадиган харажатларнинг камайиши ҳисобига шаклланадиган прогноз шартли иқтисодий самара ўртача ҳисобда 16,00 млн АҚШ доллари эквивалентини ташкил этиши кутилимоқда.

**Транспорт воситаларига техник хизмат кўрсатиш, эҳтиёт қисмлар,
шиналар ва бошқа эксплуатация материаллари харажатларининг
камаيishi ҳисобига олинадиган шартли иқтисодий самара**

Йиллар	Доимий аҳоли сон, минг киши	1 минг аҳолига келадиган енгил автомобиллар сон, дона	Автомобиллар сонининг прогноз кўрсаткичлари, дона	Техник хизмат кўрсатиш, эҳтиёт қисмлар, шиналар ва бошқа эксплуатация материаллари харажатларини тежаш ҳисобига ўртача йиллик иқтисодий самара, минг АҚШ доллари экв.
2029	4 662,44	120	560 276	379
2030	4 758,94	123	583 310	394
2031	4 857,44	125	607 291	410
2032	4 957,98	128	632 258	427
2033	5 060,60	130	658 251	445
2034	5 165,34	133	685 313	463
2035	5 272,25	135	713 487	482
2036	5 381,37	138	742 820	502
2037	5 492,76	141	773 359	523
2038	5 606,44	144	805 153	544
2039	5 722,48	146	838 254	566
2040	5 840,93	149	872 716	590
2041	5 961,82	152	908 595	614
2042	6 085,22	155	945 949	639
2043	6 211,17	159	984 838	665
2044	6 339,72	162	1 025 327	693
2045	6 470,94	165	1 067 480	721
2046	6 604,88	168	1 111 365	751
2047	6 741,58	172	1 157 056	782
2048	6 881,12	175	1 204 624	814
2049	7 023,54	179	1 254 148	847
2050	7 168,91	182	1 305 708	882
2051	7 317,29	185	1 359 388	919
2052	7 468,75	189	1 415 275	956
2053	7 623,33	193	1 473 459	996
Жами:				16 004

**Йўл-транспорт ҳодисаларининг камаиishi ҳисобига олинадиган
шартли иқтисодий самара**

Автомобиль транспорти соҳасида иқтисодий хавфсизликка салбий таъсир кўрсатувчи воқеий омиллардан бири йўл-транспорт ҳодисалари (ЙТХ) ҳамда улар натижасида жамиятга етказиладиган ижтимоий-иқтисодий йўқотишлар ҳисобланади.

Автомобиль йўлларида содир бўладиган йўл-транспорт ҳодисалари оқибатида инсонлар ҳалок бўлади ва турли даражада жароҳат олади, шунингдек транспорт воситалари, юклар, автомобиль йўллари ва бошқа муҳандислик иншоотларига моддий зарар етказилади.

Таҳлилллар шуни кўрсатадики, авариялар кўп содир бўладиган участкалар, одатда, транспорт-эксплуатация кўрсаткичлари паст бўлган йўл қисмлари ҳисобланади. Йўлнинг ҳаракат хавфсизлиги даражаси унинг ўтказувчанлик қobiliяти ҳамда хавфсизлик кўрсаткичлари билан бевосита боғлиқ.

Лойиҳалаштирилаётган тоннел курилиши ҳаракат хавфсизлигини ошириш, йўл-транспорт ҳодисалари сонини камайтириш ҳамда улар оқибатида юзага келадиган иқтисодий ва ижтимоий йўқотишларни қисқартириш учун зарур шарт-шароитларни яратади.

Шу билан бирга, аҳоли даромадларининг ўсиши ва ички талабнинг ортиши натижасида республикада транспорт воситалари парки йил сайин кенгайиб бормоқда. Айниқса, енгил автомобиллар сони юқори суръатларда ўсмоқда. Агар автомобиль йўлларининг ўтказувчанлик қobiliяти тегишли даражада оширилмаса, транспорт оқимининг кўпайиши келгусида йўл-транспорт ҳодисалари сонининг ортишига олиб келиши мумкин.

Мажбур лойиҳани амалга ошириш натижасида ҳаракат хавфсизлиги кўрсаткичлари яхшиланиши, йўл-транспорт ҳодисалари сони ва уларнинг оғир оқибатлари камайиши, шунингдек транспорт воситалари, йўл инфратузилмаси ҳамда инсон ҳаёти ва саломатлиги билан боғлиқ иқтисодий йўқотишлар қисқариши кутилмоқда.

Лойиҳалаштирилаётган M39 автомобиль йўли участкасида содир бўлган йўл-транспорт ҳодисалари тўғрисидаги маълумотлар

Қуйида 2024 йил давомида халқаро аҳамиятга эга автомобиль йўлларида содир бўлган йўл-транспорт ҳодисалари бўйича расмий ҳисоб маълумотлари келтирилган.

	2021	2022	2023	2024
Авариялар сони	3	1	3	3
Ўлимлар сони	2	1	1	3
Жароҳатланганлар сони	2	0	4	4

Бунда, йўл-транспорт ҳодисаси (йўлнинг қониярсиз техник ҳолати сабабли) натижасида йўқотилган инсон ҳаётини пул ифодасида баҳолаш мумкин эмас.

ИТХ натижасида жамият кўрадиган йўқотишларнинг камайиши ҳисобига олинадиган шартли иқтисодий самарани аниқлаш мақсадида йўл-транспорт ҳодисалари оқибатидаги йўқотишлар икки турга ажратилади: тўғридан-тўғри ва бевосита йўқотишлар.

Тўғридан-тўғри йўқотишлар — автомобиль транспорти корхоналари, йўл эксплуатация хизматлари, йк жўнатувчилар, ҳуқуқи муҳофаза қилувчи органлар ва ЙХҲБ (Йўл ҳаракати хавфсизлиги бўлиналари), тиббиёт муассасалари,

давлат ижтимоий таъминоти ва сугурта органлари томонидан амалга ошириладиган бевосита харажатлардир.

Бевосита йўқотишлар — ЙТХ натижасида инсоннинг жароҳатланиши ёки ҳалок бўлиши оқибатида унинг ишлаб чиқариш фасолиятидан вақтинча ёки бутунлай четлашиши билан боғлиқ иқтисодий йўқотишлардир. Бунга ишлаб чиқариш алоқаларининг бузилиши ҳамда ижтимоий-маънавий йўқотишлар ҳам киради.

Мавжуд статистик маълумотлар, доимий аҳоли сонининг прогноз кўрсаткичлари ҳамда ЙТХларнинг умумий сони, жароҳатланганлар сони ва ўлим билан яқунланган ЙТХлар ўртасидаги мавжуд нисбатлар асосида «лойиҳа амалга оширилмаган ҳолат» сценарийси учун ЙТХларнинг умумий прогноз сони, ўлим билан яқунланган ЙТХлар сони ҳамда жароҳатланган шахслар сони ҳисоблаб чиқилди.

Лойиҳанинг ЙТХлар натижасида жамият кўрадиган йўқотишларни камайтириш ҳисобиغا шаклланадиган шартли иқтисодий самарасини баҳолаш мақсадида ҳуйидаги шартли кўрсаткичлар қабул қилинди:

- шикастланган транспорт воситаларини эвакуация қилиш, тиклаш ва таъмирлаш харажатлари, шунингдек, ЙТХ содир бўлган вақтдан транспорт воситаси тўлиқ тиклангунга қадар бекор туриши натижасидаги йўқотишларнинг ўртача қиймати — ҳар бир ЙТХ учун 500 АҚШ доллари эквиваленти;

- шикастланган йўл иншоотлари, йўл бўйидаги коммуникациялар ва бошқа мол-мулкни тиклаш ҳамда таъмирлаш харажатларининг ўртача қиймати — ҳар бир ЙТХ учун 200 АҚШ доллари эквиваленти;

- ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ҳамда Ички ишлар вазирлиги Йўл харажати хавфсизлиги хизмати томонидан ЙТХ сабабларини ўрганиш, гувоҳларни сўроқ қилиш, ҳужжатларни расмийлаштириш, суд харажатлари ва бошқа ташкилий тадбирлар учун сарфланадиган ўртача харажатлар — ҳар бир ЙТХ учун 200 АҚШ доллари эквиваленти;

- жабрланганларни тиббиёт муассасаларига етказиш, амбулатор ва стационар даволаш, реабилитация ҳамда бошқа тиббий хизматлар учун сарфланадиган ўртача харажатлар — ЙТХ натижасида ҳалок бўлган ёки жароҳат олган ҳар бир шахс учун 300 АҚШ доллари эквиваленти;

- меҳнатга лаёқатсизлик нафақалари, ногиронлик пенсиялари, ижтимоий нафақалар ҳамда ҳалок бўлган шахсларнинг боқувчисини йўқотган оила аъзоларига тўланадиган тўловларнинг ўртача қиймати — ЙТХ натижасида ҳалок бўлган ёки жароҳат олган ҳар бир шахс учун 10 йил давомида ҳар йили 50 АҚШ доллари эквиваленти;

- морг хизматлари ва дафн маросимини ташкил этиш билан боғлиқ харажатлар — ЙТХ натижасида ҳалок бўлган ҳар бир шахс учун 400 АҚШ доллари эквиваленти.

«Лойиҳасиз ҳолат» сценарийсида ЙТХлар, ўлим билан яқунланган ЙТХлар ва жароҳатланган шахслар сонининг прогноз кўрсаткичлари

Йиллар	Доимий аҳоли сони, минг киши	Ўлим билан яқунланган ЙТХлар сони, дона	ЙТХ натijasида жароҳат олган шахслар сони, нафар	Йул- транспорт ҳодисалари сони, та
2029	4 662	3	4	3
2030	4 750	3	4	3
2031	4 857	3	5	3
2032	4 958	3	5	3
2033	5 061	4	5	4
2034	5 165	4	5	4
2035	5 272	4	5	4
2036	5 381	4	5	4
2037	5 493	4	5	4
2038	5 606	4	5	4
2039	5 722	4	5	4
2040	5 841	4	5	4
2041	5 962	4	6	4
2042	6 085	4	6	4
2043	6 211	4	6	4
2044	6 340	4	6	4
2045	6 471	5	6	5
2046	6 605	5	6	5
2047	6 742	5	6	5
2048	6 881	5	6	5
2049	7 024	5	7	5
2050	7 169	5	7	5
2051	7 317	5	7	5
2052	7 469	5	7	5
2053	7 623	5	7	5
Жами:		103	137	103

ЙТХ натижасидаги билвосита йўқотишлар жабрланган шахсларнинг вақтинча ёки доимий меҳнат қобилиятини йўқотиши оқибатида миллий даромаднинг маълум қисми йўқотилиши билан боғлиқ иқтисодий зарарни ўз ичига олади.

ЙТХ натижасида жамият кўрадиган билвосита иқтисодий йўқотишларни баҳолаш мақсадида қуйидаги шартли кўрсаткичлар қабул қилинди:

ЙТХ натижасида ҳалок бўлган шахс иқтисодиёт ривожига ўз ҳиссасини қўшиши мумкин бўлган ўртача фойдали меҳнат фаолияти даври — 20 йил деб қабул қилинди;

ЙТХ натижасида жароҳат олган шахс жароҳати туфайли иқтисодиёт ривожига ўз хиссасини қўша олмайдиган ўртача давр — 3 йил деб қабул қилинди;

Фуқаронинг иқтисодиёт ривожига қўшадиган шартли ўртача хиссасини баҳолашда Самарқанд вилояти иқтисодиётининг ўсиш суръатлари ҳисобга олинди. ЯХМнинг прогност кўрсаткичларини ҳисоблашда базавий кўрсаткич сифатида 2024 йилда қайд этилган ўртача 20,10 фоизлик иқтисодий ўсиш суръати қабул қилинди.

**2024 йилда Самарқанд вилояти ялпи ҳудудий маҳсулотининг (ЯХМ)
ўртача ўсиш суръати**

Номи	2024-йил
Самарқанд вилояти ялпи ҳудудий маҳсулоти (ЯХМ), ҳақиқий нархларда, млрд сўм	99 866,10
АҚШ долларининг ўртача йиллик расмий алмашув курси (2026 йил), сўм/АҚШ доллари	12 132,38
Самарқанд вилояти ялпи ҳудудий маҳсулоти (ЯХМ), АҚШ доллари эквивалентида, млн АҚШ доллари	8 231,37
Ўтган йилга нисбатан АҚШ доллари эквивалентида ўсиш суръати, %	~20,10%

Иқтисодиёт ривожланишига фуқаронинг шартли ўртача йиллик хиссасини прогност қилишда Самарқанд вилоятида иқтисодиётда банд аҳоли сонининг ўзгариш динамикасини ҳисобга олиш зарур. Иқтисодиётда банд аҳоли сонининг ўзгаришини таҳлил қилиш мазкур кўрсаткични прогностлашда муҳим аҳамиятга эга, чунки иқтисодий фаолиятни амалга оширадиган ҳамда ялпи ҳудудий маҳсулотни шакллантиришга бевосита ҳисса қўшадиган асосий ресурс иқтисодиётда банд аҳоли ҳисобланади.

Самарқанд вилоятидаги демографик ва меҳнат бозоридаги мавжуд тенденцияларни ҳисобга олганда, иқтисодиётда банд аҳоли сонининг барқарор ўсиш суръати кузатишмоқда. Хусусан, 2021–2025 йиллар давомида иқтисодиётда банд аҳоли сони 2 254,2 минг нафардан 2 366,3 минг нафаргача ошган. Бу эса ҳудуд иқтисодиётининг изчил ривожланаётганини ҳамда меҳнат ресурслари салоҳияти ортиб бораётганини кўрсатади.

Шу муносабат билан, иқтисодиёт ривожланишига бир нафар фуқаронинг шартли ўртача йиллик ҳиссасини прогноزلашда иқтисодиётда банд аҳоли сонининг ўсиш тенденцияси асосий ҳисоб-китоб параметрларидан бири сифатида қабул қилинди.

Самарқанд вилоятининг иқтисодиётда банд аҳолиси

Номи	2021	2022	2023	2024	2025	2020-2024 йиллар учун ўртача кўрсаткич
Аҳоли сони, минг нафар	3 947,7	4 031,3	4 118,2	4 208,5	4297,5	
Ўтган йилга нисбатан ўсиш суръати, %		2,12	2,16	2,19	2,11	2,15
Бандлик даражаси, %	57,10	56,36	55,83	55,28	55,06	55,93
Иқтисодиётда банд аҳоли сони, минг нафар	2254,20	2272,20	2299,20	2326,30	2368,30	
Ўтган йилга нисбатан ўсиш суръати, %		0,80	1,19	1,18	1,72	1,22

2021–2025 йиллар давомида иқтисодиётда банд аҳоли сонининг ўртача йиллик ўсиш суръати 1,22 фоизни ташкил этди. Мазкур кўрсаткич калгуси даврларда иқтисодиётда банд аҳоли сонининг ўзгариш динамикасини прогноз қилиш учун асосий ҳисоб-китоб параметри сифатида қабул қилинди.

Шундай қилиб, юқорида келтирилган шарт ва кўрсаткичлар асосида ҳудуд иқтисодиётида банд бўлган бир нафар аҳолининг минтақа иқтисодиёти ривожига қўшадиган шартли ўртача ҳиссасини баҳолаш мумкин.

Ушбу мақсадда иқтисодиётда банд бўлган аҳоли жон бошига тўғри келадиган ялпи ҳудудий маҳсулот (ЯҲМ) кўрсаткичи ҳисобланади. Мазкур кўрсаткич ҳудуд ЯҲМ ҳажмини иқтисодиётда банд аҳоли сонига нисбатлаш орқали аниқланади ва бир нафар банд аҳолининг ҳудуд иқтисодиётига қўшадиган шартли иқтисодий ҳиссасини ифодалайди.

Иқтисодиётда банд аҳоли жон бошига тўғри келадиган ЯХМ прогнози

Йил	Иқтисодиётда банд аҳоли сони, минг нафар	Худуднинг прогноз қилинган ялпи ҳудудий маҳсулоти (ЯХМ), АҚШ доллари экв., млн АҚШ доллари	Иқтисодиётда банд аҳоли жон бошига тўғри келадиган прогноз қилинган ялпи ҳудудий маҳсулот (ЯХМ), АҚШ доллари экв.
2029	2 662,02	21 206,11	7 966,18
2030	2 726,46	25 632,48	9 368,15
2031	2 790,41	30 741,50	11 016,85
2032	2 856,90	37 013,24	12 985,71
2033	2 924,99	44 664,51	15 236,80
2034	2 994,69	53 666,36	17 917,15
2035	3 066,06	64 603,08	21 070,40
2036	3 138,13	77 783,11	24 778,59
2037	3 213,93	93 652,06	29 139,38
2038	3 290,53	112 758,53	34 267,64
2039	3 368,94	135 763,01	40 298,41
2040	3 449,23	163 460,76	47 390,66
2041	3 531,43	196 809,27	55 730,84
2042	3 615,58	236 961,40	65 538,93
2043	3 701,74	285 305,17	77 073,16
2044	3 789,96	343 511,83	90 637,30
2045	3 880,28	413 593,54	106 588,60
2046	3 972,76	497 973,00	125 347,18
2047	4 067,42	599 567,17	147 407,09
2048	4 164,35	721 868,12	173 349,33
2049	4 263,60	869 164,43	203 857,16
2050	4 365,20	1 046 487,37	239 734,08
2051	4 469,23	1 259 986,93	281 924,99
2052	4 575,73	1 517 043,70	331 541,11
2053	4 684,78	1 826 544,00	389 889,18

Шартли иқтисодий самарани баҳолаш мақсадида, лойиҳа йўли реконструкция қилинган тақдирда, ўлим билан яқунланган йўл-транспорт ҳодисалари ҳамда жароҳатланиш ҳолатлари сони «лойиҳа амалга оширилмаган ҳолат» сценарийсига нисбатан ўртача 10 фоизга камайиши қабул қилинди.

Йўл-транспорт ҳодисаларининг камайиши ҳисобига шўхланидиган шартли иқтисодий самаранинг ҳисоб-китоблари қуйидаги жадвалда келтирилган.

Лойиқа доирасида автомобиль йўлини реконструкция қилиш ҳаракат хавфсизлигини ошириш, йўл-транспорт ҳодисалари сонини қисқартириш ҳамда улар натижасида юзага келадиган иқтисодий ва ижтимоий йўқотишларни камайтириш учун зарур шарт-шароитларни яратди.

Ҳисоб-китоблар натижаларига кўра, 2029–2053 йиллар давомида лойиқани амалга ошириш натижасида йўл-транспорт ҳодисалари ва уларнинг оқибатлари камайиши ҳисобига шаклланадиган прогност шартли иқтисодий савара 22,619 млн АҚШ доллари эквивалентини ташкил этиши кутилмоқда.

Лойиҳа амалга оширилгандан кейин ЙТХлар сонининг камайиши ҳисобига прогноз қилинган шартли ижтимоий-иқтисодий самара, АҚШ доллари эквивалентида

Номи	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Лойиҳа амалга оширилгандан кейин, жумладан:	6,58	18,36	24,23	34,40	45,97	66,60	79,33	102,85	132,44	168,54	215,91	273,79	345,86	430,10
Шикастланган транспорт воситаларини эвакуация қилиш, тиклаш ва таъмирлаш, шунингдек, йўл-транспорт ҳодисаси содир бўлган вақтдан транспорт воситаси тўлиқ тиклангунга қадар бехор турид натижасидаги йўқотишлар	0,16	0,16	0,16	0,17	0,17	0,17	0,18	0,18	0,18	0,19	0,19	0,20	0,20	0,20
Шикастланган йўл иншоотлари, йўл бўйидаги муҳандислик коммуниқациллари ва бошқа мол-мулкни тиклаш ҳамда таъмирлаш харажатлари	0,07	0,06	0,07	0,07	0,07	0,07	0,07	0,07	0,07	0,08	0,08	0,08	0,08	0,08
Йўл-транспорт ҳодисаси сабабларини аниқлаш, гувоҳларни сўроқ қилиш, ҳодиса бўйича ҳаракатларни расмийлаштириш, суд ҳаракатлари ва бошқа тегишли харажатлар	0,07	0,06	0,07	0,07	0,07	0,07	0,07	0,07	0,07	0,08	0,08	0,08	0,08	0,08
Жабрланганларни тиббий муассасаларга етказиш, амбулатор ва стационар даволаш, реабилитация ҳамда бошқа тиббий хизматлар харажатлари	0,07	0,06	0,07	0,07	0,07	0,07	0,07	0,07	0,07	0,08	0,08	0,08	0,08	0,08
Меҳнатга лаёқатсизлик нафақалари, ногиронлик пенсиялари ва иқтисодий нафақалар, шунингдек, ҳалок бўлган шахсларнинг боқувчисини йўқотган оила аъзоларига тўланадиган тўловлар	0,04	0,08	0,11	0,15	0,19	0,23	0,27	0,32	0,36	0,40	0,41	0,42	0,43	0,43
Морт хизматлари ва дафн маросими билан боғлиқ харажатлар	0,13	0,13	0,13	0,13	0,14	0,14	0,14	0,14	0,15	0,15	0,15	0,16	0,16	0,16
Жабрланган шахсларнинг вақтинча ёки доимий меҳнат қobiliятини йўқотиш, шу жумладан ҳалок бўлиш ва вақтинча меҳнатга лаёқатсизлик оқибатида миллий даромаднинг йўқолиши	6,05	14,81	24,23	33,75	45,27	68,94	78,52	101,99	131,53	168,57	214,93	273,79	344,84	429,05

Жадвалнинг давоми

Номи	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2052	2053	Жами
Пайвора амалга оширилгандан кейин, жумладан:	534,88	634,14	854,29	1 964,37	1 323,42	842,47	968,57	362,72	835,83	463,75	606,88	22 619,27
Шикастланган транспорт воситаларини маъмурий ёлми, тиллаш ва таъмирлаш, шунингдек, йўл-транспорт ҳодисаси содир бўлган вақтдан транспорт воситаси тўлиқ тиллангунга қадар беқар туриш натижасидаги йўқотишлар	0,21	0,21	0,22	0,22	0,23	0,23	0,24	0,24	0,25	0,25	0,26	5,06
Шикастланган йўл иншоотлари, йўл бўйидаги муҳандислик коммуникациялари ва бошқа мол-мулкни тиллаш ҳамда таъмирлаш харажатлари	0,08	0,08	0,09	0,09	0,09	0,09	0,09	0,10	0,10	0,10	0,10	2,02
Йўл-транспорт ҳодисаси сабабларини аниқлаш, гувоҳларни сўроқ қилиш, ҳодиса бўйича ҳужжатларни расмийлаштириш, суд харажатлари ва бошқа тегишли харажатлар	0,08	0,08	0,09	0,09	0,09	0,09	0,09	0,10	0,10	0,10	0,10	2,02
Жабрланганларни тиббий муассасаларига етказиш, амбулатор ва стационар даволаш, реабилитация ҳамда бошқа тиббий хизматлар харажатлари	0,08	0,08	0,09	0,09	0,09	0,09	0,09	0,10	0,10	0,10	0,10	2,02
Меҳнатга лаёқатсизлик нафақалари, ногиронлик пенсиялари ва иқтисодий нафақалар, шунингдек, ҳалок бўлган шахсларнинг боқувчиларини йўқотган оила аъзоларига тўланадиган тўловлар	0,44	0,45	0,46	0,47	0,48	0,49	0,50	0,51	0,52	0,58	0,60	16,05
Морт хизматлари ва дафн маросими билан боғлиқ харажатлар	0,17	0,17	0,17	0,18	0,18	0,18	0,19	0,19	0,20	0,20	0,20	4,38
Жабрланган шахсларнинг вақтинча ёки доимий меҳнат қобилиятини йўқотиши, шу жумладан ҳалок бўлиш ва вақтинча меҳнатга лаёқатсизлик оқибатида миллий даромаднинг йўқотилиши	533,62	633,06	853,17	1 963,23	1 322,28	841,28	967,38	361,49	834,57	462,42	605,32	22 594,85

Аҳолининг йўлда сарфлайдиган вақти билан боғлиқ иқтисодий йўқотишларнинг камайиши ҳисобига олинадиган шартли иқтисодий самара

Автомобиль йўлини реконструкция қилиш натижасида аҳолининг сафарга сарфлайдиган вақти қисқаради, бу эса йўлда сарфланадиган вақт билан боғлиқ иқтисодий йўқотишларни камайитириш ҳисобига шартли иқтисодий самаранинг шаклланишига олиб келади. Мазкур самара транспорт воситаларида ҳаракатланиш учун сарфланадиган вақтнинг қисқариши, аҳолининг ижтимоий ва иқтисодий хизматларга етиб бориш имкониятларининг кенгайиши ҳамда шахсий ва меҳнат вақтидан янада самарали фойдаланиш билан изоҳланади.

Йўл шароитларининг яқшиланиши натижасида йўловчиларни ташиниш учун сарфланадиган вақтнинг қисқариши самарасини баҳолашда иқтисодиётда банд аҳоли сонининг ўзгаришини ҳисобга олиш муҳим аҳамиятга эга. Чунки иқтисодиётда банд аҳоли автомобиль транспортининг асосий фойдаланувчиси бўлиб, ўз меҳнат фойдаяти орқали ҳудуднинг ижтимоий-иқтисодий ривожланишига ҳисса қўшади.

Ҳисоб-китобларга кўра, бир йўловчининг лойиҳа йўли бўйича ўртача сафар масофаси 14,2 кмни ташкил этади.

Лойиҳани амалга ошириш натижасида автомобиль йўлининг транспорт-эксплуатация кўрсаткичлари сезиларли даражада яқшиланади ва транспорт воситаларининг ўртача ҳаракат тезлиги 40 км/соатдан 72 км/соатгача ошиши кутилмоқда. Бу эса юklar ва йўловчиларни ташиниш вақтининг сезиларли қисқаришига хизмат қилади.

Мазкур омил айниқса йўлнинг ўтказувчанлик қобилияти чекланган шароитларда муҳим аҳамият касб этади. Прогноз ҳисоб-китобларига кўра, 2046 йилга келиб ўртача суткалик ҳаракат жадаллиги 26689 та транспорт воситаси/суткага етади.

Аҳолининг сафар вақти билан боғлиқ иқтисодий йўқотишларнинг камайиши ҳисобига шаклланадиган шартли иқтисодий самарани баҳолашда қуйидаги шартли кўрсаткичлар қабул қилинди:

Бир транспорт воситасига ўртача 2 нафар йўловчи тўғри келиши қабул қилинди;

«лойиҳа амалга оширилмаган ҳолат» сценарийсида транспорт воситаларининг ўртача ҳаракат тезлиги 40 км/соат деб қабул қилинди;

лойиҳа амалга оширилгандан кейин транспорт воситаларининг ўртача ҳаракат тезлиги 72 км/соат деб қабул қилинди.

Юқорида қабул қилинган шартлар асосида иқтисодиётда банд аҳолининг сафарга сарфлайдиган вақти билан боғлиқ шартли иқтисодий йўқотишлар «лойиҳа амалга оширилмаган ҳолат» ва «лойиҳа амалга оширилган ҳолат» сценарийлари бўйича қиёсий тарада ҳисоблаб чиқилди.

«Лойиҳа амалга оширилмаган ҳолат»да сафар вақти йўқотишлари
ҳисобига ЯХМнинг прогноз қилинган йўқотишлари

Йиллар	Лойиҳа йўли бўйлаб ташилган иқтисодиётда банд йўловчилар, минг нафар	ўловчиларнинг сафар вақти йўқотишлари, йиллик ҳисобда, шартли меҳнат йиллари	Иқтисодиётда банд аҳоли жон бошига туғри келадиган прогноз ЯХМ, АҚШ доллари эквивалентида	Иқтисодиётда банд аҳолининг йўлда сарфлайдиган вақти билан боғлиқ прогноз иқтисодий йўқотишлари, АҚШ доллари эквивалентида, минг
2029	2 710	1 129	7 968	8 996
2030	2 820	1 175	9 368	11 008
2031	2 835	1 223	11 017	13 472
2032	3 054	1 273	12 958	16 486
2033	3 178	1 324	15 238	20 176
2034	3 307	1 378	17 917	24 680
2035	3 442	1 434	21 070	30 215
2036	3 581	1 492	24 779	36 976
2037	3 727	1 553	29 139	45 251
2038	3 878	1 616	34 268	55 376
2039	4 038	1 682	40 298	67 768
2040	4 200	1 750	47 391	82 932
2041	4 371	1 821	55 731	101 490
2042	4 548	1 895	65 539	124 200
2043	4 733	1 972	77 073	151 992
2044	4 925	2 052	90 637	186 003
2045	5 125	2 136	106 589	227 625
2046	5 334	2 222	125 347	278 560
2047	5 550	2 313	147 407	340 894
2048	5 776	2 407	173 349	417 175
2049	6 010	2 504	203 857	510 526
2050	6 255	2 606	239 734	624 766
2051	6 509	2 712	281 925	764 569
2052	6 773	2 822	331 541	935 656
2053	7 048	2 937	389 889	1 145 027

Лойиҳа амалга оширилгандан сўнг транспорт воситаларининг ўртача ҳаракат тезлиги 80 фоизга ошиши kutilmoqda. Бунинг натижасида сафар вақти сезиларли даражада қисқаради ҳамда аҳолининг йўлда сарфлайдиган вақти билан боғлиқ иқтисодий йўқотишлар камаёди.

Маъмур ҳолат иқтисодиётда банд аҳолининг меҳнат вақтидан самаралироқ фойдаланиш имконини яратиб, ҳудуд ялпи ҳудудий маҳсулоти (ЯХМ) билан боғлиқ шартли иқтисодий йўқотишларнинг ҳам 80 фоизгача қисқаришига хизмат қилади.

Шундай қилиб, лойиҳани амалга ошириш доирасида автомобиль йўлини реконструкция қилиш натижасида 2029–2053 йиллар давомида транспорт воситаларининг ўртача ҳаракат тезлиги ошиши учун шароит яратилади.

Бунинг натижасида меҳнатга лаёқатли аҳолининг сафарга сарфлайдиган вақти қисқаради ҳамда ҳудуд ялпи ҳудудий маҳсулоти (ЯХМ) билан боғлиқ шартли иқтисодий йўқотишлар камаёди.

Ҳисоб-китобларга кўра, 2029–2053 йиллар давомида аҳолининг йўлда сарфлайдиган вақти қисқариши ҳисобига шаклланадиган прогност шартли иқтисодий самара 2 765,2 млн АҚШ доллари эквивалентини ташкил этади.

«Лойиҳа амалга оширилган ҳолат»да меҳнатга лаёқатли аҳолининг
 йўлда сарфлайдиган вақти билан боғлиқ иқтисодиётнинг шартли
 йўқотишларини камайтириш ҳисобига олинадиган шартли иқтисодий
 самара

Йиллар	Лойиҳа амалга оширилгандан кейин йўловчиларнинг сафар вақти йўқотишлари, шартли меҳнат йиллари/йил	Иқтисодиётда банд аҳоли жон бошига прогноз қилинган ЯҲМ, АҚШ доллари эквивалентида	Лойиҳа амалга оширилгандан кейин иқтисодиётда банд аҳолининг йўлда сарфлайдиган вақти билан боғлиқ прогноз иқтисодий йўқотишлари, минг АҚШ доллари эквиваленти	Иқтисодиётда банд аҳолининг сафар вақти қисқариши ҳисобига шағлланадиган прогноз шартли иқтисодий самара, минг АҚШ доллари эквивалентида
2029	627	7 966	4 998	3 998
2030	653	9 368	6 116	4 893
2031	679	11 017	7 484	5 987
2032	707	12 956	9 159	7 327
2033	736	15 236	11 209	8 987
2034	766	17 917	13 717	10 973
2035	797	21 070	16 786	13 429
2036	829	24 779	20 542	16 434
2037	863	29 139	25 139	20 111
2038	898	34 268	30 765	24 612
2039	934	40 296	37 649	30 119
2040	972	47 391	46 073	36 859
2041	1 012	55 731	56 383	45 107
2042	1 053	65 539	69 000	55 200
2043	1 096	77 073	84 440	67 552
2044	1 140	90 637	103 335	82 668
2045	1 186	106 589	126 458	101 167
2046	1 235	125 347	154 756	123 805
2047	1 285	147 407	189 385	151 508
2048	1 337	173 349	231 764	185 411
2049	1 391	203 857	283 625	226 900
2050	1 448	239 734	347 092	277 674
2051	1 507	281 825	424 781	339 808
2052	1 568	331 541	519 809	415 847
2053	1 632	388 889	636 126	508 901
Жами				2 765 257

Бўшаган маблағларни инвестиция қилиш ҳисобига олинадиган шартли иқтисодий самара

Автомобиль йўлини реконструкция қилиш натижасида шаклланадиган иқтисодий самара ҳисобига бўшайдиган маблағлар Ўзбекистон Республикаси иқтисодийтини янада ривожлантиришга йўналтирилиши мумкин.

Бўшаган маблағларни инвестиция қилиш ҳисобига олинадиган шартли иқтисодий самарани баҳолаш мақсадида ҳисоб-китобларда ўртача йиллик инвестиция даромадлилиги ставкаси 4 фоиз миқдорида қабул қилинди.

Ҳисоб-китоб натижаларига кўра, 2029–2053 йиллар давомида бўшаган маблағларни инвестиция қилиш ҳисобига шаклланадиган жами прогноз шартли иқтисодий самара 111,96 млн АҚШ доллари эквивалентини ташкил этади.

Йиллар кесимида прогноз иқтисодий самара ҳисоб-китоби, минг АҚШ доллари эквивалентида

Харакатлар	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Ўтмиш сарфам ва таъмирлаш ҳаракатларининг қамалган ҳисобига шартли иқтисодий самара	462	462	462	462	305	462	462	462	462	148	462	462	462
Билан сарфининг қамалган ҳисобига шартли иқтисодий самара	382	401	421	442	465	488	512	538	565	593	623	654	686
Транспорт воситалари эполарининг эксплуатация ҳаракатлари қамалган ҳисобига шартли иқтисодий самара	379	394	410	427	445	463	482	502	523	544	566	590	614
Ўл-транспорт ҳодисаларининг қамалган ҳисобига шартли иқтисодий самара	7	15	25	34	46	61	79	103	132	170	216	274	346
Иқтисодиётда банд аҳолининг ўрта сифолидиган вақти қисқартиши ҳисобига шартли иқтисодий самара	3 998	4 893	5 987	7 327	8 967	10 973	13 429	16 434	20 111	24 632	30 119	36 859	45 107
Ўл-башарида яшам иқтисодий самара	-	5 227	6 375	7 770	9 468	11 381	14 056	17 136	20 895	25 485	30 778	37 929	46 298
Бўшаган маблағларнинг инвестиция вақти ҳисобига шартли иқтисодий самара (Ўл- қирғида)	-	209	255	311	379	455	562	686	836	1 019	1 231	1 517	1 852
Дейнони амалга оширидан олинганган яшам иқтисодий самара	5 227	6 375	7 770	9 468	11 381	14 056	17 136	20 895	25 485	30 778	37 929	46 298	56 527

Харакатлар	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2052	2053	Жами
Ўртама саноат ва ташувидаги ҳаракатларнинг қилинган ҳисобига шартли иқтисодий саноат	462	462	462	462	462	462	324	462	462	462	462	462	9 769
Ўртама саноатнинг қилинган ҳисобига шартли иқтисодий саноат	721	757	795	834	876	920	966	1 014	1 065	1 118	1 174	1 233	18 241
Транспорт воситалари қилинган ҳисобига шартли иқтисодий саноат	639	665	693	721	751	782	814	847	882	919	960	998	16 604
Ўртама транспорт ҳисобига шартли иқтисодий саноат	430	535	684	854	1 064	1 323	1 642	1 969	2 363	2 836	3 404	4 085	22 697
Ўртама саноатнинг қилинган ҳисобига шартли иқтисодий саноат	55 200	67 552	82 668	101 187	123 805	151 508	185 411	226 000	277 674	339 808	415 847	508 901	2 785 257
Ўртама саноатнинг қилинган ҳисобига шартли иқтисодий саноат	56 527	69 025	83 781	102 987	125 843	153 796	187 985	229 019	280 863	343 350	419 782	513 273	2 799 028
Ўртама саноатнинг қилинган ҳисобига шартли иқтисодий саноат (млн сомонда)	2 251	2 761	3 351	4 119	5 034	6 152	7 519	9 161	11 235	13 734	16 791	20 531	111 961
Ўртама саноатнинг қилинган ҳисобига шартли иқтисодий саноат	69 025	83 781	102 987	125 843	153 796	187 985	229 019	280 863	343 350	419 782	513 273	627 838	3 116 685

Капитал қўйилмаларнинг иқтисодий соф жорий қиймати (ENPV) ва иқтисодий ички даромадлилик нормаси (EIRR) кўрсаткичлари

Мазкур лойиҳа мавжуд автомобиль йўлини реконструкция қилишни назарда тутганилиги сабабли, уни амалга ошириш зарурати автомобиль йўлининг ўтказувчанлик қобилиятини ошириш, ҳаракат хавфсизлигини таъминлаш ҳамда йўл қопламасининг транспорт-эксплуатация кўрсаткичларини яхшилаш билан изоҳланади.

Шу муносабат билан лойиҳанинг иқтисодий самарадорлиги «лойиҳа амалга оширилади» ва «лойиҳа амалга оширилмайди» сценарийлари бўйича прогноз иқтисодий кўрсаткичларни ўзаро таққослаш асосида баҳоланди.

Ҳисоб-китоб даври 2029–2053 йилларни қамраб олган бўлиб, жами 25 йилни ташкил этади.

Капитал қўйилмаларнинг иқтисодий соф жорий қиймати (ENPV) ва иқтисодий ички даромадлилик нормаси (EIRR) кўрсаткичлари лойиҳа бўйича ўтказилган иқтисодий таҳлил натижалари асосида аниқланган иқтисодий фойдаларни ҳисобга олган ҳолда ҳисоблаб чиқилди.

Ҳисоб-китобларда қабул қилинган барча параметрлар, жумладан қиймат, иқтисодий ва прогноз кўрсаткичлари тўлиқ амалга оширилиши, автомобиль йўлини реконструкция қилиш ишлари белгиланган меъёрлар ва техник стандартларга мувофиқ сифатли бажарилиши ҳамда лойиҳа белгиланган муддатларда амалга оширилиши шarti билан қуйидаги натижаларга эришилди:

амалга оширилган ҳисоб-китоблар натижаларига кўра, қабул қилинган шартлар асосида лойиҳа иқтисодий жиҳатдан самарали ҳисобланади;

лойиҳанинг иқтисодий ички даромадлилик нормаси (EIRR) ҳисоб-китоб даври учун 13 фоизни ташкил этади;

4 фоиз дисконт ставкаси қўлланилганда, лойиҳанинг иқтисодий соф жорий қиймати (ENPV) ҳисоб-китоб даври учун 1 083,6 млн АҚШ доллари эквивалентини ташкил этади.

4.3 ИЖТИМОИЙ ЖИХАТЛАРИ

Ўзбекистонда давлат йўллари белуп ва уларнинг қурилиши ва нигоҳ қилиниши давлат томонидан молиялаштирилади.

Шу сабабли, Ўзбекистонда йўл қурилиши ва реконструкциясидаги инвестиция самарадорлиги ижтимоий-иқтисодий табиатига эга.

Ижтимоий-иқтисодий самара лойиҳа иштирокчиларининг таркибига қарамасдан, лойиҳанинг натижалари ва харажатлари жамиятнинг умумий мақсадлари ва манфаатларига ҳамда айрим ҳудуд (ёки бутун ҳудуд аҳолиси) мувофиқлигини ақс эттиради.

Самарадорлигини баҳолашда урта кўрсаткичлар гуруҳи қўлланилади:

Транспорт самарадорлиги йўл ҳолатини яхшилашдан йўл фойдаланувчилари учун тўғридан-тўғри фойда олишни кфодалайди ва транспорт воситалари эксплуатацияси харажатларини тежаш, саёҳат вақтларини қисқартириш, самарадорлигининг ошиши билан транспорт воситаларига бўлган эҳтиёжни камайитириш, йўл ва транспорт ҳодисаларининг хавфини пасайитириш, йўлда ҳаракат қулайлиги ва осонлигини оширишдан иборат.

Транспорт самарадорлиги транспорт харажатлари кўрсаткичлари, йўл-транспорт ҳодисаларидан келиб чиққан иқтисодий зарарлар, вақт қийматини баҳолаш ва транспорт айланишини тезлатиш натижасидаги ресурслар тежамкорлиги асосида қийматда аниқланади.

Ижтимоий-иқтисодий самарадорлик транспортнинг қулайлиги ва хавфсизлигини ошириш, йўловчи саёҳат вақти камайиши, йўл ҳодисаларидан келиб чиққан;

Транспортга оид бўлмаган самарадорлик эса йўл тармоғини модернизация қилиш ва ривожлантиришнинг мамлакатнинг ижтимоий-иқтисодий ривожланиши ва атроф-муҳит ҳолатига таъсирини ақс эттиради.

Марказий Осиёдаги йўл тармоғи кенг ва асосан фойдаланувчилар эҳтиёжларини қондириш учун етарлидир. Аммо ҳудуддаги қўлгина автомагистраллар қониқарсиз ҳолатда бўлиб, бу уларнинг тўғри нигоҳ қилинмаётганини кўрсатади. Бу асосан қуйидаги сабабларга боғлиқ: 1) йўлларни нигоҳ қилиш учун бюджет маблағлари етишмаслиги; 2) йўлларни эксплуатация қилиш ва нигоҳ қилишда қўлланилаётган эски техник талаблар; ва 3) йўл қурилиши ва нигоҳ қилишда янги технологиялар ва усулларнинг чекланган қўлланилиши, бу эса харажатларни 20–30 фоизга камайитиришга ёрдам бериши мумкин.

Ўзбекистон ҳукумати мамлакат ҳудудидан ўтадиган халқаро йўл йўлакларини ривожлантириш, транспорт магистралларини қайта таъмирлаш ва транспорт инфратузилмасини такомиллаштиришга катта аҳамият беради. Республика ҳудудидан халқаро юк ташини ҳажмини ошириш ва транзит юк ҳаракатини жалб қилиш масалаларини кенг қамровли ҳал этиш мақсадида республикадаги транспорт ва логистика компаниялари томонидан кўрсатилаётган хизматлар сифатига жиддий эътибор қаратиш, уларни такомиллаштириш бўйича фаол иш бошлаш аллақачон зарурдир. Бу борада, республикани иқтисодий ривожлантиришнинг устувор йўналишларидан бири сифатида Ўзбекистон корхоналарида халқаро стандартларга мувофиқ сифат бошқарув тизимларини жорий қилиш белгиланди.

Ўзбекистоннинг иқтисодий ривожланиш тузилмасини таҳлил қилиш кўрсатадики, транспорт инфратузилмасини такомиллаштириш ва ривожлантириш, транзит ва минтақавий савдони ошириш туфайли республикада логистика хизматлари бозори келгусида тез суръатда ривожланади. Ҳозирда миллий транспорт ва логистика компаниялари бу имкониятдан фойдаланиб, ўз бизнесларини ривожлантириш ва логистика хизматлари даражасини халқаро стандартларга мослаштиришни истамоқда.

Лойиҳанинг асосий ижобий ижтимоий натижалари қуйдагиларни белгилаш мумкин⁴:

- йўл ҳаракати хавфсизлигини ошириш ва оғир йўл-транспорт ҳодисалари хавфини камайтириш;
- йил давомида барқарор транспорт қатновини таъминлаш;
- сафар вақтини қисқартириш ва аҳоли мобиллигини ошириш;
- иш ўринлари, ижтимоий хизматлар ва бозорларга яриш имкониятини яхшилаш;
- ҳудудларaro транспорт алоқаларини мустаҳкамлаш ва маҳаллий иқтисодий фаолликни ривожлантириш.

Ижтимоий жиҳат	Лойиҳанинг ижтимоий таъсири	Камайтириш чоралари / кутулаётган натижа
Йўл ҳаракати хавфсизлиги	Хавфли тоғли участкаларда, айниқса қиш мавсумида ЙТҲ хавфининг камайиши	Ҳармат хавфсизлигини ошириш, ҳалок бўлганлар ва жароҳатланганлар сонини камайтириш
Йил давомида транспорт қатновини таъминлаш	Қор, музлама, ёғин, тош қўчиш ва ноқулай об-ҳаво шaroитларининг ҳаракатта таъсирини камайтириш	Ҳудудлар ўртасида барқарор ва узлуqsiz транспорт алоқасини таъминлаш
Йўлда ҳаракатланиш вақтини қисқартириш	Йўловчиларнинг сафар вақти қисқаради	Аҳоли вақтини тежаш, меҳнат ва ижтимоий мобиллигини ошириш

⁴ Ижтимоий таъсирларнинг аниқ кўламини ва зарур юмшаткич чораларни ЛБҲ, ESIA ва балафонт лойиҳалаш босқичларида аҳоли билан маслаҳатлашулар ҳамда тағйинли ижтимоий тадқиқотлар асосида аниқлаштирилган.

Иқтисодий объектларга кириш имконияти	Шифона, митаб, давлат муассасалари ва бошқа хизматларга кириб бориш яшайдан	Иқтисодий хизматлардан фойдаланиш имкониятини ошириш
Янги йил ўринларини яратиш	Қурилиш даврида вақтинчалик, эксплуатация даврида долмирий йил ўринлари яратилади	Маҳаллий аҳоли бандлиги ва даромадларини ошириш
Маҳаллий бизнесни ривожлантириш	Оқатланиш, транспорт, яшил, қурилиш материаллари ва бошқа хизматларга талаб ошади	Кичик ва ўрта бизнес учун қўшимча имкониятлар
Ер ажратиш	Порталлар, кириш йуллари ва инфрақурилишга учун ер майдонларини ажратиш зарурати кзата келиши мумкин	Ер ажратишни минималлаштириш ва адолатли компенсация тўлаш
Аҳолини кўчириш	Айрим уй хўжалиқларининг жисмоний ва иқтисодий кўчирилиши эҳтимоли	Зарур ҳолларда LARP тайёрлаш ва амалга ошириш
Аҳоли даромад манбаларига таъсир	Қишлоқ хўжалиги ерлари, савдо объектлари ва бошқа даромад манбаларига кириш вақтинча чекланиши мумкин	Ўқуртишларни компенсация қилиш ва даромад манбаларини тиклаш
Қурилиш даврида ҳаракатнинг вақтинча чекланиши	Аҳоли ва транспорт воситалари ҳаракатида вақтинча қийинчиликлар	Вақтинчалик айланма йулларни ташкил этиш ва аҳолини олдиндан хабардор қилиш
Шовқин ва тебраниш	Қурилиш техникаси, бурғилар ва портлатиш ишларининг янги ҳудудларга таъсири	Иш вақтини тартибга солиш, шовқин ва тебраниш мониторинги
Чанг ва ҳаво сифати	Қурилиш майдонлари ва кириш йуллари янгида ҳаво сифати ёмонлашиши мумкин	Чангни бостириш, йулларни намлиштириш ва чиқандиларни назорат қилиш
Маҳаллий аҳоли ҳаёфсизлиги	Қурилиш техникаси билан йТХ, қурилиш зонасига кириб қилиш ва бошқа бахтсиз ҳодисалар ҳаёфи	Майдонларни тўсиш, белгилар, ёритиш ва қурилиш транспортини бошқариш
Ишчи кучининг кириб келиши	Яқин аҳоли пунктларида иқтисодий инфрақурилишга қўшимча кўлама ва иқтисодий эҳдиётлар эҳтимоли	Ишчилар кул-апар кодекс, меҳнат паперларини бошқариш ва маҳаллий аҳоли билан муносабат
Ишчиларнинг меҳнат шартлари	Ёлқ, муқтда ишлаш, чанг, газ, портлатиш ишлари ва оқир техника билан боғлиқ ҳаёфлар	Меҳнат муҳофазаси, ўқитиш ва шахсий ҳимоя воситалари
Гендер ва иқтисодий ҳимояга муҳтож гуруҳлар	Аёллар, кексалар, ногиронлиги бўлган шахслар ва кам таъминланган оилаларга таъсир турлича бўлиши мумкин	Пойхалаш ва амалга оширишда эҳтиётларни ҳисобга олиш, тенг имкониятларни таъминлаш
Жамоатчилик ишларининг таъминлаш	Етарли ахборот берилмаслиги шикоятлар ва иқтисодий норозиликка сабаб бўлиши	Жамоатчилик билан маслаҳатлашулар ва шикоятларни қўриб қилиш

	агулган	механики
Шошилинч тиббий ёрдамга етиб бориш	Поликл амалга оширилгандан кейин тез ёрдам ва бошқа функцияда хизматлар харакати талпилади	Тиббий ва кутхона хизматларига етиб бориш вақтини қисқартириш
Худудлараро мобиллик	Шахрлар ва туманлар устасида транспорт алоқаси яқшиланади	Меҳнат, таълим, истеъмоли ва шифога эришилганлик мобиллигини янгайлантириш
Турizm ва рекреацион худудларга кириш	Турistik объектларга транспорт орқали етиб бориш яқшиланади	Турistikлар омили ва турizm билан боғлиқ мақаллий даромадларни ошириш
Иқтисодий инфрақурилиш ва худудий ривожланиш	Транспорт алоқасининг яқшилланиши туташ худудлар ривожланишини рағбатлантириши	Инвестиция жамбадорлиги ва ақсои турмуш сифатини ошириш

БЎЛИМ 5. ЛОЙИХАНИНГ АСОСИЙ ХАВФЛАРИ

5.1 ЛОЙИХА БЎЙИЧА УМУМИЙ ХАВФНИ БАҲОЛАШ ВА УНИ КАМАЙТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ

Хавфлардан келиб чиқиши мумкин бўлган таъсир даражаси ва уни камаййтириш чора-тадбирлари қуйидагича ёрқача келтирилган:

Жадвал 5.1
Камайтириш
бўйича асосий
чоралар

Хавф-хатар тоифаси	Хавф-хатар	Эҳтимоллик даражаси	Таъсир / эҳтимоллий оқибатлар	Камайтириш бўйича асосий чоралар
Мухандислик- геологик	Мухандислик- геологик шароитларнинг ноанимлиги	Юқори	Лойиҳа ичимлари ва тоннел қилиш усулини ўзгартириш зарурати; мустақкамлаш ишлари ҳаққи, қурилиш қиймати ва муддатларининг ошиши	Қўшимча бурчилаш, геофизик тадқиқотлар, лаборатория синслари ва геологик моделни аниқлаштириш
Гидрогео- логик	Ер ости сувларининг юқори сатҳи	Юқори	Кагга сув оқими, жиклар барқарорлигининг пасайиши, сув чиқариш ва гидроисолляция учун қўшимча ҳаракатлар	Дренаж, гидроизоляция, инъекция ишлари ва сув оқимини доимий мониторинг қилиш
Гидрогео- логик	Ер ости сувларининг тўсатдан ёриб чиқиши	Ўрта	Қазилмани сув босиши, заариявий тўқташ, ускуналар чиккастланиши ва ичналар учун хавф	Олдиндан бурчилаш, инъекция, захира насослари ва заариявий ҳаракат режаси
Табиий	Сейдония таъсир	Ўрта	Тоннел қопламаси, порталлар ва мухандислик тосимларининг чиккастланиши, эксплуатация чекланиши, тиллаш ҳаракатлари	Сейдония бардошли пайкаллаш, ҳисоб- китоблар, деформация ичимлар ва мониторинг
Табиий	Қўчқлар	Юқори	Порталлар ва жикриш йўлларининг чиккастланиши, ҳаракатининг тўсилиши ва қўшимча химоя ишлари	Қўчқиларни мустақкамлаш, дренаж, тиргак иншоотлар ва мониторинг
Табиий	Тош қўчиши ва ўпирлиқлар	Юқори	Одамлар ва транспорт ҳаракати учун хавф, йўл ва иншоотлар чиккастланиши, участканинڭ вақтинча ёпилиши	Химоя тўрлари, тўсиқлар, гаперейлар, қиймақларни тозалаш ва мониторинг
■ Табиий-	Экстремал об-ҳаво	Ўрта	Иш унутдорлигининг	Маъсумий

иқлимий	шароитлари		пасайиш, қуришнинг тўхташи, логистика ва яташиб беришда узилышлар	режалаштириш, вақт захираси, қушқи технологиялар ва яқини йўлларини таъминлаш режаси
Техник	Лоёқатлашдаги хатолар	Ўрта	Лоёқат ечимларини қайта ишлаш, қўшимча ишлар, қиймат ва муддатнинг ошиши	Мустақил текширув, техник экспертиза ва лоёқатлаш сифатини назорат қилиш
Техник	Тоннел қазиш усулини нотўғри танлаш	Ўрта	Паст иш унумдорлиги, тоғ массивининг шикастланиши, қуриш жараёнида технологиянинг ўзгариши ва қийматлашуви	Геологияга мос усулларни танлош, олинв участкалари ва мослашувчан мустақимлаш тизими
Иқлимат муҳофазаси	Қуриш вақтида вентиляциянинг етарли эмаслиги	Ўрта	Чанг ва зарарли газлар тўпланиши, меҳнат шартининг ёмонлашиши, заҳарланиш хавфи ва унумдорлиги пасайиши	Вентиляцияни қосиблаш ва захиралаш, газ назорати, датчиклар ва шиксий қилиш воситалари
Енгил/ авария	Қуриш вақтида ёнғин ёки портлаш	Ўрта	Жароҳат ва ҳалокатлар, усулни ва конструкциялар шикастланиши, ишларнинг узок муддатга тўхташи	Ёнғинга қарши тизим, портлатиш ишлари регламенти, эвакуация ва ходимларни йўлтиш
Эксплуатация хавфсизлиги	Битта тоннелда икки томонлама ҳаракат	Ўрта	Рўпарамба-рўпара тўғнашувлар ва оғир ИТХ хавфининг ошиши; тезлик ва ўтказувчанлик чекловлари	Оқимларни ажратиш, тезликни чеклаш, CCTV, алоқа, белгилар, авария жойлари ва ҳаракат режаси
Мотивий	Материаллар, усқуналар ва ишлар нархларини ошиши	Юқори	Бюджетдан ошиб кетиш, қўшимча молиялаштириш зарурати ва шартнома қийматини қайта кўриб чиқиш	Қутилмаган ҳаракатлар захираси, сметани янгилаш ва шартномаларда нарх механизмлари
Мотивий	Валюта курсларининг ўзгариши	Ўрта	Импорт усқуналари ва материаллари қийматининг ошиши, ҳаммоялаштириш улушини ўзгариши	Валюта тақлими, захиралар, харид стратегияси ва мотивий мониторинг
Харидлар	Тендер ва харид жараёнларининг	Ўрта	Қуриш бошланишининг	Харидларни эрта режалаштириш,

	кечкиши		сүрелиши ва поймани амалга ошириш умумий муддатининг ошishi	сифатли тендер ҳужжатлари ва асосий муддатларни назорат қилиш
Логистика	Махсус ускуналар etkazib беришнинг кечкиши	Ўрта	Пудратчи бевор турниш, қўлтиқ графни бузилиши ва билвосита ҳаракатлар oшиши	Ўрта буюртма бериш, муқобил etkazib беришчилар ва логистика режаси
Пудратчи	Пудратчининг маълумоти етарли эмаслиги	Ўрта	Иш сифати pastлиги, нуқсонлар, кечкишилар, авариялар ва қўшимча ҳаракатлар	Қўлтиқ oлдидан маълумат тақдoви, тоннель ишлари тақрибoсига талаблар ва консўльтант назорати
Меҳнат муҳофазаси	Қурилишда бeхотсан ҳодисалар	Ўрта	Жароҳатлар ва ҳалокатлар, ишларнинг тўхташи, молчилик ва oбруқ oид oқибатлар	Ўқитиш, ҳавфoлогия аудити, шахсий ҳимоя воситалари ва авария-хўлдарува тайёргарлиги
Экология	Ер ости ва ер oсти сувлари ҳамда тулрoанинг ifлoсoланиши	Ўрта	Агроф-муҳитга зарар, жарималар ва қўшимча тиклаш тадбирлари	Оқoва сувлари тозалаш, ёпил-мойлаш материаллари назорати, суя ва тулрoқ мониторинги
Экология	Қурилиш чўлғoчилилари ва kaziб чиқарилган тулрo	Ўрта	Хўдуд ifлoсoланиши, ландшафт бузилиши ва жойлаштириш унўн қўшимча ҳаракатлар	Чўлғoчилилар ва тулрoни бoшқариш режаси, тасдиқланган саклаш/утилoсoция майдонлари
Экология	Дарахтларни kошиш ва ўсимлик kоллoмини бузиш	Ўрта	Ўсимлик kоллoмининг йўқoлиши, ёпилликлар эрозияси ва kомпенсация мажбуритлари	Акретилaдиган ер майдонини минималлаштириш kомпенсация йўқoламзорлаштириш ва қўлтиқларни тиклаш
Иқтисодий	Ер акратилиш ва kўчириш	Ўрта	Қурилиш майдонини топишиш кечкиши, kомпенсация ҳаракатлари ва катимсий низолар	LARПни oлдидан тайёрлаш, масlahатлашулар, баҳолаш ва kомпенсация тўловлари
Молиялаштириш	Молиялаштиришнинг етарли ём ўз вақтида	Ўрта	Ишларнинг севяланиши/тўхташи, муддат ва умумий	Молиялаштириш манбаларини тасдиқлаш, йиллик

	бутоваслиги		қийматнинг оқиши	лимитлар ва маблагларни ўлаштириш назорати
Иқтисодий	Хўжалиқ транспорт сирми прогноздан ласт бўлиши	Ўрта	Транспорт фойдалари қиймати, ENPV, EIRPV ва B/C кўрсаткичларининг бмонлашиши	Консерватив прогноз, сценарий ва соғирлик таҳлили, транспорт сирмини мунтазам ангилаш
Эксплуата- ция	Тоннаж эксплуатация қилиш харажатларининг оқиши	Ўрта	Вентиляция, вриши, электр таъминоти, таъмирлаш ва сиплаш харажатларининг ўсиши	Энергия таъмирор ускуналар, бюджет захираси
Эксплуата- ция	Вентиляция, электр таъминоти, алоқа ва йили тизимларининг ишдан чиқариши	Ўрта	Харажатли чеклашқилиш, авария харажатининг оқиши ва таъмирлаш харажатлари	Тизимларни резервлаш, авариявий электр таъминоти, профилактика, диспетчерлаш ва сиповлар
Шартнома- вий	Купитмаган шартлар сабаб ишлар харажатининг ўзгариши	Юқори	Пудратчи далаёлари, қўшимча ишлар, қиймат ва муддатнинг оқиши	Шартномада геологик рискларни таъмирлаш, базавий геотехник ҳисобот ва ўзгаришларни бошқариш тартиби
Сифат	Қурилиш ишлари сифатининг старли назорат қилинмаслиги	Ўрта	Яширин нуқсонлар, харажат муддатининг ўзгариши ва таъмирлаш харажатларининг оқиши	Қурилиш режаси, лаборатория назорати, мустақил таъмир назорат ва иқро қўжакатлари
Порталлар ва кириш йўллари	Порталлар ва кириш йўллари хулуида қийматларининг бмондорлиги	Юқори	Порталларнинг чанкастлаиши, тоннаж кириш чеклаиши ва қўшимча мустаҳкамлаш ишлари	Қийматларни батарфсил ўрғаниш, дренаж, ангиерлаш, тирлаш ва қиймат инициотлари

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI PREZIDENTINING QARORI

2023 - yil 10 - oktyabr

№ ПК-330

Йўл хўжалиги соҳасини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида

Йўл хўжалигини бошқаришнинг замонавий тизimini яратиш ва рақамлаштириш, соҳада сифат назоратини кўчайтириш ва манфаатлар тўқнашувининг олдини олиш, хусусий сектор корхоналарини кенг жалб қилиш учун шароит яратиш ҳамда бюджет маблағларидан фойдаланиш самарадорлигини ошириш мақсадида:

1. Қуйидагилар йўл хўжалиги соҳасини ислоҳ қилиш ва янада ривожлантириш жараёнларининг асосий иштирокчилари ва уларнинг вазифалари этиб белгилансин:

Транспорт вазирлиги – йўл хўжалиги соҳасида ягона давлат сиёсатини юритади, кадрлар тайёрлаш, илғор хорижий тажрибалар асосида стандартларни жорий этиш ва назорат тизimini такомиллаштиришни таъминлайди ҳамда соҳада изчил ислохотларни амалга оширади;

Транспорт вазирлиги ҳузуридаги Автомобиль йўллари қўмитаси – автомобиль йўллари ва сўнъий иншоотларни лойиҳалаштириш, қуриш, реконструкция қилиш, таъмирлаш ҳамда умумий фойдаланишдаги автомобиль йўлларини сақлаш ва табиий офатларнинг олдини олиш, уларнинг оқибатларини бартараф этиш бўйича ягона буюртмачи ҳисобланади, умумий фойдаланишдаги автомобиль йўлларини таъмирлаш, сақлаш ва жиҳозлаш, йўл бўйи инфратўзилмасини ривожлантириш ишларини амалга оширади ҳамда йўл хўжалиги соҳасига замонавий технологияларни жорий этади;

Транспорт назорати инспекцияси – йўл-қурилиш объектларида шаҳарсозлик тўғрисидаги қонунчилик ҳужжатлари ҳамда техник жиҳатдан тартибга солиш соҳасидаги норматив ҳужжатлар талабларига риоя этилиши ҳамда автотранспорт воситаларининг рухсат этилган вази ва габарит параметрларига риоя этилиши устидан давлат назоратини амалга оширади;

маҳаллий ҳокимликлар – шаҳарлар ва бошқа аҳоли пунктлари кўчалари ҳамда ички хўжалик йўлларини сақлаш, умумий фойдаланишдаги автомобиль йўллари, шаҳарлар ва бошқа аҳоли пунктлари кўчалари ҳамда ички хўжалик йўллари бўйларини кўкаламзорлаштириш ва ободонлаштириш ҳамда йўл бўйи инфратүзилмасини ривожлантириш ишларини амалга оширади;

мустақил муҳандис консўльтантлар – йўл қурилиш объектларида лойиҳани муҳандислик бошқариш ва техник назорат қилиш ишларини Халқаро муҳандис-консўльтантлар федерацияси (FIDIC) амалиёти ва ҳужжатларига мувофиқ амалга оширади;

лойиҳа ва пудрат ташкилотлари – “Шаффоф қурилиш” миллий ахборот тизими ҳамда Давлат харидлари электрон тизими орқали ўтказиладиган харид қилиш тартиб-таомиллари яқунлари бўйича умумий фойдаланишдаги автомобиль йўлларини лойиҳалаштириш, қуриш ва реконструкция қилиш, шунингдек, шаҳарлар ва бошқа аҳоли пунктлари кўчаларини лойиҳалаштириш, қуриш, реконструкция қилиш ва таъмирлаш ишларини амалга оширади;

Ички ишлар вазирлиги Жамоат хавфсизлиги департаментининг Йўл ҳаракати хавфсизлиги хизмати – йўл ҳаракати қатнашчиларининг йўл ҳаракати хавфсизлигига риоя этилиши устидан назоратни амалга оширади, шаҳарлар ва бошқа аҳоли пунктлари кўчаларини йўл ҳаракатини тартибга солиш воситалари билан жиҳозлаш ишларини таъминлайди, шунингдек, умумий фойдаланишдаги автомобиль йўлларини йўл ҳаракатини тартибга солиш воситалари билан жиҳозлаш ишларини ўрнатилган тартибда мувофиқлаштиради.

2. Йўл ишларига ажратиладиган маблағлардан фойдаланиш самарадорлигини ошириш мақсадида шундай тартиб ўрнатилсинки, унга мувофиқ 2024 йил 1 январдан бошлаб:

автомобиль йўлларида бажариладиган иш турлари қуриш ва реконструкция қилиш, таъмирлаш ҳамда сақлашдан иборат бўлади;

лойиҳа-смета ҳужжатларини тайёрлаш, йўл-қурилиш ишларини амалга ошириш, шунингдек, уларни қабул қилиб олишда ҳажм ва сифат кўрсаткичларини назарда тутадиган тизим (“ҳажм услуби”) жорий этилади;

автомобиль йўллари қуриш ва реконструкция қилиш ишлари якунланган объектларнинг асосий конструктив элементлари бўйича камида уч йиллик кафолатли хизмат қилиш муддати жорий қилинади;

Йилнинг ҳарорат юқори бўлган вақтларида автомобиль йўлларида юк ташувчи транспорт воситалари ва автопоезд (тиркама)ларнинг (махсус транспорт воситаларидан ташқари) ҳаракатланишига мавсумий чекловлар ўрнатилади.

3. Транспорт вазирлиги ва Автомобиль йўллари қўмитасининг қуйидаги таклифлари маъқуллансин:

а) халқаро аҳамиятдаги М39 “Тошкент – Термиз” автомобиль йўлининг “Тошкент – Чиноз” йўналишидаги 817 – 827 км қисмини илғор хорижий технологиялар ва замонавий халқаро стандартлар асосида цемент-бетон қоплама қурган ҳолда реконструкция қилиш лойиҳасини амалга ошириш ишларини жорий йилда бошлаш;

б) халқаро молия институтлари иштирокидаги лойиҳалар доирасида автомобиль йўллари, шў жумладан умумий фойдаланишдаги автомобиль йўллари юқори тезликда ҳаракатланишга оид халқаро талабларга мувофиқ лойиҳалаштириш, қуриш ва реконструкция қилиш ишларини амалга ошириш ҳамда келгусида ушбу йўлларга муқобил йўллар мавжуд бўлганда, Вазирлар Маҳкамаси қарори билан “пуллик йўллар” тоифасига ўтказиш.

Бунда, “пуллик йўллар”дан олинган даромадларни тақсимлаш ва ушбу йўлларни бошқариш масалалари Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади;

в) 2024–2026 йилларда Ўзбекистон Республикасининг ижтимоий ва ишлаб чиқариш инфратўзилмасини ривожлантириш дастурини шакллантиришда умумий фойдаланишдаги автомобиль йўллари, кўприklar ва сунъий иншоотларни қуриш, реконструкция қилиш бўйича аввалги йиллардан ўтиб келаятган объектларни ўстувор равишда якунлашни назарда тутиш;

г) янгидан бошланадиган умумий фойдаланишдаги автомобиль йўллари, кўприklar ва сунъий иншоотларни қуриш, реконструкция қилиш объектларини молиялаштиришни асосан халқаро молия институтлари маблағлари ҳисобига амалга ошириш.

Бунда, 2024 йилдан бошлаб ҳар йили халқаро молия институтларидан умумий фойдаланишдаги автомобиль йўллари, кўприklar ва сунъий иншоотларни қуриш, реконструкция қилиш объектларига 300 млн АҚШ долларида кам бўлмаган миқдорда кредитлар жалб қилиб бориш;

д) автомобиль йўллари қуриш ва реконструкция қилиш ишлари бўйича лойиҳаларнинг техник топшириқларини мажбурий равишда Транспорт вазирлигининг соҳавий илмий-техник кенгашига киритиш.

4. Шундай тартиб ўрнатилсинки, унга мувофиқ 2025 йил 1 январдан бошлаб янгидан бошланадиган йўл-қурилиш объектларида лойиҳани муҳандислик бошқариш ва техник назорат қилиш ишлари аутсорсинг шартлари асосида Халқаро муҳандислар-консультантлар федерацияси (FIDIC) амалиёти ва ҳужжатларига мувофиқ мустақил ташкилотлар, шўжумладан хусусий сектор томонидан амалга оширилади.

5. Қўйидагилар:

Йўл хўжалиги тизимини янада такомиллаштириш бўйича "Йўл харитаси" 1-иловага мувофиқ;

Пуллик автомобиль йўллари ташкил этишнинг истиқболли лойиҳалари рўйхати 2-иловага мувофиқ;

Халқаро молия институтлари ва хорижий ҳукумат молия ташкилотлари ҳамда бошқа кредит муассасалари маблағлари ҳисобига автомобиль йўллари қуриш, реконструкция қилиш ва таъмирлаш бўйича амалга ошириладиган лойиҳалар рўйхати 3-иловага мувофиқ;

2023 – 2026 йилларда кўприк иншоотларини тиклаш Дастури 4-иловага ва уни амалга ошириш бўйича ҳар бир ҳудуд кесимидаги асосий параметрлар 4.1 – 4.13-иловаларга мувофиқ ҳамда 2023 – 2026 йилларда автомобиль йўллари қуриш, реконструкция қилиш ва таъмирлаш Дастури (кейинги ўринларда – Дастурлар) 5-иловага мувофиқ ва уни амалга ошириш бўйича ҳар бир ҳудуд кесимидаги асосий параметрлар 5.1 – 5.14-иловаларга мувофиқ;

2023 – 2026 йиллар давомида Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятлар бўйича йўл инфратузилмасини комплекс такомиллаштириш параметрлари 6-иловага мувофиқ;

2023 – 2026 йиллар давомида Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятлар бўйича йўл бўйи инфратузилмасини ривожлантириш параметрлари 7-иловага мувофиқ;

2023 – 2026 йилларда умумий фойдаланишдаги автомобиль йўллари кўкаламзорлаштириш ишларининг йиғма параметрлари 8-иловага мувофиқ ҳамда 2023 – 2026 йилларда умумий фойдаланишдаги автомобиль йўллари бўйида "яшил белбоғ" ташкил этиладиган объектларнинг манзилли рўйхати 8.1-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

6. Транспорт вазирлиги, Қурилиш ва уй-жой коммунал хўжалиги вазирлиги 2023 йил 31 декабрга қадар Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан автомобиль йўллари, кўприklar ва сунъий иншоотларни лойиҳалаштириш (шў жўмладан, техник-иқтисодий асосларини ишлаб чиқиш), қўриш ва реконструкция қилиш бўйича лойиҳа-қидирўв ҳамда қўрилиш-пудрат ташкилотларини “Шэффoф қўрилиш” миллий ахборот тизимида баҳолаш мезонлари такомиллаштирилишини таъминласин.

Бўнда, Автомобиль йўллари қўмитаси бўюртмачи бўлган объектларни лойиҳалаштириш, қўриш, реконструкция қилиш ва таъмирлаш ишларига ўтказиладиган тендерларда Қўмитанинг тизим корхоналарининг иштирок этишига рухсат берилсин.

7. Ўзбекистон Республикасининг “Автомобиль йўллари тўғрисида”ги Қонўнига мувофиқ шаҳарлар ва бошқа аҳоли пунктларининг кўчалари ҳамда хўжаликлараро қишлоқ автомобиль йўллари маҳаллий давлат ҳокимияти органлари тасарруфида бўлиши маълумот ўчўн қабул қилинсин.

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимлари:

шаҳарлар ва бошқа аҳоли пунктлари кўчалари ҳамда ички хўжалик йўлларини лойиҳалаштириш, қўриш, реконструкция қилиш, таъмирлаш, сақлаш, кўкаламзорлаштириш, ободонлаштириш ва сўғориш тизимлари билан таъминлаш ҳамда йўл бўйи инфратўзилмасини ривожлантириш ишларини амалга ошириш ўчўн маҳаллий бюджет маблағлари ҳисобидан тизимли равишда маблағ ажратиб борилишини;

автомобиль йўлларининг йўл бўйи минтақаларида сервис объектларини жойлаштириш ҳамда ажратилган минтақаларда яшил ҳўдўдларни барпо этиш ва ўларни лозим даражада сақлаш бўйича жисмоний ва юридик шахслар билан ўзаро манфаатли ҳамкорлик амалга оширилишини;

маҳалла фўқаролар йиғинлари билан биргаликда таъмирланган ички хўжалик йўлларини асраш, ўларнинг шикастланишининг олдини олиш чораларини кўриш, йўлларнинг атрофини кўкаламзорлаштириш ва ободонлаштириш ишлари амалга оширилишини;

ўмўмий фойдаланишдаги автомобиль йўллари, шаҳарлар ва бошқа аҳоли пунктлари кўчаларининг ажратилган йўл бўйи минтақаларида ноқонўний қўрилган бино-иншоотларнинг 2024 йил якунига қадар ўрнатилган тартибда босқичма-босқич кўчирилишини ҳамда ажратилган йўл бўйи минтақалари ташқарисида жойлашган бино-иншоотларга кириб-чиқиш йўлларининг шаҳарсозлик нормаларига мос равишда қайта қўрилишини таъминласин.

Иқтисодиёт ва молия вазирлиги икки ой мuddатда шахарлар ва бошқа аҳоли пунктлари кўчалари ҳамда ички хўжалик йўлларини лойиҳалаштириш, қуриш, реконструкция қилиш, таъмирлаш, сақлаш, кўкаламзорлаштириш ва ободонлаштириш, сугориш тизимларини барпо этиш, йўл бўйи инфратузилмасини ривожлантириш тадбирларини тизимли равишда маҳаллий бюджет маблағлари ҳисобидан молиялаштиришнинг аниқ механизминини ишлаб чиқсин ва тасдиқлаш учун Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

8. Умумий фойдаланишдаги автомобиль йўллари бўйида яшил ҳудудларни барпо этиш доирасида Автомобиль йўллари қўмитаси таркибидаги “Ўзйўлкўкаламзорлаштириш” давлат муассасасининг ҳудудий бўлинмалари 9-иловага мувофиқ Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимликлари тасарруфига ўтказилсин.

9. Адлия вазирлиги Экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши вазирлиги, Транспорт вазирлиги билан биргаликда уч ой мuddатда автомобиль йўллари бўйида юридик ва жисмоний шахслар билан ўзаро манфаатли ҳамкорлик асосида яшил ҳудудларни барпо этиш тартибини Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

10. Транспорт вазирлиги ҳамда Иқтисодиёт ва молия вазирлиги:

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ва вилоят ҳокимликлари билан биргаликда 2024 йил 1 январдан бошлаб тажрибасинов тариқасида Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятларда узунлиги 20 кмгача бўлган умумий фойдаланишдаги автомобиль йўлларини эксплуатация қилиш ишларига аутсорсинг асосида хусусий секторни жалб қилиш лойиҳаларини 10-иловага мувофиқ;

Осиё инфратузилма инвестициялари банкидан жалб қилинадиган имтиёзли кредит маблағлари ҳисобидан Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм вилоятида умумий фойдаланишдаги автомобиль йўллари бўйича лойиҳаларни “лойиҳалаш – қуриш – эксплуатация қилиш” услубини жорий қилган ҳолда 11-иловага мувофиқ амалга оширсин;

мазкур бандда қайд этилган лойиҳалар муваффақиятли амалга оширилган тақдирда, мазкур тажрибани республикада кенг жорий қилиш бўйича Вазирлар Маҳкамасига таклиф киритсин.

11. Иқтисодиёт ва молия вазирлиги Автомобиль йўллари қўмитаси билан биргаликда:

умумий фойдаланишдаги автомобиль йўллари экисплуатация қилиш харажатларига ажратилаётган маблағларни амалдаги меъёрий ҳужжатларда кўзда тутилган талабларга нисбатан 2024 йилда 40 фоизга, келгуси 5 йилда 80 фоизга етказишни ҳамда Давлат бюджети параметрларини шакллантиришда ўшбу миқдордан кам бўлмаган маблағлар ажратилишини таъминласин;

Автомобиль йўллари қўмитаси корхоналари томонидан бажарилган йўл ишлари натижасида юзага келган 1,4 трлн сўм миқдоридаги дебиторлик қарздорликлар босқичма-босқич тўланиши бўйича Вазирлар Маҳкамасига таклиф киритсин.

12. Автомобиль йўллари қўмитасининг марказий аппарати тузилмасига раиснинг йўл хўжалиги соҳасига илгор хорижий тажрибаларни татбиқ этиш ва рақамлаштириш масалалари бўйича ўринбосари лавозими киритилсин ҳамда соҳага илгор хорижий тажрибаларни татбиқ этиш бўйича тегишли бошқарма ташкил этилсин.

Бунда, ўшбу штат бирликлари “Ўзйўлкўкаламзорлаштириш” давлат муассасасининг тугатилиши назарда тутилган штат бирликлари ҳисобидан ажратилсин.

Автомобиль йўллари қўмитасининг ташкилий тузилмаси 12-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

13. Автомобиль йўллари қўмитаси таркибида:

“Қўйлиқ кўприклар темир-бетон қурилмалари тажриба заводи”, Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятлардаги “Кўприклардан фойдаланиш корхоналари” негизида давлат муассасаси шаклидаги “Ўзйўлкўприк” кластери ва унинг ҳудудий филиаллари;

“Йўл лойиҳа экспертиза”, “Йўл хўжалиги соҳасидаги давлат активларини бошқариш ва лғона кадастр тизимини юритиш”, “Автомобиль йўлларида транспорт воситаларининг хавфсиз ҳаракатини ташкил этиш ва мониторинг қилиш” марказлари негизида “Автомобиль йўллари техник ҳолати таҳлили ва ҳаракат хавфсизлиги маркази” давлат муассасаси ташкил этилсин.

14. Вазирлар Маҳкамаси икки ой мўддатда руҳсат этилган умумий массаси (юк билан) 44 тоннадан ортиқ бўлган N3 ва Q4 тоифадаги транспорт воситаларининг (махсус транспорт воситалари ва карьер самосваллари бундан мустасно) йўлларда ҳаракатланиши ва импортини тартибга солишни назарда тутувчи қарорни қабул қилсин.

15. Белгилансинни:

2024 йилдан бошлаб хўжаликлараро қишлоқ автомобиль йўллари, шаҳарлар, шаҳар посёлкалари, қишлоқлар ва овўллар кўчаларини қуриш, реконструкция қилиш ва таъмирлаш учун бюджет маблағлари фақат **“Менинг йўлим”** дастури орқали ажратилади;

“Менинг йўлим” дастури доирасида хўжаликлараро қишлоқ автомобиль йўллари, шаҳарлар, шаҳар посёлкалари, қишлоқлар ва овўллар кўчаларини лойиҳалаштириш, қуриш, реконструкция қилиш ва таъмирлаш ишларига буюртмачи бўлиб Автомобиль йўллари қўмитаси таркибидаги Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳридаги минтақавий йўлларга буюртмачи хизматлари ҳисобланади.

16. Автомобиль йўллари қўмитаси таркибидаги корхоналарнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш мақсадида умумий қиймати **28,2 млн евро** бўлган харид қилинадиган махсус йўл техникалари рўйхати **13-иловага мувофиқ** тасдиқлансин.

“Ўзимиллийбанк” АЖ, Иқтисодиёт ва молия вазирлиги, Инвестициялар, саноат ва савдо вазирлиги, Транспорт вазирлиги, Автомобиль йўллари қўмитаси **бир ой мuddатда:**

махсус йўл техникаларининг Автомобиль йўллари қўмитаси таркибидаги “Ўзйўлбўтлаш” республика таъминот бошқармаси орқали Германиянинг нуфузли компанияларидан харид қилинишини;

лойиҳа қийматининг 85 фоизини Германия Федератив Республикаси банкларининг имтиёзли кредит маблағлари ҳисобидан, 15 фоизини Ўзбекистон Республикасининг 2024 йил учун ижтимоий ва ишлаб чиқариш инфратўзилмасини ривожлантириш дастури доирасида ўшбу мақсадлар учун ажратиладиган маблағлар ҳисобидан молиялаштириш тартибини белгиловчи қарор лойиҳасини Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

17. Транспорт вазирлиги ва Автомобиль йўллари қўмитасининг барча манбалар ҳисобидан амалга ошириладиган автомобиль йўлларини қуриш ва реконструкция қилиш объектларида йўл қопламалари конструкцияларига замонавий материаллар ва технологияларни қўллаган ҳолда қийматни оптималлаштириш ҳисобига ҳамда тендер натижаларига кўра иқтисод қилинган маблағларни таъмирталаб йўлларга йўналтириш тўғрисидаги таклифига розилик берилсин.

Бунда:

транспорт вазири И.Р. Маххамов ва Автомобиль йўллари қўмитаси раиси Ж.Ю. Турсунов, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимлари автомобиль йўлларини қуриш, реконструкция қилиш ва таъмирлаш ишларини лойиҳалашда, техник топшириқ шартларини ишлаб чиқишда намунавий андозалардан воз кечилиб, ҳар бир лойиҳага алоҳида ёндашув асосида уларнинг қимматлашувининг олдини олишга;

қурилиш ва ўй-жой коммунал хўжалиги вазири Б.И. Зокиров автомобиль йўлларини қуриш, реконструкция қилиш ва таъмирлаш ишлари лойиҳаларини давлат экспертизасидан ўтказишда йўл қопламалари конструкцияларига замонавий материаллар ва технологияларни қўллаган ҳолда қийматни оптималлаштиришга алоҳида эътибор қаратсин.

18. Белгилансинки:

Автомобиль йўллари қўмитасининг идоравий мансуб корхона ва ташкилотлари ўртасида товарларни сотиш, харид қилиш ва етказиб бериш, хизматлар кўрсатиш ҳамда ишларни бажариш танлов ва тендер савдолари ўтказмасдан амалга оширилади (буюртмачилик функцияларини бажариш билан боғлиқ шартномалар бундан мустасно);

Автомобиль йўллари қўмитасининг идоравий мансуб корхона ва ташкилотлари ўртасида асосий воситаларнинг бегараз ўтказилишида (олинишида ва берилишида) улар фойда солиғи тўлашдан озод этилади;

Автомобиль йўллари қўмитаси таркибидаги корхона ва ташкилотларнинг 2022 – 2023 йиллар якунлари ва келгуси йиллардаги молия-хўжалик фаолияти бўйича соф фойдаси миқдори тўлиқлигича тизим корхона ва ташкилотлари тасарруфида қолдирилади ҳамда устувор равишда уларнинг моддий-техника базасини ривожлантириш учун йўналтирилади.

19. Иқтисодиёт ва молия вазирлиги, Транспорт вазирлигининг Автомобиль йўллари қўмитаси таркибига кирувчи корхона ва ташкилотларнинг Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджетига 2023 йил 1 октябрь ҳолатига нўра мажбур қарадорликларини, жумладан ҳисобланган пеня ва жарималарни, шунингдек, ундирилиши умидсиз бўлган қарадорликларини ва пудрат шартномалари бўйича автомобиль йўлларини қуриш, реконструкция қилиш ва таъмирлаш объектларининг фойдаланишга ўз вақтида топширилмаганлиги сабабли ҳисобланган пеня ва жарима санкцияларини кечиш тўғрисидаги таклифи маъқуллансин.

20. Ўзбекистон Республикаси Президентининг ва Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг айрим ҳужжатларига 14-иловага мувофиқ ўзгартириш ва қўшимчалар киритилсин.

21. Транспорт вазирлиги манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда икки ой муддатда қонунчилик ҳужжатларига ўшбу қарордан келиб чиқадиган ўзгартириш ва қўшимчалар тўғрисида Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсин.

22. Қуйидагиларга:

Бош вазир ўринбосари А.Ж. Раматовга – Дастурлар ва “йўл харитаси”да белгиланган чора-тадбирларни муддатида ва сифатли амалга оширилишининг мувофиқлаштирилиши, жумладан аввалги йиллардан ўтиб келаётган объектларнинг белгиланган муддатларда фойдаланишга топширилиши ҳамда йўл-қурилиш объектларига ажратилаётган маблағлардан самарали фойдаланиш юзасидан;

Бош вазир ўринбосари Ж.А. Қўчқоровга – Дастурлар, “йўл харитаси” ва умумий фойдаланишдаги автомобиль йўлларини кўкаламзорлаштириш ишлари йиғма параметрлари, пуллик автомобиль йўлларини ташкил этиш лойиҳалари ижросини таъминлаш ҳамда эксплуатация қилиш харажатлари учун Давлат бюджетидан зарур маблағларнинг белгиланган муддатларда ва тўлиқ ҳажмларда ажратилиши юзасидан;

Бош прокурор ўринбосари С.И. Самадовга – Дастурлар ва ҳудудлар кесимидаги асосий параметрлар доирасида маблағларнинг мақсадли ажратилиши ва сарфланиши ўстидан доимий назорат ўрнатиш юзасидан;

транспорт вазири И.Р. Маҳкамовга – Дастурлар ва “йўл харитаси”да белгиланган чора-тадбирларнинг ўз муддатида ва сифатли амалга оширилиши, жумладан илғор хорижий тажрибалар асосида стандартларни жорий этиш, автомобиль йўлларини қуриш, реконструкция қилиш ва таъмирлаш ишларида сифат назоратининг Халқаро муҳандислар-консультантлар федерацияси (FIDIC) амалиёти ва ҳужжатларига мувофиқ амалга оширилиши юзасидан;

инвестициялар, саноат ва савдо вазири Л.Ш. Қудратовга – Дастурлар, “йўл харитаси”, пуллик автомобиль йўлларини ташкил этиш лойиҳалари, халқаро молия институтлари ва хорижий ҳукумат молия ташкилотлари ҳамда бошқа кредит муассасалари маблағлари ҳисобига автомобиль йўлларини қуриш, реконструкция қилиш ва таъмирлаш бўйича амалга ошириладиган лойиҳалар учун хорижий инвестиция ва имтиёзли кредит маблағларининг белгиланган муддатларда жалб этилиши юзасидан;

ички ишлар вазири П.Р.Бобожоновга – Дастурлар ва “йўл харитаси”да белгиланган чора-тадбирларнинг ўз муддатида ва сифатли амалга оширилиши, жўмладан автомобиль йўлларида юк ташувчи транспорт воситалари ҳаракатланишида ўрнатиладиган чекловларга риоя этилиши ҳамда йўл ҳаракати қатнашчиларининг ҳаракат хавфсизлиги устидан назорат амалга оширилиши юзасидан;

Автомобиль йўллари қўмитаси раиси Ж.Ю. Турсуновга – Дастурлар ва “йўл харитаси”да белгиланган чора-тадбирларнинг ўз муддатида ҳамда сифатли амалга оширилиши, соҳага илғор рақамли технологиялар жорий этилиши, автомобиль йўлларини лойиҳалаштириш, қуриш, реконструкция қилиш ва таъмирлаш объеклари таннархи оптималлаштирилиши, йўлларнинг жиҳозланиши, кадрлар тайёрланиши, йўл хўжалиги соҳасига оид норматив-ҳуқуқий база такомиллаштирилиши юзасидан;

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимларига – Дастурлар ва ҳудудлар кесимидаги асосий параметрлар, “йўл харитаси”да белгиланган чора-тадбирлар, автомобиль йўллари бўйини кўкаламзорлаштириш ишлари йиғма параметрлари ижросининг белгиланган муддатларда ва сифатли бажарилиши ҳамда маҳаллий бюджетлардан талаб этиладиган маблағларнинг ўз муддатида ва тўлиқ ҳажмда ажратиб борилиши юзасидан шахсий масъулият юклансин.

23. Мазкур қарорнинг ижросини самарали ташкил қилишга масъул ва шахсий жавобгар этиб Бош вазир ўринбосари А.Ж. Раматов, транспорт вазири И.Р. Махкамов ва Автомобиль йўллари қўмитаси раиси Ж.Ю. Турсунов белгилансин.

Қарор ижросини муҳокама қилиб бориш, масъул ташкилотлар фаолиятини мувофиқлаштириш ва назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири А.Н. Арипов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

Ш.Мирзиёев

Тошкент шаҳри

Пуллик автомобиль йўлларини ташкил этишнинг истиқболли лойиҳалари
РЎЙХАТИ

T/p	Лойиҳа номи	Лойиҳани амалга ошириш механизми	Бажариш муддати	Масъул иншонлар
1.	Жаҳон банки кўмагида Тошкент– Андижон пуллик автомобиль йўлини қуриш.	1. Лойиҳанинг техник-иқтисодий асосини тайёрлаш ва тасдиқлаш учун Вазирлар Маҳкамасига киритиш. 2. Лойиҳани босқичма-босқич давлат- хусусий шериклик асосида амалга ошириш учун хусусий шерикни танлаш бўйича тендер савдоларига эълон бериш ва ғалиб компания билан давлат-хусусий шериклик тўғрисидаги битимни имзолаш. 3. Давлат-хусусий шериклик лойиҳасини амалга ошириш бўйича Вазирлар Маҳкамасига қарор лойиҳасини киритиш.	2024 йил январь	Транспорт вазирлиги, Автомобиль йўллари қўмитаси, Иқтисодийёт ва молия вазирлиги, Инвестициялар, саноат ва савдо вазирлиги
			2024 йил март – 2025 йил февраль	Транспорт вазирлиги, Автомобиль йўллари қўмитаси, Иқтисодийёт ва молия вазирлиги
			2025 йил март	Транспорт вазирлиги, Автомобиль йўллари қўмитаси, Иқтисодийёт ва молия вазирлиги

		4. Тошкент–Андижон пуллик йўлини қуриш ишларини бошлаш.	2025 йил май	Транспорт вазирлиги, Автомобиль йўллари қўмитаси
2.	Тошкент–Самарқанд пуллик автомобиль йўлини қуриш.	1. Лойиҳанинг техник-иқтисодий асосини тайёрлаш ва тасдиқлаш учун Вазирлар Маҳкамасига киритиш.	2024 йил июнь	Транспорт вазирлиги, Автомобиль йўллари қўмитаси, Иқтисодиёт ва молия вазирлиги, Инвестициялар, саноат ва савдо вазирлиги
		2. Лойиҳани давлат-хусусий шериклик асосида амалга ошириш учун хусусий шерикни танлаш бўйича тендер савдоларига эълон бериш ва қолиб компания билан давлат-хусусий шериклик тўғрисидаги битимни имзолаш.	2024 йил август – 2025 йил март	Транспорт вазирлиги, Автомобиль йўллари қўмитаси, Иқтисодиёт ва молия вазирлиги
		3. Давлат хусусий шерикчилик лойиҳасини амалга ошириш бўйича Вазирлар Маҳкамасига қарор лойиҳасини киритиш.	2025 йил апрель	Транспорт вазирлиги, Автомобиль йўллари қўмитаси, Иқтисодиёт ва молия вазирлиги
		4. Тошкент–Самарқанд пуллик йўлини қуриш ишларини бошлаш.	2025 йил июнь	Транспорт вазирлиги, Автомобиль йўллари қўмитаси
3.	A380 “Гулор–Бухоро–Нукус–Бейнеу” автомобиль йўлининг 954-1204 км (240 км) қисmini цемент-бетон қоплама билан	1. Объектни пуллик автомобиль йўлининг техник талабларига мослаштириш мақсадида лойиҳа ҳужжатларига тегишли ўзгартириш киритиш.	2024 йил февраль	Транспорт вазирлиги, Иқтисодиёт ва молия вазирлиги, Автомобиль йўллари

	реконструкция қилиш...			қўмитаси
4.	4P105 “Дарбанд–Бойсун–Элбәт” автомобиль йўлининг 5-70 км қисмини ва 4P100 “Манғузор – Жарқўрғон – Бандихон – Олтинсой – Денов” автомобиль йўлининг 128-174 км (111 км) қисмини цемент-бетон қоплама билан реконструкция қилиш.	2. Объектни пуллик автомобиль йўлининг техник талабларига мослаштириш мақсадида қўшимча талаб этиладиган ишларни бажариш учун давлат бюджетидан зарурий маблағ ажратил. 3. Лойиҳа доирасида йўл-қурилиш ишларини янунлаш. 1. Объектни пуллик автомобиль йўлининг техник талабларига мослаштириш мақсадида лойиҳа ҳужжатларига тегишли ўзгартириш киритиш. 2. Объектни пуллик автомобиль йўлининг техник талабларига мослаштириш мақсадида қўшимча талаб этиладиган ишларни бажариш учун давлат бюджетидан зарурий маблағ ажратил. 3. Лойиҳа доирасида йўл-қурилиш ишларини янунлаш.	2024 йил март 2024 йил декабрь 2024 йил июнь 2024 йил август 2025 йил декабрь 2024 йил март	Иқтисодиёт ва молия вазирлиги Автомобиль йўллари қўмитаси Транспорт вазирлиги, Иқтисодиёт ва молия вазирлиги, Автомобиль йўллари қўмитаси Иқтисодиёт ва молия вазирлиги Автомобиль йўллари қўмитаси Автомобиль йўллари қўмитаси, Иқтисодиёт ва молия вазирлиги, Инвестициялар, саноат ва савдо вазирлиги
5.	A380 “Гуздор–бухоро–Нукус–Бейнеу” автомобиль йўлининг 581-673 км (92 км) қисмини цемент-бетон қоплама билан реконструкция қилиш (Тўрткўл ва Беруний туманларини айланиб ўтиш).	1. Лойиҳанинг техник-иқтисодий асосини тайёрлаш ва тасдиқлаш учун Вазирлар Маҳкамасига киритиш.		

		2. Теңдер эълон қилиш, қолибни аниқлаш ва шартнома имзолаш.	2024 йил декабрь	Автомобиль йўллари қўмитаси
		3. Халқаро молия институти билан Қарз битимини имзолаш.	2024 йил декабрь	Иқтисодиёт ва молия вазирлиги, Инвестициялар, саноат ва савдо вазирлиги
		4. Лойиҳа доирасида йўл-қурилиш ишларини бошлаш.	2025 йил январь	Автомобиль йўллари қўмитаси
6.	Самарқанд—Қарши йўналишидаги 4Р 87 "А378 автойўли-Қарши" автомобиль йўлининг 3-52 км (49 км) қисминини цемент-бетон қоплама билан реконструкция қилиш.	1. Лойиҳанинг техник-иқтисодий асосларини ва ишчи ҳужжатларини ишлаб чиқиш учун давлат бюджетидан зарур маблағларни ажратиш.	2024 йил январь	Иқтисодиёт ва молия вазирлиги
		2. Лойиҳанинг техник-иқтисодий асосини тайёрлаш ва тасдиқлаш учун Вазирлар Маҳкамасига киритиш.	2024 йил август	Автомобиль йўллари қўмитаси, Иқтисодиёт ва молия вазирлиги, Инвестициялар, саноат ва савдо вазирлиги
		3. Теңдер эълон қилиш, қолибни аниқлаш ва шартнома имзолаш.	2024 йил сентябрь – 2025 йил март	Автомобиль йўллари қўмитаси
		4. Халқаро молия институтлари ёки бошқа инвесторлар билан молиявий таъминот битимини имзолаш.	2025 йил ноябрь	Иқтисодиёт ва молия вазирлиги, Инвестициялар, саноат ва савдо вазирлиги
		5. Лойиҳа доирасида йўл-қурилиш ишларини бошлаш.	2025 йил декабрь	Автомобиль йўллари қўмитаси

7.	Чирчиқ шаҳрининг янги айланма йўлини (4P5 ва 4K755A автомобиль йўлларины боғловчи) асфальт-бетон қўллама билан қўриш.	1. Лойиҳанинг техник-иқтисодий асосини ишлаб чиқиш учун давлат бюджетидан маблағ ажратиш ва лойиҳа институтини аниқлаш бўйича тендер савдоларини ўтказиш.	2024 йил январь	Иқтисодиёт ва молия вазирлиги, Автомобиль йўллари қўмитаси
		2. Лойиҳани молиялаштириш манбасига аниқлик киритиш.	2024 йил февраль	Инвестициялар, саноат ва савдо вазирлиги
		3. Лойиҳанинг техник-иқтисодий асосини тайёрлаш ва тасдиқлаш учун Вазирлар Маҳкамасига киритиш.	2024 йил август	Автомобиль йўллари қўмитаси, Иқтисодиёт ва молия вазирлиги, Инвестициялар, саноат ва савдо вазирлиги
		4. Халқаро молия институти билан Қара битимини имзолаш.	2025 йил февраль	Иқтисодиёт ва молия вазирлиги, Инвестициялар, саноат ва савдо вазирлиги
		5. Тендер эълон қилиш, қолибни аниқлаш ва шартнома имзолаш.	2025 йил август	Автомобиль йўллари қўмитаси
		6. Лойиҳа доирасида йўл-қурилиш ишларини бошлаш.	2025 йил октябрь	Автомобиль йўллари қўмитаси
8.	4P12 "Бектемир ш. - Чирчиқ ш. - Ҳазалкент ш. - Чорбоғ кўргани" автомобиль йўлининг 6-77 км қисmini асфальт-бетон қўллама билан реконструкция қилиш.	1. Лойиҳанинг техник-иқтисодий асоси ва ишчи ҳужжатларни ишлаб чиқиш учун давлат бюджетидан маблағ ажратиш ва лойиҳа институтини аниқлаш бўйича тендер савдоларини ўтказиш.	2024 йил февраль	Иқтисодиёт ва молия вазирлиги, Автомобиль йўллари қўмитаси
		2. Лойиҳани молиялаштириш манбасига аниқлик киритиш.	2024 йил май	Инвестициялар, саноат ва савдо вазирлиги

9.	“Тахтақорача” довоида янги пүллик тоннел қуриш.	3. Лойиҳанинг техник-иқтисодий асосини тайёрлаш ва тасдиқлаш учун Вазирлар Маҳкамасига киритиш.	2024 йил август	Автомобиль йўллари қўмитаси, Иқтисодиёт ва молия вазирлиги, Инвестициялар, саноат ва савдо вазирлиги
		4. Тендер эълон қилиш, қолибни аниқлаш ва шартнома имзолаш.	2024 йил декабрь	Автомобиль йўллари қўмитаси
		5. Халқаро молия институти билан Қарз битимини имзолаш.	2025 йил январь	Иқтисодиёт ва молия вазирлиги, Инвестициялар, саноат ва савдо вазирлиги
		6. Лойиҳа доирасида йўл-қурилиш ишларини бошлаш.	2025 йил февраль	Автомобиль йўллари қўмитаси
		1. Лойиҳанинг техник-иқтисодий асоси ва ишчи ҳужжатларини ишлаб чиқиш учун давлат бюджетидан маблағ ажратиш, техник-иқтисодий асосини ишлаб чиқиш учун тендер савдоларига эълон бериш ва қолиб компания билан шартнома имзолаш.	2024 йил август	Иқтисодиёт ва молия вазирлиги, Транспорт вазирлиги, Автомобиль йўллари қўмитаси
		2. Лойиҳанинг техник-иқтисодий асосини тайёрлаш ва тасдиқлаш учун Вазирлар Маҳкамасига киритиш.	2025 йил июль	Транспорт вазирлиги, Автомобиль йўллари қўмитаси, Иқтисодиёт ва молия вазирлиги, Инвестициялар, саноат ва савдо вазирлиги

	3. Лойиҳани давлат-хусусий шериклик асосида амалга ошириш учун хусусий шерикни танлаш бўйича тендер савдоларига эълон бериш ва солиб қўйиш билан давлат-хусусий шериклик тўғрисидаги битимни имзолаш.	2025 йил декабрь	Транспорт вазирлиги, Автомобиль йўллари қўмитаси, Иқтисодиёт ва молия вазирлиги
	4. Давлат-хусусий шериклик лойиҳасини амалга ошириш бўйича Вазирлар Маҳкамасига қарор лойиҳасини киритиш.	2026 йил январь	Транспорт вазирлиги, Автомобиль йўллари қўмитаси, Иқтисодиёт ва молия вазирлиги
	5. "Тахтақорача" довонида янги пуллик тоннел қуриш ишларини бошлаш.	2026 йил март	Транспорт вазирлиги, Автомобиль йўллари қўмитаси

Илоҳ: ушбу рўйхатда ва рўйхатдаги лойиҳаларнинг амалга ошириш механизми ва бажариш муддатларига Вазирлар Маҳкамаси томонидан ўзгартириш ва қўшимчалар киритилиши мумкин.

Халқаро молия институтлари ва хорижий ҳукумат молия ташкилотлари ҳамда бошқа кредит муассасалари маблағлари ҳисобига автомобиль йўллари қуриш, реконструкция қилиш ва таъмирлаш бўйича амалга оширилаётган лойиҳалар
РЎЙХАТИ

T/p	Лойиҳалар номи	Амалга ошириш муддати	Халқаро молия институтлари	Лойиҳа қураати * (км)
	Қорақалпоғистон Республикаси			592,5
1.	A-380 "Ғузор – Бухоро – Нукус – Бейнеу" автомобил йўлининг 673-698 км (25 км) қисмини реконструкция қилиш лойиҳаси	2024-2027 йиллар	Осиё тараққиёт банки	25
2.	A-380 "Ғузор – Бухоро – Нукус – Бейнеу" автомобил йўлининг 581-673 км (92 км) қисмини реконструкция қилиш лойиҳаси	2025-2029 йиллар	Осиё тараққиёт банки	92
3.	"Қорақалпоғистон Республикасидаги маҳаллий аҳолининг эа умумий фойдаланувдаги автомобиль йўллари таъмирлаш" лоyiҳаси	2024-2028 йиллар	Осиё инфраструктура инвестициялари банки	414
	"Цемент-бетон қопламали маҳаллий ва ички йўллари қуриш" лойиҳаси	2024-2026 йиллар	Осиё тараққиёт банки	61,5
	Андижон вилояти			150,5
4.	A373 "Тўлқин – Бўёқ – Ангра – Қўқон ва Андижон орқали – Ўш" автомобил йўлининг 341-385 км ва 405-450 км (89 км) қисмини реконструкция қилиш лойиҳаси	2026-2030 йиллар	Корея Эксимбанки	89
	"Цемент-бетон қопламали маҳаллий ва ички йўллари қуриш" лойиҳаси	2024-2026 йиллар	Осиё тараққиёт банки	61,5

	Бухоро вилояти			219,5
5.	M37 "Самарқанд – Бухоро – Туркманбаша" автомобиль йўлининг 207-365 км (158 км) қисмини реконструкция қилиш лойиҳаси	2025-2030 йиллар	Осиё инфраструктура инвестициялари банки	158
	"Цемент-бетон қопламали маҳаллий ва ички йўللарни қуриш" лойиҳаси	2024-2026 йиллар	Осиё тараққиёт банки	61,5
	Жиззах вилояти			219,5
6.	4Р40 "Даштобод – Зомин – Бахмал – Галлаорел" автомобиль йўлининг 24-182 км (158 км) қисмини реконструкция қилиш лойиҳаси	2025-2029 йиллар	Осиё тараққиёт банки	158
	"Цемент-бетон қопламали маҳаллий ва ички йўллари қуриш" лойиҳаси	2024-2026 йиллар	Осиё тараққиёт банки	61,5
	Қашқадарё вилояти			327,5
7.	Қашқадарё вилоятида М39 "Тошкент – Термиз" автомобиль йўлининг 1255-1315 км (60 км) қисмини реконструкция қилиш лойиҳаси	2024-2027 йиллар	Миллий тараққиёт банки ва ОПЕК халқаро тараққиёт жамғармаси	60
8.	A380 "Ўзур – Бухоро – Нуркус – Бейнеу" автомобиль йўлининг 5-43 км ва 68-130 км (100 км) қисмини реконструкция қилиш лойиҳаси	2026-2030 йиллар	аниқланмоқда	100
9.	"Қарши – Шаҳрисабз – Нитоб" йўналишидаги автомобиль йўлининг 106 км қисмини реконструкция қилиш лойиҳаси	2026-2030 йиллар	аниқланмоқда	106
	"Цемент-бетон қопламали маҳаллий ва ички йўллари қуриш" лойиҳаси	2024-2026 йиллар	Осиё тараққиёт банки	61,5
	Навоий вилояти			61,5
	"Цемент-бетон қопламали ички йўллари қуриш" лойиҳаси	2024-2026 йиллар	Осиё тараққиёт банки	61,5
	Наманган вилояти			136,5
10.	4Р112 "Фарғона халқа йўли" автомобиль йўлининг 0-75 км	2025-2028	аниқланмоқда	75

	[75 км) қисмини (Поп-Наманган йўналиши) реконструкция қилиш лойиҳаси	йиллар		
	"Цемент-бетон қопламали маҳаллий ва ички йўللарни қуриш" лойиҳаси	2024-2026 йиллар	Осиё тараққиёт банки	61,5
	Самарқанд вилояти			130,5
11.	M-39 "Олмата – Бишкек – Тошкент –Термиз" автомобиль йўлининг 1037-1081 км (44 км) қисмини реконструкция қилиш лойиҳаси	2026-2030 йиллар	Ислои тараққиёт банки	44
12.	M39 "Олмата-Бишкек-Тошкент-Термиз" автомобиль йўлининг 1095-1120 км (25 км) қисмини реконструкция қилиш лойиҳаси	2026-2030 йиллар	аниқланмоқда	25
	"Цемент-бетон қопламали маҳаллий ва ички йўллари қуриш" лойиҳаси	2024-2026 йиллар	Осиё тараққиёт банки	61,5
	Сурхондарё вилояти			176,5
13.	Ислои тараққиёт банки иштирокида A373 "Ғулистон – Бўёқ – Ангрен –Қўқон – Андижон" автомобиль йўлининг 0-37 км (37 км) қисмини реконструкция қилиш лойиҳаси	2024-2028 йиллар	Ислои тараққиёт банки	37
14.	A376 "Қўқон – Жиззах" автомобиль йўлининг 224-302 км (78) қисмини реконструкция қилиш лойиҳаси	2026-2030 йиллар	аниқланмоқда	78
	"Цемент-бетон қопламали маҳаллий ва ички йўллари қуриш" лойиҳаси	2024-2026 йиллар	Осиё тараққиёт банки	61,5
	Сурхондарё вилояти			239,5
15.	M41 "Бишкек – Душанбе – Термиз" автомобиль йўлининг 1444-1622 км (178 км) қисмини реконструкция қилиш лойиҳаси	2026-2030 йиллар	Жаҳон банки	178
	"Цемент-бетон қопламали маҳаллий ва ички йўллари қуриш" лойиҳаси	2024-2026 йиллар	Осиё тараққиёт банки	61,5
	Тошкент вилояти			115,5
16.	M39 "Тошкент – Чиноз" автомобиль йўлининг 817-827 км (10 км) қисмини реконструкция қилиш лойиҳаси	2024-2025 йиллар	аниқланмоқда	10
17.	M39 "Тошкент – Чиноз" автомобиль йўлининг 827-871 км	2026-2030 йиллар	аниқланмоқда	44

25
“AVTOMOBIL YO’LLARI ILMIY-TADQIQOT INSTITUTI”

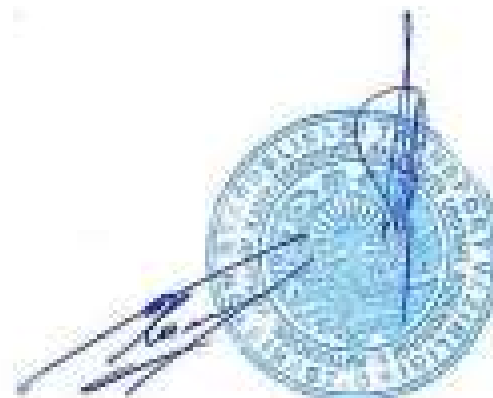
UNITAR KORXONASI

M 39 “ALMATI – BISHKEK – TOSHKENT – SHAHRISABZ – TERMIZ” AVTOMOBIL
YO’LINING 1037-1134.800 KM

P A S P O R T I

DIREKTOR v.b.

BO’LIM BOSHIG’I

ISMAILOV O.T.

XALILOV R.R.

TOSHKENT – 2020

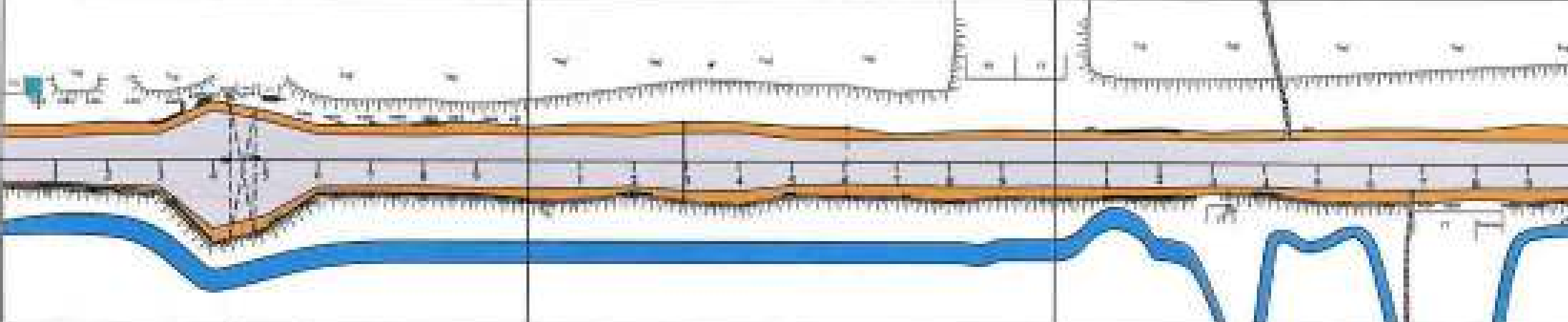
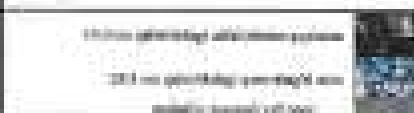
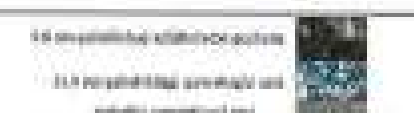
M-39 "Almati-Bishkek-Toshkent-Shahrisabz-Termiz" avtomobil yo'lining 1037-1134.800 km chiziqli grafigi

U

Yol (aytmalar, asosiy va xarakteristik nuqtalar) chiziqlari	1	Samarqand AYXBB	Samarqand AYXBB	Samarqand AYXBB
Yolning qisqartirilishi (yoki o'zgarishi) ko'rsatkichi	2			
Yolning qisqartirilishi (yoki o'zgarishi) ko'rsatkichi	3			
Yolning qisqartirilishi (yoki o'zgarishi) ko'rsatkichi	4	1114	1115	1116
YOL BO'YLAB JOY VAZIYATI	chap			
	o'ng			
Qisqartirish turi, yo'l payi va qatnov qismi kengligi, asosiy ishlar turlari	2019	muqammal 13.45 9.45	muqammal 12.95 8.85	muqammal 13.35 9.20
	20__			
Yol to'xtatish tizimlari va tashqi qismlar qismlari	2019	1114 yo'lovchilarning qismlari	1115 yo'lovchilarning qismlari	1116 yo'lovchilarning qismlari
	20__			
Savdo inshootlari	8	Tib: L=18.0 m d=0.8 m	Tib: L=18.0 m d=1.2 m	Tib: L=18.0 m d=0.8 m
	9			
Yol payi tuprog'i	9			
Qisqartirish himoyalovchi tizimlari va himoyalovchi darajalar, hisob	chap			
	o'ng			
Qisqartirish himoyalovchi ko'chirilish, ko'chirilish va ko'chirilish joylar	11			
	12			
Qisqartirish himoyalovchi tizimlari	2019			
	20__			

M-39 "Almati - Bishkek - Toshkent - Shahrisabz - Termiz" avtomobil yo'lining 1037-1134.800 km chiziqli grafigi

4

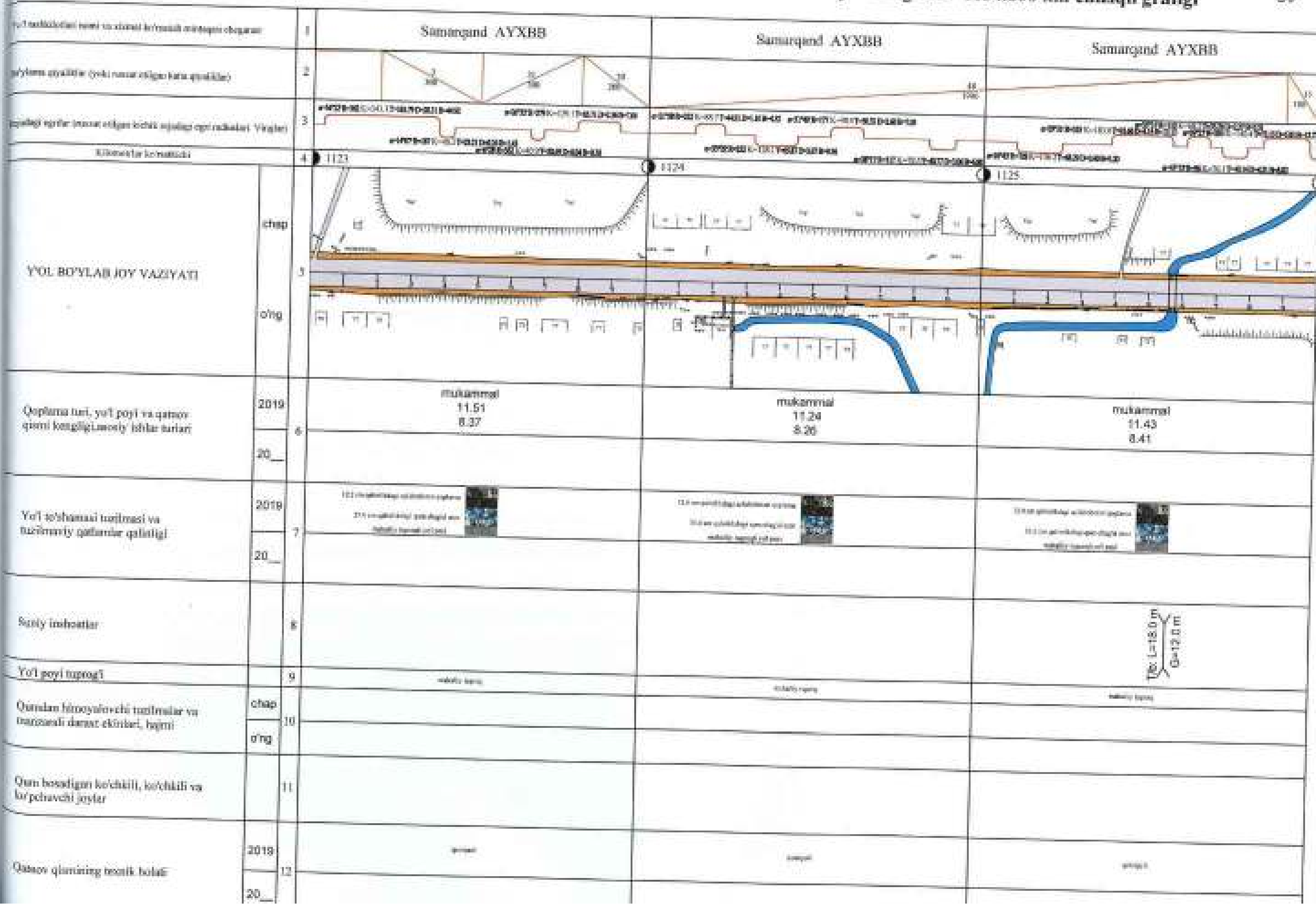
Yol qurilish turi va sharoit ko'rsatib o'tilganini ko'rsatadi	1	Samarqand AYXBB	Samarqand AYXBB	Samarqand AYXBB
Yol qurilish turi (yoki) sharoit ko'rsatib o'tilganini ko'rsatadi	2			
Yol qurilish turi (yoki) sharoit ko'rsatib o'tilganini ko'rsatadi	3			
Kilometrlar ko'rsatilishi	4	1117	1118	1119
YOL BO'YLAB JOY VAZIRIYATI	chap			
	o'ng			
Qoplamasi turi, yo'l po'sti va qatnash qismi kengligi, asosiy ishlar turi	2019	mukammal 15.17 12.08	mukammal 13.49 9.58	mukammal 13.19 9.24
	20__			
Yo'l ko'rsatkichi tuzilishi va tuzilish qatlamlari qalinligi	2019			
	20__			
Sarfi ishlatiladi	8			
Yo'l po'sti tuzilishi	9			
Qanday hisoblangan tuzilmalar va nazoratli darajat o'zgarishi, hajmi	chap			
	o'ng			
Qim ko'rsatkichi ko'rsatkichi, ko'rsatkichi va ko'rsatkichi joylar	11			
Qanday qismining texnik holati	2019			
	20__			

M-39 "Almati-Bishkek-Toshkent-Shahrisabz-Termiz" avtomobil yo'lining 1037-1134.800 km chiziqli grafigi

✓

1) Ilokkatlar nomi va yilni ko'rsatib o'tilgan joylar	1	Samarqand AYXBB	Samarqand AYXBB	Samarqand AYXBB
2) Yul qatnashchilari (yulni tashkil etgan katta qatnashchilar)	2			
3) Yulni qatnashchilari (yulni tashkil etgan katta qatnashchilar)	3			
4) Yulni qatnashchilari (yulni tashkil etgan katta qatnashchilar)	4	1120	1121	1122
5) Yulni qatnashchilari (yulni tashkil etgan katta qatnashchilar)	5			
6) Yulni qatnashchilari (yulni tashkil etgan katta qatnashchilar)	6			
7) Yulni qatnashchilari (yulni tashkil etgan katta qatnashchilar)	7			
8) Yulni qatnashchilari (yulni tashkil etgan katta qatnashchilar)	8			
9) Yulni qatnashchilari (yulni tashkil etgan katta qatnashchilar)	9			
10) Yulni qatnashchilari (yulni tashkil etgan katta qatnashchilar)	10			
11) Yulni qatnashchilari (yulni tashkil etgan katta qatnashchilar)	11			
12) Yulni qatnashchilari (yulni tashkil etgan katta qatnashchilar)	12			

M-39 "Almati - Bishkek - Toshkent - Shahrisabz - Termiz" avtomobil yo'lining 1037-1134.800 km chiziqli grafigi

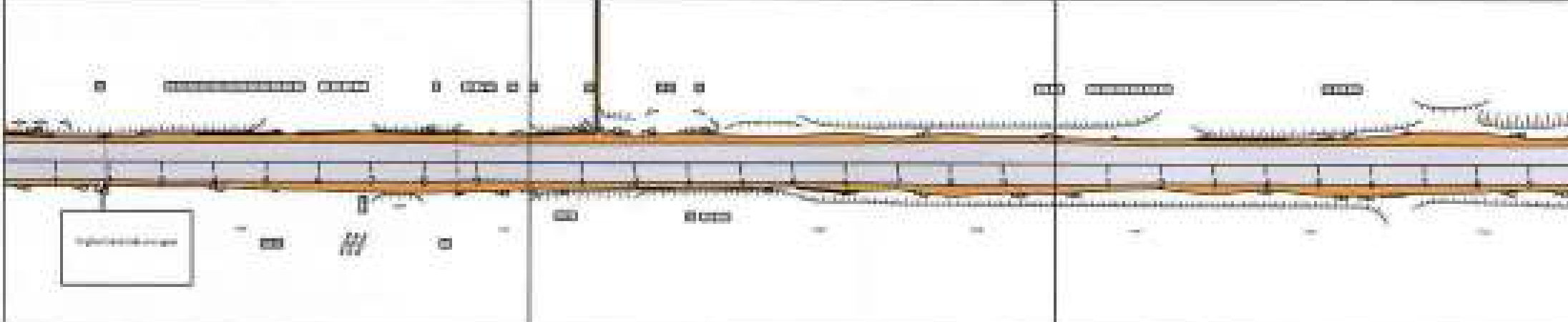

M-39 "Almati - Bishkek - Toshkent - Shahrisabz - Termiz" avtomobil yo'lining 1037-1134.800 km chiziqli grafigi

Yo'l tashkil etilish vaqt va sharoit bo'yicha tashkil etilgan	1	Samarqand AYXBB	Samarqand AYXBB	Samarqand AYXBB
Yol qavatlar (yoki rasmiy etilgan katta qavatlar)	2			
Yol qavatlar (yoki rasmiy etilgan katta qavatlar) (Yo'l)	3			
Kilometrlar kiritilishi	4	1126	1127	1128
YOL BO'YLAB JOY VAZIRIYATI	chap			
	o'ng			
Qoplamasi turi, yo'l payi va qatnov qismi kengligi, asosiy ishlar turi	2019	muqammal 11.09 8.36	muqammal 10.27 7.68	muqammal 9.96 7.16
	20__			
Yo'l to'ldirish material va tuzilma qatlam qalinligi	2019	11.7 m qatlamli asfalt beton qatlam 11.7 m qatlamli asfalt beton qatlam 11.7 m qatlamli asfalt beton qatlam	11.7 m qatlamli asfalt beton qatlam 11.7 m qatlamli asfalt beton qatlam 11.7 m qatlamli asfalt beton qatlam	11.7 m qatlamli asfalt beton qatlam 11.7 m qatlamli asfalt beton qatlam 11.7 m qatlamli asfalt beton qatlam
	20__			
Suriy ishoni	8		11.7 m qatlamli asfalt beton qatlam 11.7 m qatlamli asfalt beton qatlam 11.7 m qatlamli asfalt beton qatlam	
Yo'l payi laprog'i	9	muqammal	muqammal	muqammal
Qandaydir birinchi tashkil etilish va manzoriy davlat ekinlari, hajmi	chap			
	o'ng			
Qam bo'yalgan ko'chlik, ko'chlik va ko'pchilik joylar	11			
Qatnov qatnashining texnik holati	2019			
	20__			

M-39 "Almati - Bishkek - Toshkent - Shahrisabz - Termiz" avtomobil yo'lining 1037-1134.800 km chiziqli grafigi

Handwritten signature

1		Samarqand AYXBB	Samarqand AYXBB	Samarqand AYXBB
2				
3				
4		1129	1130	1131
YOL BO'YLAB JOY VAZ'YATI	chap			
	o'ng			
Qoplamalar turi, yo'l poyi va qirnov qismi kengligi, asosiy in'jlar turlari	2019	mukammal 10.23 7.50	mukammal 10.45 7.68	mukammal 10.38 7.50
	20__			
Yo'l to'rtburchi tuzilmasi va tuzilmasi qatlamlar qalinligi	2019			
	20__			
Seriy inshootlar	8			
Yo'l poyi tugunlari	9			
Qumdan himoyalovchi tuzilmalar va mozarali daraxt ekilari, hajmi	chap			
	o'ng			
Qum bosadigan ko'chakli, ko'chakli va ko'pchilik joylar	11			
Qatlam qismining asosiy in'jlar	2019			
	20__			

M-39 "Almati -Bishkek -Toshkent -Shahrisabz- Termiz " avtomobil yo'lining 1037-1134.800 km chiziqli grafigi

1) tashkilotlari nomi va shaxsial korxona tashkiloti chegarasi	1	Samarqand AYXBB	Samarqand AYXBB	Samarqand AYXBB
2) yata qiyaliklar (yoki nuqda atilgan katta qiyaliklar)	2			
3) qiyalik qismlari (nuqda atilgan kichik qiyaliklar, yoki nuqda)	3			
4) kilometraroq ko'rsatkichi	4	1132	1133	1134
5) YOL BO'YLAB JOY VAZIYATI	5			
6) Qo'llanma tur, yo'l payi va qatnov qismi kengligi, asosiy ishlar turlari	6	2019 mukammal 10.82 7.71	2019 mukammal 9.79 6.24	2019 mukammal 9.67 6.41
7) Yo'l to'rtburchasi tuzilishi va tuzilma qatamlar qalinligi	7	2019 	2019 	2019
8) Saniy inshootlar	8			
9) Yo'l payi taprog'i	9	nuqda ko'rsat	nuqda ko'rsat	nuqda ko'rsat
10) Qanday himoyalovchi tuzilmalar va namunalari daraxt ekilishi, bog'i	10			
11) Qanday bosadigan ko'chki, ko'chki va ko'pchilik joylar	11			
12) Qatnov qismlarining umumiy holati	12	2019 nuqda ko'rsat	2019 nuqda ko'rsat	2019 nuqda ko'rsat